

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ-
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΓΕΩΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Διπλωματική εργασία

Τουριστική φέρουσα ικανότητα σε
προστατευόμενες περιοχές. Η περίπτωση
της Βοϊδοκοιλιάς στη Μεσσηνία.

Εκπόνηση : Άννα Διονυσοπούλου
Επιβλέπουσα :
Μαρία Παπαδοπούλου

**NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY OF ATHENS
SCHOOL OF RURAL AND SURVEYING ENGINEERING
DEPARTMENT OF GEOGRAPHY AND REGIONAL
PLANNING**

Thesis
Tourist carrying capacity in
protected areas. The case of
Voidokilia in Messinia.

By : Anna Dionysopoulou
Supervisor :
Maria Papadopoulou

ATHENS
OCTOBER 2023

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους ανθρώπους που με βοήθησαν όλα αυτά τα χρόνια τόσο με τη συμβολή τους στην εκπόνησης της διπλωματικής μου, όσο και στη διάρκεια των σπουδών μου.

Αρχικά ευχαριστώ την κ. Μαρία Παπαδοπούλου για τη συνεργασία, τις συμβουλές και την εμπιστοσύνη, καθώς και την κ. Ακριβή Λέκα για την καθοριστική βοήθειά της και καθοδήγηση στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Επίσης ευχαριστώ τον κ. Δημήτρη Παπακωνσταντίνου για την βοήθεια του όποτε τον χρειαζόμουν σε όλη τη διάρκεια των προπτυχιακών μου σπουδών.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους φίλους μου που ήταν εκεί στα ωραία και τα άσχημα και έκαναν αυτή τη διαδρομή αξέχαστη.

Φυσικά ευχαριστώ και αφιερώνω την παρούσα διπλωματική στην οικογένεια μου. Στους γονείς μου Πηνελόπη και Παρασκευά που με τις θυσίες, την εμπιστοσύνη και τη στήριξη τους έχουν τη βασική συνεισφορά στην έως τώρα πορεία μου αλλά και στα αδέρφια μου Πέγκυ, Δημήτρη και Γωγώ για τη συμπαράσταση, την υπομονή τους και την ικανότητά τους να τα κάνουν όλα πιο όμορφα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στη μελέτη της τουριστικής φέρουσας ικανότητας στην περιοχή της λιμνοθάλασσας, της παραλίας Διβάρι και της Βοϊδοκοιλιάς στη Γιάλοβα Μεσσηνίας. Στην έρευνα προσεγγίζεται εννοιολογικά η τουριστική φέρουσα ικανότητα και παρουσιάζονται οι μέθοδοι υπολογισμού και οι μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγησή της. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι αυτή των δεικτών, όπου πραγματοποιείται αναφορά και υπολογισμός των κατάλληλων δεικτών για την περιοχή. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται μια επισκόπηση της περιοχής μελέτης, ενώ αναλύονται ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν στους μόνιμους κατοίκους της περιοχής και υπολογίζονται οι αντίστοιχοι δείκτες του συστήματος. Η εργασία καταλήγει σε συμπεράσματα σχετικά με την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και προτάσεις για τη βελτίωσή της, με βάση τα αποτελέσματα των δεικτών. Τέλος, παρουσιάζονται προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας και την ανάπτυξη της περιοχής.

ABSTRACT

The present thesis focuses on exploring the tourism carrying capacity in the region of Lagoon, Divari Beach, and Voidokilia in Gialova Messinia. The research conceptually approaches tourism carrying capacity, presenting the calculation methods and methodologies used for its assessment. The method employed is that of indicators, with a detailed reference to their calculation, specifically selecting the appropriate indicators for the region. Subsequently, an overview of the study area is provided, along with an analysis of questionnaires distributed to permanent residents of the area, and the corresponding system indicators are calculated. The study concludes with conclusions regarding the tourism development of the area and suggestions for its improvement based on the results of the indicators. Finally, proposals are presented for the better functioning and development of the region.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	6
1.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	6
1.2 ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	10
1.3 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	11
1.4 ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ.....	13
2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	17
2.1 ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΤΦΦ.....	20
2.2 ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	21
3. ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	23
3.1 ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	26
3.2 ΚΛΙΜΑ	29
3.3 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	30
3.4 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	34
3.5 ΥΠΟΔΟΜΕΣ	37
3.6 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	40
3.7 ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΗ 2000	46
3.8 ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΗ 2022	47
3.8.1ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΕΩΝ	49
4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	50
4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ.....	54
4.2ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	58
5. ΔΕΙΚΤΕΣ.....	63
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	82
7.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	86
8.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	88
8.1Χάρτες.....	88
8.2 Στοιχεία δήμου	91
8.3Ερωτηματολόγιο	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95
Ελληνική	95
Ξενόγλωσση.....	97

Πίνακας εικόνων

Εικόνα 1. Οι 17 στόχοι του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη.	12
Εικόνα 2. Φλαμίνγκο στη λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας.....	32
.....	32
Εικόνα 3. Παραλία Βοϊδοκοιλιάς και Λιμνοθάλασσα.	32
.....	33
Εικόνα 4. Παραλία Βοϊδοκοιλιάς, Λιμνοθάλασσα και παραλία Διβάρι.....	33
Εικόνα 5. Ζωνοποίηση περιοχής μελέτης 2022 (Πηγή : ΕΜΠ, 2022)	48
Εικόνα 6. Ζωνοποίηση περιοχής μελέτης 2000 (Πηγή: ΕΜΠ, 2000).	48
Εικόνα 7. Μεθοδολογία ESPON με βήματα. Πηγή : Consortium, 2020, ίδια επεξεργασία	51
Εικόνα 8. Επιλογή τελικού συστήματος δεικτών σύμφωνα και με τη μεθοδολογία.	64
Εικόνα 9. Αστικοποιημένη γη (Γιάλοβα). Ιδία επεξεργασία	70
Εικόνα 10. Αστικοποιημένη γη για τον τουρισμό (Γιάλοβα). Ιδία επεξεργασία.....	71
Εικόνα 11. Αστικοποιημένη γη για τον τουρισμό (Costa navarino , Ρωμανού) . Ιδία επεξεργασία	71
Εικόνα 12. Αστικοποιημένη γη για τον τουρισμό (Φοινικούντα). Ιδία επεξεργασία	72
Εικόνα 13. Αστικοποιημένη γη (Πύλος) . Ιδία επεξεργασία	72
Εικόνα 14. Αστικοποιημένη γη (Μεθώνη). Ιδία επεξεργασία.....	73
Εικόνα 15. Αστικοποιημένη γη (Γαργαλιάνοι). Ιδία επεξεργασία	73
Εικόνα 16. Βοϊδοκοιλιά στο υπόβαθρο 2007-2009 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο	74
Εικόνα 17.. Βοϊδοκοιλιά στο υπόβαθρο 2015-2016 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο	75
Εικόνα 18. Παραλία Διβάρι στο υπόβαθρο 2007-2009 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο.....	75
Εικόνα 19. Εικόνα 22. Παραλία Διβάρι στο υπόβαθρο 2015-2016 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο.....	75
Εικόνα 20. Εικόνα 23. Παραλία Μπούκα-Διβάρι στο υπόβαθρο 2007-2009 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο.....	76
Εικόνα 21.. Παραλία Μπούκα-Διβάρι στο υπόβαθρο 2015-2016 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο.....	76
Εικόνα 22. Περιοχή μελέτης Ιούνιος 2018, Πηγή: Sentinel Hub EO Browser	77
Εικόνα 23. Περιοχής μελέτης Ιούνιος 2019, Πηγή: Sentinel Hub EO Browser.....	77
Εικόνα 24.. Περιοχής μελέτης Ιούνιος 2023, Πηγή: Sentinel Hub EO Browser.....	78
Εικόνα 25.. Αραχνοειδές διάγραμμα τελικών τιμών.	81

Πίνακας πινάκων

Πίνακας 1. Η προσέγγιση DPSIR.....	18
Πίνακας 2. Πληθυσμιακή εξέλιξη του δήμου.....	24
Πίνακας 3. Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	27
Πίνακας 4. Απασχολούμενοι κατά επίπεδο εκπαίδευσης, 2011. (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	27
Πίνακας 5. Πληθυσμός κατά φύλο, στον κλάδο τουρισμού & εστίασης και στον κλάδο επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες, θέση στο επάγγελμα, 2011 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία).....	28
Πίνακας 6. . Μετεωρολογικά στοιχεία για το έτος 2022 (Πηγή: http://pylos.meteoclub.gr/ , Ιδία επεξεργασία).....	29
Πίνακας 7.. Περιοχές Natura2000 του δήμου (Πηγή: Natura2000 Viewer, Ιδία επεξεργασία). Όπου PutHD : Protected under the Habitats Directive και PutBD : Protected under the Birds Directive.....	32
Πίνακας 8.. Τα δρομολόγια των απορριματοφόρων του δήμου για κάθε δημοτική ενότητα (Πηγή: ΦΟΔΣΑ δήμου Πύλου-Νέστορος, Ιδία επεξεργασία).....	38
Πίνακας 9. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου δήμου Πύλου 2021. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	40
Πίνακας 10. Αφίξεις στα camping και στα καταλύματα σύντομης διαμονής του δήμου Πύλου 2021. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	40
Πίνακας 11.. Ξενοδοχειακό δυναμικό Γιάλοβας. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΞΕΕ).....	41
Πίνακας 12.. Ξενοδοχειακό δυναμικό Πύλου. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΞΕΕ).....	41
Πίνακας 13.. Ξενοδοχειακό δυναμικό Μεθώνης-Φοινικούντας. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΞΕΕ).....	41
Πίνακας 14.. Ξενοδοχειακό δυναμικό Χώρας-Ρωμανού-Μαραθόπολης. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΞΕΕ).....	42
Πίνακας 15.. Διανυκτερεύσεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου 2021 (πλην κάμπινγκ και καταλυμάτων σύντομης διαμονής), κατά Δήμο στην Περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	42
Πίνακας 16. Διανυκτερεύσεις σε camping και σύντομης διαμονής καταλύματα 2021. (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ). Ιδία επεξεργασία.....	43
Πίνακας 17.. Πληρότητα κλινών στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου 2021 (πλην κάμπινγκ και καταλυμάτων σύντομης διαμονής), κατά Δήμο στην περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	43
Πίνακας 18. Πληρότητα κλινών της χώρας κατά μήνα το έτος 2021 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	44
Πίνακας 19. Ποσοστά αφίξεων στο αεροδρόμιο Καλαμάτας το 2021 (Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ). Ιδία επεξεργασία.....	44
Πίνακας 20. Εκτίμηση του αριθμού τουριστών για τους μήνες Μάιο - Οκτώβριο για το έτος 2021. Ιδία επεξεργασία.....	45
Πίνακας 21. Πίνακας τελικών δεικτών.....	65
Πίνακας 22. Κατηγοριοποίηση δεικτών.....	66
Πίνακας 22. Ανάλυση δεικτών.....	67
Πίνακας 23. Πίνακας ορίων λουόμενων ανά μέτρο μήκους ακτής, Πηγή : Προδιαγραφές εκπόνησης μελετών γενικών κατευθύνσεων της παρ.3 άρθρου 24 του Ν.2508/97.....	69
Πίνακας 24. Τελικές τιμές δεικτών.....	80
Εικόνα 25.. Αραχνοειδές διάγραμμα τελικών τιμών.....	81
Πίνακας 26. Οικονομικά ενεργός & μη ενεργός πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης, 2011 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	92
Πίνακας 27. Απασχολούμενοι κατά επάγγελμα, 2011 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).....	92

Πίνακας γραφημάτων

Γράφημα 1. Πληθυσμός του δήμου Πύλου με βάση την ηλικία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).	24
.....	24
Γράφημα 2. Πληθυσμός του δήμου Πύλου με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης (Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ).	24
.....	25
Γράφημα 3. Ποσοστό των τομέων απασχόλησης του πληθυσμού, στον δήμο Πύλου (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).	25
Γράφημα 4. Τι από τα παρακάτω χαρακτηρίζει την επαγγελματική σας ασχολία στην περιοχή;.....	58
Γράφημα 5. Πώς θα χαρακτηρίζατε την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής τα τελευταία χρόνια;	59
Γράφημα 6. Έχει επηρεαστεί ο τρόπος ζωής σας λόγω του τουρισμού;	59
Γράφημα 7. Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα τους θερινούς μήνες;	60
Γράφημα 8. Θεωρείτε ότι τους θερινούς μήνες οι τουρίστες είναι:	61
Γράφημα 9. Η ποιότητα της Βοϊδοκοιλιάς θεωρείτε ότι έχει υποβαθμιστεί (περιβάλλον, προσβασιμότητα, κίνηση, συνωστισμός);	61
Γράφημα 10. Η ποιότητα της Χρυσής Ακτής- Διβάρι, θεωρείτε ότι έχει υποβαθμιστεί (περιβάλλον, προσβασιμότητα, κίνηση, συνωστισμός);.....	62

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αξιολόγηση των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, που έχουν σα σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, στηρίζονται κατά κύριο λόγο στο περιβάλλον και στον τουρισμό που συνιστούν κύριους προσδιοριστικούς παράγοντες για την αξιολόγηση της εκάστοτε αναπτυξιακής πρωτοβουλίας. Η ραγδαία αύξηση του τουρισμού και των συναφών τουριστικών δραστηριοτήτων αλλά και η σταδιακή επιδείνωση των συνθηκών του περιβάλλοντος (Vgies 1989) έχουν οδηγήσει στην ανάγκη ανάπτυξης και στρατηγικής εφαρμογής πολιτικών με απώτερο στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη και τη διατήρηση των φυσικών πόρων.

Η βιώσιμη ανάπτυξη και οι συναφείς περιβαλλοντικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί στόχοι αποτυπώνονται «Ατζέντα 2030» στην οποία περιγράφονται οι 17 στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης του πλανήτη. Μέσα σε αυτούς τους 17 στόχους κύρια θέση κατέχει η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Ο τουρισμός, ένα ισχυρό και επίκαιρο φαινόμενο στην εποχή μας, έχει συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη πολλών περιοχών. Ωστόσο, συχνά προκύπτουν αρνητικές επιπτώσεις λόγω κακής ή ασυντόνιστης διαχειριστικής πολιτικής. Αυτή η πραγματικότητα, που είναι ιδιαίτερα γνωστή στην Ελλάδα, οδηγεί σε μείωση του θετικού ρόλου που ο τουρισμός θα έπρεπε να διαδραματίζει. Συνακόλουθα, οι παγκόσμιοι οργανισμοί, όπως ο ΟΗΕ, δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην αύξηση και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος τόσο σε επίπεδο κρατών όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης σημαντικός κρίνεται ο ρόλος της δημιουργίας και της θεσμικής κατοχύρωσης ορίων με απώτερο στόχο την αποτελεσματική διαχείριση των αρνητικών περιβαλλοντικών και άλλων συνεπειών, που μπορεί να θέσουν εμπόδια στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών (Butler,1999, Σπιλάνης & Βαγιάννη,2009).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (1992) δίνει έναν εμπειριστατωμένο ορισμό για την τουριστική φέρουσα ικανότητα, που σχετίζεται άμεσα με τη βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων οι οποίες προσφέρουν μία ποικιλία τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Σύμφωνα με τον εν λόγω ορισμό η τουριστική φέρουσα ικανότητα αναφέρεται στον μέγιστο αριθμό των ατόμων που έχουν τη δυνατότητα να επισκεφτούν μια τουριστική περιοχή ή προορισμό αφήνοντας το μικρότερο δυνατό περιβαλλοντικό

αποτύπωμα και ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις όποιες αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία.

Πέραν από τον ορισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (1992) υπάρχουν και μια σειρά από άλλους ορισμούς για τη τη φέρουσα ικανότητα, εκ των οποίων ορισμένοι είναι προσανατολισμένοι στη συμπεριφορά και άλλοι στους βιοφυσικούς πόρους (Saveriades, 2000).

Σε ένα γενικότερο πλαίσιο οι παράγοντες, που λαμβάνονται υπόψιν, για τη φέρουσα τουριστική ικανότητα σύμφωνα με τους Jovicic και Dragin (2008) είναι οι παρακάτω: η διαθεσιμότητα των πόρων (π.χ. περιορισμένοι πόροι σε έκταση και υποδομές) που διαθέτει ο εκάστοτε προορισμός, οι περιβαλλοντικοί πόροι ενός προορισμού, οι επιπτώσεις σε επίπεδο κοινωνίας, οικονομίας και πολιτισμού και τέλος ο βαθμός ικανοποίησης των επισκεπτών.

Συνολικά, η τουριστική φέρουσα ικανότητα περιλαμβάνει την ύπαρξη επαρκούς υποδομής (ξενοδοχεία, εστιατόρια, μεταφορικά μέσα, κ.λπ.) την παροχή ποιοτικών τουριστικών υπηρεσιών, την προστασία και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής καθώς και την ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής προώθησης και προβολής του προορισμού για να προσελκύσει τουρίστες. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω η παρούσα μελέτη εξετάζει την περιοχή της λιμνοθάλασσας, τη Βοϊδοκοιλιά και τη παραλία Διβάρι στη Γιάλοβα Μεσσηνίας. Η περιοχή έχει μεγάλη τουριστική ζήτηση γι' αυτό πρέπει να υπάρχει μεγάλη προσοχή. Σύμφωνα με το ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 η περιοχή της λιμνοθάλασσας Γιάλοβας και η Νήσος Σφακτηρία χαρακτηρίστηκαν ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από 5 κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το εννοιολογικό πλαίσιο. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται η ανάλυση της μεθοδολογίας και του θεσμικού πλαισίου ενώ στο τρίτο κεφάλαιο επιχειρείται η ανάλυση της περιοχής μελέτης. Ακολούθως στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όπως προέκυψαν από τη στατιστική ανάλυση των ερωτήσεων, που συλλέχθηκαν μέσω των ερωτηματολογίων. Τέλος στο τελευταίο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια να επιλεχθούν οι τελικοί δείκτες ενώ έκτο κεφάλαιο παρατίθενται τα κύρια συμπεράσματα που αναδύθηκαν.

1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο τουρισμός, είναι κι αυτή ανάμεσα σε τόσες άλλες, μια ανθρώπινη δραστηριότητα αιώνων η οποία ολοένα και μεγαλώνει με ραγδαίους ρυθμούς. Η πρώτη σημασία που δόθηκε στον τουρισμό ιστορικά, οφείλεται στους καθηγητές Krapf και Hunziker το 1942 σύμφωνα με την οποία *«τουρισμός ορίζεται το σύνολο φαινομένων που δημιουργούνται από ένα ταξίδι και από την παραμονή σε ένα μέρος ατόμων που δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι, εφόσον αυτοί δεν παίρνουν άδεια παραμονής εκεί και δεν λαμβάνουν μέρος σε καμία εργασία ή εκδήλωση της περιοχής»* (Βύζη κ. ά., 2018). Έτσι, τουρισμός ορίζεται ως η ανθρώπινη δραστηριότητα η οποία συνίσταται στη μετάβαση και την προσωρινή παραμονή σε τόπο ο οποίος δεν αποτελεί τη μόνιμη εγκατάσταση του ταξιδευτή και παράλληλα και όλες οι δραστηριότητες που αυτός κάνει κατά την παραμονή του σε αυτόν τον τόπο εντάσσονται στην έννοια του τουρισμού. Άρα με βάση τον παραπάνω ορισμό τουριστικό ταξίδι δεν είναι η τακτική και τοπική μετακίνηση για λόγους εργασίας, τα ταξίδια μετανάστευσης, οι μετακινήσεις σε άλλο τόπο στρατιωτικού χαρακτήρα, νομαδικού τρόπου ζωής ή βίαιης μετακίνησης υπό απειλή όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις προσφύγων ή αιχμαλώτων πολέμου.

Εν ολίγοις ο προσδιορισμός του τόπου μόνιμης εγκατάστασης και του ταξιδιωτικού προορισμού είναι σημαντικοί παράγοντες προκειμένου να καταστεί δυνατόν ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής ως τουριστικής. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η έννοια του τουρισμού υπάρχει αποκλειστικά και μόνο όταν ένα άτομο φεύγει από την μόνιμη κατοικία του και εργασία και επισκέπτεται έναν άλλο τόπο. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού του ΟΗΕ δίνει έναν τεχνικό ορισμό για τη διευκόλυνση της διαδικασίας της μέτρησης των αποτελεσμάτων που συνδέονται με την εκάστοτε τουριστική δραστηριότητα. Σύμφωνα με τον εν λόγω ορισμό η έννοια του τουρισμού εμπερικλείει όλες εκείνες τις δραστηριότητες των ανθρώπων που κάνουν ένα ταξίδι και αποφασίζουν να μείνουν σε έναν τόπο που είναι εκτός του μόνιμου τόπου διαμονής τους για χρονικό διάστημα έως του ενός έτους. Οι αιτίες της μετακίνησης μπορεί να είναι πολλές και ποικίλες όπως η αναψυχή ή η διεκπεραίωση επαγγελματικών υποχρεώσεων (Κούτουλας, 2015).

Βεβαίως οι διάφορες επιστήμες (κοινωνιολογικές, οικονομικές, ιστορικές, η νομική, η φιλοσοφία, η ιατρική κτλ.) έχουν αναπτύξει από τη σκοπιά τους τον δικό τους ορισμό για την έννοια του τουρισμού.

Ο τουρισμός διακρίνεται σε εγχώριο και διεθνή με βάση τα γεωγραφικά όρια πάντα του τόπου μόνιμης εγκατάστασης, ενώ παράλληλα υπάρχουν πολλά είδη τουρισμού. Τα είδη τουρισμού διακρίνονται με βάση το λόγο του ταξιδιού και κάποια από αυτά είναι τα παρακάτω.

- Ο τουρισμός αναψυχής
- Ο πολιτιστικός τουρισμός
- Ο κοινωνικός τουρισμός
- Ο θρησκευτικός τουρισμός
- Ο αθλητικός τουρισμός
- Ο τουρισμός για οικονομικούς λόγους
- Ο τουρισμός για πολιτικούς λόγους

Τα τελευταία χρόνια ως μέρος της τουριστικής υποκουλτούρας αναπτύσσεται και μελετάται ο σκοτεινός τουρισμός όπως αναφέρεται, ο οποίος αφορά τουριστικά ταξίδια για τη γνώση και μελέτη πχ των αποτελεσμάτων ενός πολέμου σε διάφορες εμπόλεμες ή πρώην εμπόλεμες περιοχές, ή σε μέρη όπως το Άουσβιτς κ.τ.λ. ως σημεία μνήμης του Ολοκαυτώματος ή σε άλλα παρόμοια μέρη που υπέστησαν γενοκτονίες ή σε μέρη που επηρεάστηκαν από μεγάλες φυσικές καταστροφές π.χ. σεισμούς, τσουνάμι κτλ. (Κούτουλας, 2015).

Οι μορφές στις οποίες ταξινομείται ο τουρισμός καθορίζονται με βάση το υποκείμενο του τουρισμού και είναι οι παρακάτω.

- Ο εσωτερικός και διεθνής τουρισμός με βάση την προέλευση
- Ο ατομικός, ο συλλογικός, ο ομαδικός, ο μαζικός, ο οικογενειακός τουρισμός με βάση το πόσοι συμμετέχουν στο ταξίδι.
- Ο νεανικός και ο τουρισμός της τρίτης ηλικίας με βάση τα ηλικιακά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων σε ένα ταξίδι.
- Ο τουρισμός μικρής ή μεγάλης διάρκειας με βάση τη διάρκεια παραμονής.
- Ο θερινός, ο χειμερινός, ο high season, ο low season τουρισμός με βάση την εποχή του έτους.
- Ο τουρισμός ξενοδοχείου, camping, διαμερισμάτων, δεύτερης ή κύριας εξοχικής κατοικίας με βάση το είδος καταλύματος.

- Ο σιδηροδρομικός, αυτοκινητιστικός, ο αεροπορικός και ο τουρισμός πλοίου, με βάση τα μέσα μεταφοράς.
- Ο ενεργητικός και παθητικός τουρισμός με βάση τα οικονομικά χαρακτηριστικά.
- Ο κοινωνικός και ο χρηματοδοτούμενος τουρισμός με βάση το τρόπο χρηματοδότησής του.
- Ο τουρισμός πολυτελείας, ο παραδοσιακός τουρισμός και ο τουρισμός με σεβασμό στην οικολογική και κοινωνική ισορροπία του προορισμού με βάση τα κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά του ταξιδιού.
- Ο ατομικός και ο οργανωμένος με βάση τη μορφή οργάνωσης του ταξιδιού.
- Ο ευφυής τουρισμός με κριτήριο την ταξιδιωτική συμπεριφορά.

Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο τουρισμός ενέχει μέσα του μια σημαντική οικονομική διάσταση που σχετίζεται με την κατανάλωση που κάνουν οι τουρίστες κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους με απώτερο στόχο την ικανοποίηση κάποιων αναγκών που απορρέουν από το ίδιο το ταξίδι ή την παραμονή στον εκάστοτε τουριστικό προορισμό.

Αυτή η κατανάλωση οριοθετείται σε τρεις γεωγραφικούς χώρους: τον τόπο μόνιμης εγκατάστασης, τον προορισμό αλλά και τις περιοχές από τις οποίες διέρχονται τα άτομα για να φτάσουν ή να επιστρέψουν από τον τουριστικό προορισμό.

Άρα, μιλώντας με οικονομικούς όρους, ουσιαστικά ο τουρισμός είναι η αγορά. Εφόσον μιλάμε για αγορά, υπάρχουν τα εμπορεύματά της τα οποία είναι οι διάφοροι τουριστικοί προορισμοί με όλα όσα αυτοί περιλαμβάνουν (δραστηριότητες, καταλύματα κ.λπ.) και εννοείται οι παραγωγοί αυτών των εμπορευμάτων που είναι οι διάφορες τουριστικές επιχειρήσεις. Επομένως, εφόσον υπάρχει τουριστική κατανάλωση, υπάρχουν και τουριστικοί παραγωγοί μέσα στο γενικό πλαίσιο της τουριστικής αγοράς. Όλα αυτά τα στοιχεία συνθέτουν αυτό που ονομάζουμε τουριστική βιομηχανία. (Κούτουλας, 2015), (Πάττας, 2009).

Ο τουρισμός έχει οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις τοπικές και παγκόσμιες κοινότητες. Οικονομικά, μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των εσόδων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών. Κοινωνικά, μπορεί να προάγει την πολιτισμική ανταλλαγή και αναγνώριση μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Ωστόσο, ο τουρισμός μπορεί επίσης να έχει αρνητικές επιπτώσεις, όπως η υπερβολική εκμετάλλευση των πόρων και η αλλοίωση του τοπίου.

Η τεχνολογία έχει επηρεάσει σημαντικά τον τουρισμό με την ανάπτυξη των διαδικτυακών κρατήσεων, των ταξιδιωτικών ιστοσελίδων και των κοινωνικών μέσων. Οι ταξιδιώτες μπορούν να ψάξουν και να κάνουν κρατήσεις για αεροπορικά εισιτήρια, ξενοδοχεία, εκδρομές και άλλες υπηρεσίες μέσω του διαδικτύου. Συνοψίζοντας, ο τουρισμός είναι ένας σημαντικός κλάδος της οικονομίας, υπάγεται στο τριτογενή τομέα και επηρεάζει την παγκόσμια κοινωνία. Επιπλέον, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι στο πλαίσιο του τουρισμού παρέχοντες ευκαιρίες για ανταλλαγή εμπειριών αλλά παράλληλα γίνονται ενέργειες για την επίτευξη των στόχων της αειφόρου ανάπτυξης για την προστασία και την διατήρηση του εκάστοτε τουριστικού περιβάλλοντος.

Η ανάπτυξη του τουρισμού βεβαίως δεν εξαρτάται μόνο από οικονομικούς παράγοντες αλλά οφείλεται και στη γενικότερη πρόοδο σε κοινωνικο-πολιτικό επίπεδο. Οι σύγχρονοι ρυθμοί ζωής στα μεγάλα αστικά κέντρα γεννούν την ανάγκη για τουρισμό, το οποίο στη σημερινή εποχή αποτελεί αναμφίβολα και περισσότερο από ποτέ δικαίωμα, ιδιαίτερα σε εγχώριο επίπεδο. Η ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων και των μεταφορών συνολικά διευκολύνει την άμεση, έγκαιρη, οικονομική και ασφαλή μετάβαση στους τουριστικούς προορισμούς, η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και ιδιαίτερος του διαδικτύου αλλάζουν και ενισχύουν ριζικά την τουριστική διαδικασία. Όλα τα παραπάνω παράλληλα με την ανάγκη των ανθρώπων για πνευματική και πολιτιστική καλλιέργεια (Λαλούμης, 2015). Έτσι, διευρύνεται η επαφή με τον πολιτισμό, τους αρχαιολογικούς και άλλους χώρους, η γνωριμία με διαφορετικά ήθη και έθιμα (Βύζη κ.ά., 2018).

1.2 ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η συστημική προσέγγιση είναι μια φιλοσοφία και μέθοδος ανάλυσης που αντιμετωπίζει ένα σύνολο φαινομένων ή προβλημάτων ως ένα συστημικό σύνολο αποτελούμενο από διασυνδεδεμένα μέρη ή στοιχεία. Επικεντρώνεται στην κατανόηση των σχέσεων, αλληλεξαρτήσεων και αλληλεπιδράσεων μεταξύ των στοιχείων ενός συστήματος, αντί να επικεντρώνεται μόνο στα μεμονωμένα μέρη του. Η συστημική προσέγγιση θεωρεί ότι ένα σύνολο ή ένα πρόβλημα δεν μπορεί να εξηγηθεί ή να κατανοηθεί από μεμονωμένα στοιχεία του, αλλά πρέπει να εξεταστεί ως ένα συνολικό σύστημα με διάφορα επίπεδα και σχέσεις.

Προκειμένου να κατανοηθούν τα αποτελέσματα αλλά και ο τρόπος συμπεριφοράς ενός συστήματος κρίσιμο ρόλο διαδραματίζουν τόσο η αλληλεπίδραση όσο και η αμοιβαιότητα όλων των στοιχείων που συναποτελούν ένα σύστημα. Η ύπαρξη της συστημικής προσέγγισης σε επίπεδο τουρισμού συνεισφέρει σημαντικά για την κατανόηση των αλληλεπιδράσεων αλλά και των τρόπων που τα διάφορα στοιχεία, που απαρτίζουν ένα τουριστικό σύστημα, συνδέονται μεταξύ τους. Τέτοια στοιχεία είναι οι τουρίστες, οι εκάστοτε τουριστικοί προορισμοί, οι τοπικές επιχειρήσεις και κοινότητες αλλά και το ίδιο το φυσικό περιβάλλον και ο χώρος. Όλα αυτά τα στοιχεία, παίζουν κομβικό ρόλο για την επίτευξη της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

1.3 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ένας κρίσιμο όρος σε επίπεδο τουρισμού καθότι αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί ένα βιώσιμο μέλλον με τη σωστή διαχείριση και ικανοποίηση των υπαρχουσών αναγκών. Ο προσανατολισμός της βιώσιμης ανάπτυξης συνεπάγεται την μελλοντική ευημερία τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό και περιβαλλοντική επίπεδο (Βλ. εικόνα 1).

Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο πλανήτης μας, όπως η κλιματική αλλαγή, η εξάντληση των φυσικών πόρων, η απώλεια βιοποικιλότητας και η κοινωνική ανισότητα. Απώτερος στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η ανάπτυξη ενός συστήματος που είναι ισορροπημένο και που προάγει την ποιότητα ζωής και την ευημερία μέσα από την περιβαλλοντική προστασία και την τήρηση των βασικών αρχών αειφορίας.

Για να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τρεις βασικές διαστάσεις:

- **Οικονομική:** Η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να είναι βιώσιμη και να προωθεί την καινοτομία και την οικονομική ευημερία. Πρέπει να διασφαλίζεται η δίκαιη κατανομή των οικονομικών οφελών και η δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας.
- **Περιβαλλοντική:** Η περιβαλλοντική ανάπτυξη πρέπει να προωθεί τη διατήρηση και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για τη μείωση των εκπομπών αερίων, την προστασία των φυσικών πόρων, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την προώθηση αειφόρων πρακτικών.
- **Κοινωνική:** Η κοινωνική ανάπτυξη πρέπει να επιδιώκει τη δικαιοσύνη, την ισότητα και την κοινωνική συνοχή. Πρέπει να δίνεται έμφαση στην εκπαίδευση, την υγεία, την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και τη συμμετοχή των πολιτών.

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ένας μακροπρόθεσμος στόχος που απαιτεί συνεργασία και συνεκτική δράση από τους κυβερνητικούς φορείς, τις επιχειρήσεις, την κοινωνία και τους ίδιους τους πολίτες. Η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση ενός αειφόρου μέλλοντος.

Εικόνα 1. Οι 17 στόχοι του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

1.4 ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Η τουριστική φέρουσα ικανότητα (ΤΦΦ) συνιστά ένα σημαντικό μέσο που μπορεί να διευκολύνει τόσο το βιώσιμο σχεδιασμό όσο και την βιώσιμη ανάπτυξη ενός τουριστικού προορισμού. Επίσης, συνιστά ένα κρίσιμο εργαλείο για την διαχείριση της βιώσιμης ανάπτυξης καθότι κάτι τέτοιο μπορεί να την περιβαλλοντική επιβάρυνση και την υπερβολική κατασπατάληση φυσικών πόρων ενός τουριστικού προορισμού. Η φέρουσα ικανότητα θέτει όρια και περιορισμούς πέραν των οποίων η ανάπτυξη του τουρισμού θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ικανοποίηση των επισκεπτών και στην διατήρηση του περιβάλλοντος. Η τουριστική φέρουσα ικανότητα διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην αειφόρο διαχείριση και τον σχεδιασμό τουριστικών προορισμών. Περιλαμβάνει το μέγιστο αριθμό τουριστών που ένας προορισμός μπορεί να φιλοξενήσει, διατηρώντας την ακεραιότητα των φυσικών και πολιτιστικών του πόρων, μειώνοντας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και εξασφαλίζοντας θετικές εμπειρίες για τους επισκέπτες.

Η έννοια της φέρουσας ικανότητας, σύμφωνα με το Manning αναφέρθηκε για πρώτη φορά το 1936, (Summer, 1936) ενώ σύμφωνα με τον Saarinen, το 1930 (McMurray), αλλά ξεκίνησε ευρέως να απασχολεί από τη δεκαετία του 1960, όταν χρησιμοποιήθηκε σε έρευνα για την υπαίθρια αναψυχή για να αντιμετωπίσει τους πόρους και τις κοινωνικές επιπτώσεις της χρήσης των επισκεπτών (Wagar, 1964, Manning et al., 1999, Lawson et al., 2003).

Στη συνέχεια υιοθετήθηκε από ερευνητές και διαχειριστές. Η έννοια της φέρουσας ικανότητας εμπερικλείει μέσα της μία σειρά οικολογικών και κοινωνικών διαστάσεων. Κάποιες από αυτές είναι: η ποιότητα του περιβάλλοντος αλλά και η εμπειρία που αποκομίζουν οι επισκέπτες κατόπιν επίσκεψης ενός τουριστικού προορισμού. Σύμφωνα με τους ερευνητές (Mathieson & Wall, 1982, Prato, 2001) η φέρουσα τουριστική ικανότητα ως έννοια αναφέρεται στον ανώτατο αριθμό επισκεπτών ενός τουριστικού προορισμού με τις ικανότητες του εκάστοτε προορισμού ώστε να αποφευχθεί η περιβαλλοντική υποβάθμιση και η δυσαρέσκεια των τουριστών. Οι Κοκκώση και Παρπαΐρη (1995) παρέχουν έναν παρόμοιο ορισμό για την φέρουσα τουριστική ικανότητα συνδέοντάς την με το μέγιστο επίπεδο χρήσης των περιβαλλοντικών πόρων μιας περιοχής ώστε να είναι εφικτή τόσο η διατήρηση των φυσικών πόρων μιας περιοχής όσο και η ικανοποίηση των επισκεπτών.

Σύμφωνα με τον J. Zelenka (2012), η φέρουσα ικανότητα εφαρμόζεται εμπειρικά και διαισθητικά, ενώ είναι δυνατό να εκφραστεί και μαθηματικά για μια δεδομένη περιοχή, λαμβάνοντας υπόψη ένα καθορισμένο τμήμα του γεωγραφικού χώρου (G), το άθροισμα των επιπτώσεων που προκαλούνται από μεμονωμένες επιρροές που αντιστοιχούν στο τύπο επίπτωσης ($\Sigma IM_{i,j}$) και το χρόνο (t) :

$$CC(t) = fce(G, \Sigma IM_{i,j}, \Sigma IN_j, Pk, t).$$

Η παραπάνω εξίσωση μπορεί σαφέστερα να εκφραστεί ως:

$$CC(t) = fce(G, \Sigma IM_{i,j}(t), \Sigma IN_j(t), \Sigma C_{ext}(t), \Sigma C_{int}(t), Pk, t),$$

όπου ΣC_{ext} το άθροισμα των χρονικά εξαρτώμενων εξωτερικών συνθηκών και ΣC_{int} το άθροισμα των χρονικά εξαρτώμενων εσωτερικών συνθηκών. Λόγω της δυσκολίας εφαρμογής των παραπάνω εξισώσεων τα στοιχεία της φέρουσας ικανότητας μπορούν να οροθετηθούν ποιοτικά και ποσοτικά με δείκτες που αποτυπώνουν κατάλληλα κάθε επίδραση, ενώ θα πρέπει να εξεταστούν και τα όρια της φέρουσας ικανότητας.

Σύμφωνα με τον Butler η χρήση των ορίων συνιστά μία κρίσιμη συνιστώσα που μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη ενός προορισμού με βάση τις αρχές της αειφορίας και της βιωσιμότητας. Επομένως, η μη υπερσπατάληση των φυσικών πόρων είναι στον πυρήνα της βιώσιμης ανάπτυξης (Butler, 1999). Ο Butler πρότεινε ένα μοντέλο κύκλου ζωής των τουριστικών προορισμών με τα εξής στάδια: εξερεύνηση, εμπλοκή, ανάπτυξη παγίωση, στασιμότητα, αναζωογόνηση, σταθεροποίηση, παρακμή.

Επιπλέον, η αυξανόμενη δημοτικότητα του τουρισμού έχει προκαλέσει ανησυχίες για τις επιπτώσεις στους προορισμούς, συμπεριλαμβανομένων, του υπερπληθυσμού, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της πολιτιστικής αναταραχής.

Η ΤΦΦ παρέχει ένα πλαίσιο για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, καθορίζοντας την ιδανική ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης του τουρισμού και της διατήρησης του περιβάλλοντος των προορισμών.

Η ΤΦΦ περιλαμβάνει φυσικά, οικολογικά, κοινωνικά και οικονομικά στοιχεία. Περιλαμβάνει την αξιολόγηση της ικανότητας του φυσικού και του ανθρώπινου περιβάλλοντος, της υποδομής και των υπηρεσιών για την υποστήριξη ενός βιώσιμου αριθμού επισκεπτών. Συμβάλει στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης αειφορίας των προορισμών, προστατεύοντας τους φυσικούς και πολιτιστικούς τους πόρους, διατηρώντας την ικανοποίηση των επισκεπτών και υποστηρίζοντας την ευημερία των τοπικών κοινοτήτων.

Καθώς η φέρουσα ικανότητα είναι μια συστημική έννοια αποτελείται από πολλούς παράγοντες ανάλογα με την περιοχή μελέτης.

Για παράδειγμα παράγοντες που επηρεάζουν τη ΤΦΦ είναι οι περιβαλλοντικοί, όπως η αξιολόγηση της χωρητικότητας των φυσικών πόρων, που αφορά το νερό, το έδαφος και τα ευάλωτα οικοσυστήματα, η οποία είναι κρίσιμη για την πρόληψη της υποβάθμισης και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν είναι κοινωνικο-πολιτιστικοί, όπως η αξιολόγηση των κοινωνικών και πολιτιστικών επιπτώσεων του τουρισμού, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας της κοινότητας να διαχειρίζεται και να επωφελείται από τον τουρισμό, ώστε να διασφαλίζει τον σεβασμό και τη διατήρηση των τοπικών παραδόσεων και της ταυτότητας.

Άλλοι παράγοντες για τον καθορισμό της ΤΦΦ είναι η υποδομή και οι υπηρεσίες δηλαδή, η διαθεσιμότητα και η καταλληλότητα της διαμονής, των μεταφορών, της διαχείρισης αποβλήτων και άλλων απαραίτητων υπηρεσιών.

Η Τουριστική φέρουσα ικανότητα αποτελεί ζωτικής σημασίας εργαλείο για τη διαχείριση και την αειφόρο ανάπτυξη των τουριστικών προορισμών. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της αύξησης του τουρισμού και της διατήρησης του περιβάλλοντος και του πολιτισμού απαιτεί την εφαρμογή αξιόπιστων μεθόδων αξιολόγησης ΤΦΦ και την εφαρμογή αειφόρων πρακτικών στον τουρισμό. Μόνο έτσι μπορεί να εξασφαλιστεί ένας βιώσιμος και ευήμερος τουριστικός τομέας για τις μελλοντικές γενεές.

Κάποιες στρατηγικές και πρακτικές που εφαρμόζονται είναι οι παρακάτω : στρατηγικές για την εφαρμογή και παρακολούθηση της ΤΦΦ είναι οι διάφορες τεχνικές διαχείρισης επισκεπτών. Έτσι, εφαρμόζονται ποσοτικοί περιορισμοί στον αριθμό των επισκεπτών, οι κρατήσεις και οι στρατηγικές ζωνοποίησης μπορούν να ρυθμίσουν τη ροή των επισκεπτών και να μειώσουν τον υπερπληθυσμό.

Οι πρακτικές αειφορίας στον τουρισμό αποτελούν πρακτικές για την προώθηση ευθύνης στο ταξίδι, την εκπαίδευση των επισκεπτών σχετικά με τον τοπικό πολιτισμό και την περιβαλλοντική διατήρηση και η ενθάρρυνση αειφόρων πρακτικών στον τουρισμό. Οι επενδύσεις σε βελτιώσεις υποδομής, όπως εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων, συστήματα μεταφοράς και εγκαταστάσεις για τους επισκέπτες υπάγονται στην ανάπτυξη υποδομών. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η ικανότητα ενός προορισμού να αντιμετωπίζει την ανάπτυξη του τουρισμού σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας.

Σημαντική στρατηγική αποτελεί η ενίσχυση της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων, των φορέων τουρισμού, των επιχειρήσεων αλλά και των επισκεπτών, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και τον σχεδιασμό των προγραμμάτων της φέρουσας τουριστικής ικανότητας. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η αποδοχή και η αποτελεσματικότητα των μέτρων.

2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Οι ποικιλία των μεθόδων, που αξιοποιούνται, μπορούν να προσαρμοστούν λαμβάνοντας υπόψιν τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Με βάση τη γενίκευση πολλών ερευνών (McCool και Lime, 2001· Cole, 2004· Simón et al., 2004· Monz, 2006· Pásková, 2008· Salerno et al., 2013), καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

- Δεν υπάρχει "εγγενής" φέρουσα ικανότητα μιας περιοχής.
- Μια περιοχή μπορεί να έχει πολλαπλές διαστάσεις φέρουσας ικανότητας. Απαιτείται εξέταση των ουσιαστικών ερευνητικών κριτηρίων, του σκοπού της χρήσης της περιοχής, του βαθμού προετοιμασίας των επισκεπτών, της τοποθεσίας της έρευνας κ.λπ.
- Η φέρουσα ικανότητα στον τουρισμό δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τον αριθμό των επισκεπτών. Άλλες σημαντικές μεταβλητές περιλαμβάνουν την κατανομή των επισκεπτών στην περιοχή, τις δραστηριότητές τους, τη συμπεριφορά τους, την κατάσταση των τουριστικών υποδομών κ.λπ.
- Η φέρουσα ικανότητα είναι δυναμική έννοια και αλλάζει με τον χρόνο, εξαρτώμενη από την ταχύτητα της αλλαγής.
- Στα οικοσυστήματα και τα κοινωνικά συστήματα, ο αντίκτυπος μπορεί να ενισχυθεί με θετική ανατροφοδότηση και η ανάπτυξή του μπορεί να ακολουθεί με καθυστέρηση την αιτία του.
- Η φέρουσα ικανότητα εξαρτάται από πολλές μεταβλητές συνθηκών. Εάν οι συνθήκες αλλάξουν, απαιτείται επανεξέταση ή αναδιαμόρφωση της φέρουσας ικανότητας.

Το 2013 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος ξεκίνησε το μηχανισμό αναφοράς τουρισμού και περιβάλλοντος (TOUERM) με στόχο του να παρέχει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του τουρισμού, στο πλαίσιο των γενικών διαδικασιών παρακολούθησης που πραγματοποιούνται από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιδόσεις άλλων ευρωπαϊκών οικονομικών τομέων (μεταφορές, ενέργεια, γεωργία και βιομηχανία).

Χρησιμοποιήθηκε η προσέγγιση DPSIR (Βλ. εικόνα 2) (Driver, Pressure, State, Impact, Response), (Κινητήριες δυνάμεις, Πιέσεις, Κατάσταση, Επιπτώσεις, Αντιδράσεις) (EEA, 2005) όπως προτείνεται από τους Navarro Jurado et al. (2012), η οποία αντιπροσωπεύει το περιγραφικό στοιχείο του συστήματος, το οποίο ορίζει την

κατάσταση των πόρων, την απόκριση στην πίεση του τουρισμού και τον πιθανό μετριασμό διαχείρισης.

Δυνάμεις (Drivers)	Δημιουργία δομών φιλοξενίας, διαχείριση δομών φιλοξενίας, οδική κυκλοφορία, εισροή τουριστών
Πιέσεις (pressures)	Ατμοσφαιρικοί ρύποι, υδάτινα και αστικά απόβλητα, διάβρωση εδάφους, απορρόφηση ενέργειας, επισκέπτες σε προστατευμένες περιοχές
Κατάσταση (state)	Παρουσία ρύπων στον αέρα και στο νερό, επίπεδο αστικοποίησης, αυξημένη συγκέντρωση σε φυσικές τοποθεσίες
Επιπτώσεις (impacts)	Κακές επιπτώσεις για την υγεία του ανθρώπου, επιβάρυνση βιοποικιλότητας, διατάραξη ζωής άγριων ειδών
Αποκρίσεις (responses)	Προώθηση τουρισμού βιώσιμης ανάπτυξης, μείωση κατασπατάλησης νερού, βιώσιμες δημόσιες μεταφορές, οικοτουρισμός και ανανεώσιμες μορφές ενέργειας

Πίνακας 1. Η προσέγγιση DPSIR. (Πηγή: Castellani & Sala, 2012.)

Βεβαίως υπάρχουν και άλλες μέθοδοι για τον προσδιορισμό της φέρουσας τουριστικής ικανότητας μιας περιοχής. Αυτές οι μέθοδοι είναι:

- Ο McKay (2006) προτείνει τα όρια που σχετίζονται με την εκάστοτε αποδεκτή αλλαγή. Αυτή η μέθοδος βρήκε πρακτική εφαρμογή στο πάρκο Arthur's Pass στη Νέα Ζηλανδία. Η εν λόγω μέθοδος ανήκει στις μεθόδους θεωρητικής ανάλυσης.

Στη παραπάνω μέθοδο σημείο εστίασης είναι οι συνθήκες που υπάρχουν σε μία περιοχή αλλά και οι πόροι που διαθέτει μία περιοχή και που χρειάζονται αποτελεσματική διαχείριση. Ο McKay (2006) αναφέρει ότι είναι λογικό να υπάρχουν αλλαγές στο χώρο λόγω της τουριστικής ανάπτυξης και προτείνει τη μελέτη των εκάστοτε συνθηκών προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος επιβάρυνσης του περιβάλλοντος. Επίσης, η ύπαρξη βιωματικών πληροφοριών, που δίνονται από τους πολίτες, λαμβάνονται υπόψιν προκειμένου να αξιολογηθούν

τόσο οι θετικές όσο και οι αρνητικές συνέπειες που μπορεί να επιφέρει η τουριστική ανάπτυξη στην εκάστοτε περιοχή ή τοπική κοινωνία (Krumpe & Stokes, 1994)

- Η CAB International (2008), πρότεινε τη διαδικασία διαχείρισης επισκεπτών ως μέθοδο. Η εν λόγω μέθοδος βρήκε εφαρμογή σε Καναδικά πάρκα. Η μέθοδος δίνει τη δυνατότητα αξιολόγησης των φυσικών, βιολογικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων του τουρισμού ανάλογα με τις συνθήκες και τα προβλήματα της κάθε περιοχής. Είναι σημαντική να αναφερθεί ότι αυτή η μέθοδος παρουσιάζει ομοιότητες και συηκλίσεις με τη μέθοδο των ορίων αποδεκτής κλίσης (Nilsen & Tayler, 1997).
- Η διαδικασία διαχείρισης δραστηριοτήτων των επισκεπτών, που εφαρμόστηκε στη διαχείριση πάρκων στον Καναδά και γενικός στόχος της είναι η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών, ώστε οι επισκέπτες να γνωρίσουν την κληρονομιά των πάρκων και να απολαύσουν ποικιλία εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

2.1 ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΤΦΦ

Πολλές μέθοδοι χρησιμοποιούν δείκτες, καθώς παρέχουν μια σημαντική δυνατότητα για τον καθορισμό και την εφαρμογή της τουριστικής φέρουσας ικανότητας. Η διαδικασία προϋποθέτει την ύπαρξη ή την ανάπτυξη ενός στρατηγικού πλαισίου για την τουριστική ανάπτυξη.

Στην πράξη έχει παρατηρηθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις, ένα βασικό σύνολο δεικτών, που αντανakλούν την πίεση και την κατάσταση βασικών παραγόντων, έχει χρησιμοποιηθεί ως τρόπος παρακολούθησης της κατάστασης του συστήματος και της ανίχνευσης της υπέρβασης των ορίων της τουριστικής φέρουσας ικανότητας. Οι αλλαγές αυτές μπορούν να καθοδηγήσουν τον καθορισμό των ορίων της φερόμενης ικανότητας, τα οποία δεν είναι απαραίτητα καθορισμένα εκ των προτέρων.

Οι επιπτώσεις της μέτρησης των δεικτών πρέπει να εξεταστούν με βάση τους καθορισμένους στόχους και την ευαισθησία των μελετημένων τοποθεσιών. Η χρήση των δεικτών ως τρόπος ανίχνευσης και καθορισμού των ορίων μπορεί να έχει άμεσα αποτελέσματα, επιτρέποντας στους διαχειριστές να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες πιέσεις από την τουριστική ανάπτυξη. Αυτή η προσέγγιση έχει παρατηρηθεί σε περιπτώσεις περιοχών υψηλής οικολογικής αξίας. Οι δείκτες είναι ζωτικής σημασίας, αλλά όχι ο μοναδικός παράγοντας για τη διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης. Σε αυτό το πλαίσιο, προτείνονται τρεις τύποι δεικτών που αντικατοπτρίζουν τις συνιστώσες της τουριστικής φέρουσας ικανότητας:

- Φυσικο-οικολογικοί δείκτες (Φυσικό Περιβάλλον και Βιοποικιλότητα, Ποιότητα Αέρα, Ηχορύπανση, Ενέργεια, Νερό, Απόβλητα, Πολιτιστική Κληρονομιά, Τουριστικές Υποδομές, Γη, Τοπίο, Μεταφορές και Κινητικότητα).
- Κοινωνικοδημογραφικοί δείκτες (Δημογραφία, Τουριστική Ροή, Απασχόληση, Κοινωνική Συμπεριφορά, Υγεία και Ασφάλεια, Ψυχολογικά Θέματα).
- Πολιτικοοικονομικοί δείκτες (Τουριστικά Κέρδη και Επενδύσεις, Απασχόληση, Δημόσιες Δαπάνες και Έσοδα, Πολιτική Τουριστικής Ανάπτυξης).

Οι δείκτες μπορούν να χωριστούν επίσης σε τρεις ακόμα μεγάλες κατηγορίες:

1. Τους δείκτες βιωσιμότητας,
2. Τους δείκτες Αειφόρου Τουρισμού και τους
3. Δείκτες Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας.

2.2 ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Σύμφωνα με το Ν.4685/2020 (ΦΕΚ 92/Α' 7.5.2020) στο Κεφάλαιο Δ, *Ζώνες εντός προστατευόμενων περιοχών*, αρχικά στο άρθρο 44, ορίζονται οι χρήσεις γης, στο άρθρο 45 *οι προστατευόμενες περιοχές και τα σχέδια διαχείρισης αυτών*.

Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 18 του ν.1650/1986 (Α' 160) ως προστατευόμενες περιοχές είναι οι περιοχές που εμπίπτουν στο πεδίο προστασίας της βιοποικιλότητας. Επίσης, στις προστατευόμενες περιοχές ανήκουν και τα εθνικά πάρκα αλλά και τα καταφύγια που φιλοξενούν άγρια ζώα. Τέλος στις προστατευόμενες περιοχές ανήκουν τόσο τα προστατευόμενα τοπία όσο και οι προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία (άρθρο 46 και άρθρο 19 του ν. 1650/1986 (Α' 160) ορίζονται οι αρχές προστασίας (π.χ., χερσαίες, θαλάσσιες, υδάτινες περιοχές, κλπ.). Οι Natura 2000 έχουν ειδική θέση στην προστασία της σχετικής νομοθεσίας. Οι εν λόγω περιοχές διακρίνονται σε ειδικές ζώνες διατήρησης, σε ζώνες ειδικής προστασίας και σε προτεινόμενους τόπους ενωσιακής σημασίας (βλ. Παράρτημα Ι και τους συνημμένους σ' αυτόν Πίνακες 1 και 2 της κοινής απόφασης των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων υπ' αριθμ. 50743/2017 (Β' 4432).

Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο μια περιοχή προστασίας μπορεί να συγκροτηθεί από περιοχές που είναι κοντά γεωγραφικά. Αυτές οι περιοχές, που διαθέτουν βιοποικιλότητα, αποτελούν προστατευμένα αντικείμενα λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους (παράγραφοι 1 και 2 προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 4 του άρθρου 21).

Αναφορικά με τις ζώνες απόλυτης προστασίας της φύσης, που περιλαμβάνουν ευαίσθητους τύπους φυσικών οικοτόπων, κ.α. υπάρχουν πολύ αυστηρές θεσμικές προβλέψεις. Υπάρχουν ειδικές κατηγορίες χρήσεων που επιτρέπονται σε αυτές τις ζώνες και αυτές οι χρήσεις ορίζονται από το άρθρο 14α του Π.Δ. 59/2018 (Α' 114). Οι περιβαλλοντικές μελέτες καθορίζουν τη χρήση αυτών των ζωνών (παρ. 2 του άρθρου 21, με το προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 4 του άρθρου 21).

Αναφορικά με τις ζώνες προστασίας της φύσης υπάρχουν προβλέψεις για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από ανθρώπινες δραστηριότητες ή δραστηριότητες που μπορεί να οδηγήσουν στην όποια υπονόμευση της εκάστοτε

περιοχής. Σε αυτές τις ζώνες επιτρέπονται μόνο ορισμένες ή/και όλες από τις ειδικές κατηγορίες χρήσεων του άρθρου 14β του Π.Δ. 59/2018. Οι ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες εξειδικεύουν τις παρεμβάσεις στις περιοχές (παρ. 2 του άρθρου 21, με το προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 4 του άρθρου 21).

Το υπάρχων θεσμικό πλαίσιο ορίζει προστασία για συγκεκριμένες ζώνες. Η πρώτη από αυτές τις ζώνες είναι η ζώνη διατήρησης οικοτόπων και ειδών. Τέτοιες ζώνες περιλαμβάνουν εκτάσεις όπως είναι οι φυσικοί οικότοποι. Σε αυτές τις περιοχές δεν επιτρέπονται δραστηριότητες που μπορεί να τις υποβαθμίσουν.

Στις ζώνες διατήρησης οικοτόπων και ειδών επιτρέπονται μόνο ειδικές χρήσεις (άρθρο 14γ του Π.Δ. 59/2018) που στηρίζονται σε ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες (παρ. 2 του άρθρου 21, με το προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 4 του άρθρου 21).

Αναφορικά με τις ζώνες βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων που είναι οι ζώνες στις οποίες υπάρχουν προστατευμένα αντικείμενα και προστατευμένες πολιτισμικές αξίες επιτρέπονται μόνο οι δραστηριότητες που προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διαχείριση των πόρων. Οι δραστηριότητες του ανθρώπου, που μπορεί να υπονομεύσουν αυτές τις περιοχές, ρυθμίζονται από ειδικές προβλέψεις. Το άρθρο 14δ του Π.Δ. 59/2018 (Α' 114) ορίζει τις δραστηριότητες και τις χρήσεις που επιτρέπονται εντός των ζωνών βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων. Υπάρχει βέβαια η δυνατότητα εξειδίκευσης των χρήσεων ανά περίπτωση και κατόπιν διεξαγωγής ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης (παρ. 2 του άρθρου 21, με το προεδρικό διάταγμα της παραγράφου 4 του άρθρου 21).

Σύμφωνα με το άρθρο 47 «Ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες, σχέδια διαχείρισης και καθορισμός χρήσεων γης στις προστατευόμενες περιοχές» κάθε ειδική περιβαλλοντική μελέτη συνιστά μία μελέτη επιστημονικής φύσης που τεκμηριώνει επί της ουσίας το Προεδρικό Διάταγμα της εκάστοτε προστατευμένης περιοχής. Η εκπόνηση μιας ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης μπορεί να γίνει είτε για μία είτε για περισσότερες περιοχές και τα αποτελέσματά της πρέπει να τεθούν σε δημόσια διαβούλευση. Στόχος της κάθε μελέτης είναι η διερεύνηση των πιθανών κινδύνων και των επιπτώσεων που μπορεί να έχει η ανθρώπινη παρέμβαση στην προστατευμένη περιοχή ή στο προστατευμένο αντικείμενο. Επιπλέον, στόχος μιας ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης είναι η διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων σε περίπτωση που υπάρχουν.

3. ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Όλη η περιοχή της λιμνοθάλασσας, μαζί με τον όρμο του Ναυαρίνου και τη νήσο Σφακτηρία, εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000, ενώ έχει χαρακτηριστεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας με κωδικό GR2550008 και ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας με κωδικό GR2550004.

Το Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 συνιστά ένα δίκτυο για την προστασία των ζωνών της φύσης, όπως ορίζονται από το αντίστοιχο θεσμικό πλαίσιο. Το συγκεκριμένο δίκτυο εκτείνεται σε ολόκληρη την Κοινότητα και σκοπός του είναι η προστασία μιας περιοχής και των ειδών της στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Στην περιοχή έχουν γίνει Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και αξίζει να παρουσιαστεί η ζωνοποίηση των δυο ΕΠΜ 2000 και 2022. (ΕΠΠ 2000 “πρωτότυπο και ΥΠΕΝ).

Ο Δήμος Πύλου-Νέστορος είναι Δήμος της Περιφέρειας Πελοποννήσου και βρίσκεται στο νοτιοδυτικό άκρο της Πελοποννήσου, βρέχεται νότια και δυτικά από το Ιόνιο Πέλαγος και συνορεύει βορειοδυτικά με το Δήμος Τριφυλίας και βορειοανατολικά με το Δήμο Μεσσήνης.

Προέκυψε από τη συνένωση των προϋπαρχόντων Δήμων: Κορώνης, Μεθώνης, Νέστορος, Παπαφλέσσα, Πύλου και Χιλιοχωρίων. Στο δήμο Πύλου-Νέστορος υπάγονται και οι παρακάτω ακατοίκητες νησίδες : Σφακτηρία, Σαπιέντζα, Σχίζα, η Αγία Μαρίνα και το Βενέτικο. Έχει συνολική έκταση 554,3 τετραγωνικών χιλιομέτρων και πληθυσμό 17.179 σύμφωνα με την απογραφή του 2021 (Βλ. εικόνα 3,4).

Η έδρα του δήμου είναι η Πύλος, έχει υψόμετρο 3m και είναι μια παραθαλάσσια πόλη με πλούσια ιστορία και αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Διαθέτει ένα από τα μεγαλύτερα φυσικά λιμάνια, με τον κόλπο του Ναυαρίνου (ή κόλπος της Πύλου) που προστατεύεται από τη στενόμακρη νήσο Σφακτηρία η οποία λειτουργεί ως φυσικός κυματοθραύστης.

Η Γιάλοβα είναι ένας παραθαλάσσιος οικισμός 7.5 χιλιόμετρα βόρεια της Πύλου. Έχει μηδενικό υψόμετρο και βρίσκεται στη βόρεια ακτή του κόλπου του Ναυαρίνου. Οι μόνιμοι κάτοικοι σύμφωνα με την απογραφή του 2011 είναι 275.

Επιπλέον, ο οικισμός της Πύλου αλλά και ο κόλπος της Βοϊδοκολιάς έχουν κηρυχθεί ως τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους σύμφωνα με το ΦΕΚ 691/Β/81, τοπίο χαρακτηρίζεται μια περιοχής με μεγάλη αισθητική και πολιτιστική αξία, περιοχές που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για την αναψυχή του κοινού και συμβάλουν στη προστασία

και την αποδοτικότητα των φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους.

Η Χώρα, ιστορική έδρα του δήμου, βρίσκεται 22 χιλιόμετρα βόρεια της Πύλου και περίπου 16 χιλιόμετρα από τις ακτές του Ιονίου πελάγους, έχει υψόμετρο 294 μέτρα και 3.454 μόνιμους κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

Πίνακας 2. Πληθυσμιακή εξέλιξη του δήμου

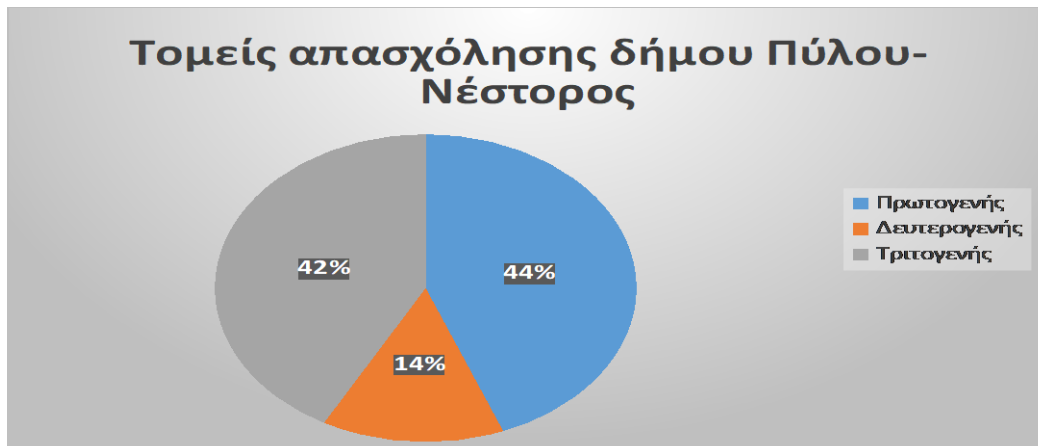
Δήμος	Πληθυσμός		Άνδρες		Γυναίκες	
	2011	2021	2011	2021	2011	2021
Δήμος Πύλου-Νέστορος	21.077	17.179	10.742	8.882	10.335	8.297

Γράφημα 1. Πληθυσμός του δήμου Πύλου με βάση την ηλικία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).

Γράφημα 2. Πληθυσμός του δήμου Πύλου με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης (Πηγή:ΕΛΣΤΑΤ).

Γράφημα 3. Ποσοστό των τομέων απασχόλησης του πληθυσμού, στον δήμο Πύλου (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).

3.1 ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Οι βασικοί τομείς απασχόλησης του δήμου είναι ο πρωτογενής με 42% και ο τριτογενής με 44% και ακολουθεί ο δευτερογενής με 14% (Βλ. εικόνα 7). Σύμφωνα με το *panorama* ο βασικός τομέας απασχόλησης της δημοτικής ενότητας Πύλου είναι ο τριτογενής με τους πρωτογενή και δευτερογενή να έχουν μικρότερο ποσοστό απασχόλησης (Βλ. Πίνακα 2).

Ο πρωτογενής τομέας απασχολεί το 42% του πληθυσμού. Οι κάτοικοι ασχολούνται με τη γεωργία και λόγω του γόνιμου εδάφους καλλιεργούν ελιές, αμπελώνες και κηπευτικά. Οι γεωργικές δραστηριότητες παρέχουν απασχόληση σε αγρότες, εργάτες γης και άλλους σχετικούς επαγγελματίες. Σύμφωνα με την υπ' αριθμό 4064/2007 απόφαση «Καθορισμός προωθούμενων ειδών, ποικιλιών δενδροκηπευτικών καλλιεργειών» για την Περιφέρεια Πελοποννήσου, στην περιοχή της Πύλου, προωθούνται στις αρδευόμενες εκτάσεις οι καλλιέργειες δενδρωδών και αμπελώνων. Η καλλιέργεια στο Δήμο Πύλου γίνεται κατά κύριο λόγο σε ιδιόκτητη γη (αγροτεμάχια).

Το σύνολο των εκμεταλλεύσεων είναι 1.174, οι οποίες αναλύονται σε:

- μεικτές γεωργικές 138 με συνολική έκταση 9.936 στρέμματα,
- αμιγώς γεωργικές 1035 με συνολική έκταση 42.133 στρέμματα και
- αμιγώς κτηνοτροφικές 1 με συνολική έκταση 1 στρέμμα.

Επιπλέον, υπάρχουν ψαράδες, αλλά η αλιεία χρησιμοποιείται κυρίως ως παραπλήσιο εισόδημα ή για κάλυψη οικογενειακών αναγκών.

Αναφορικά με το δευτερογενή τομέα σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα απασχολεί ένα ποσοστό του πληθυσμού της τάξεως του 14%. Στο δευτερογενή τομέα ανήκουν επιχειρήσεις που έχουν σαν κύρια εργασία την επεξεργασία προϊόντων του πρωτογενούς τομέα. Οι τομείς του εμπορίου και της μεταποίησης μπορεί να θεωρούνται γενικά αδύναμοι ωστόσο κατά τον καλοκαιρινούς μήνες έχουν αύξηση. Εστιάζοντας στην περιοχή μελέτης δεν εντοπίζονται μεγάλης ή μεσαίας κλίμακας βιοτεχνικές και βιομηχανικές μονάδες.

Ο τριτογενής τομέας απασχολεί το 44% του πληθυσμού αφού ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό τομέα απασχόλησης. Με την ιδιαίτερη ομορφιά της περιοχής αλλά και τις διαφορετικές μορφές τουρισμού που μπορεί να προσφέρει προσελκύει κάθε χρόνο πολλούς τουρίστες με αποτέλεσμα οι θέσεις εργασίας στον τριτογενή τομέα να αυξάνονται.

Οι επιχειρήσεις, όπως ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφετέριες και εμπορικά καταστήματα παρέχουν θέσεις εργασίας σε πολλούς ντόπιους κατοίκους αλλά και εποχικούς.

Πίνακας 3. Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: .ΕΛΣΤΑΤ)

Περιγραφή	Οικονομικά ενεργοί								
	Σύνολο	Σύνολο οικονομικά ενεργών	Απασχολούμενοι					Άνεργοι	Οικονομικά μη ενεργοί
			Σύνολο απασχολούμενων	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής τομέας			
ΔΗΜΟΣ ΗΥΛΑΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ	21.077	7.925	6.981	3.140	925	2.916	944	13.152	

Πίνακας 4. Απασχολούμενοι κατά επίπεδο εκπαίδευσης, 2011. (Πηγή: .ΕΛΣΤΑΤ)

Δήμος Πύλου-Νέστορος	Σύνολο	Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ ανώτερων επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κλπ.) / Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού, Επαγγελματικού κλπ.)	Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	Απόφοιτοι Δημοτικού / Άλλη περίπτωση ⁽¹⁾
Πληθυσμός	6.981	864	2.270	1.688	2.159

Πίνακας 5. Πληθυσμός κατά φύλο, στον κλάδο τουρισμού & εστίασης και στον κλάδο επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες, θέση στο επάγγελμα, 2011
(Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία).

Περιγραφή	Οικονομικός ενεργός πληθυσμός	Εργοδότης	Εργαζόμενος για δικό του λογαριασμό	Μισθωτός ή ημερομίσθιος	Μέλος παραγωγικού συνεταιρισμού	Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	Άλλη περίπτωση	Νέοι Ανεργοί
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ	7925	592	3011	3549	8	125	45	595
Άρρενες	5302	424	x	2263	x	60	34	324
Θ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	406	x	100	213	x	14	-	-
Μ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	101	19	45	37	-	-	-	-
Θήλειες	2623	168	x	1286	x	65	11	271
Θ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	290	31	36	211	-	12	-	-
Μ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	86	x	27	44	x	x	-	-

3.2 ΚΛΙΜΑ

Η ευρύτερη περιοχή μελέτης εμφανίζει μεσογειακό κλίμα με ζεστά, ξηρά καλοκαίρια και δροσερούς, υγρούς, ήπιους χειμώνες.

Όπως παρατηρήθηκε και από το μετεωρολογικό σταθμό από τον οποίο αντλήθηκαν πληροφορίες (Βλ. Πίνακα 5) παρατηρούνται τα εξής χαρακτηριστικά κλίματος στην περιοχή: Άνοιξη (Μάρτιος - Μάιος) : Η άνοιξη είναι ηλιόλουστη με μέσες θερμοκρασίες 11 - 19°C και κάποιες βροχές. Καλοκαίρι (Ιούνιος - Αύγουστος) : Ζεστά καλοκαίρια με τη θερμοκρασία να φτάνει έως 34°C, με ηλιόλουστες μέρες και σπάνιες βροχές.

Φθινόπωρο (Σεπτέμβριος – Νοέμβριο) : Ήπιο φθινόπωρο με μειωμένες θερμοκρασίες σε σχέση με το καλοκαίρι, αν και η μέγιστη θερμοκρασία του έτους 2022 ήταν μία μέρα του Οκτώβρη με 35°C. Οι μέρες γίνονται πιο δροσερές και οι βροχές αυξάνονται.

Χειμώνα (Δεκέμβριος – Φεβρουάριο) : Ο χειμώνας είναι ήπιος με μέσες θερμοκρασίες 10 - 15°C και οι βροχές αυξάνονται.

Ο μετεωρολογικός σταθμός από τον οποίο αντλήθηκαν οι μετρήσεις είναι στην Πύλο και βρίσκεται σε υψόμετρο 40m.

Πίνακας 6. . Μετεωρολογικά στοιχεία για το έτος 2022
(Πηγή: <http://pylos.meteoclub.gr/>, Ιδία επεξεργασία).

	Ιαν	Φεβ	Μαρ	Απρ	Μαι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπ	Οκτ	Νοε	Δεκ
Μέση Μηνιαία Θερμοκρασία(°C)	10.6	11.7	10.9	16.2	19.4	24.7	26.8	26.7	23.7	20.5	16.9	15.2
Μέγιστη Μηνιαία Θερμοκρασία(°C)	18.3	18.2	21.2	25.8	33.6	31.1	33.7	34.1	30.1	35.2	26.2	22.9
Ελάχιστη Μηνιαία Θερμοκρασία(°C)	-1.1	2.2	3.4	8.9	11.6	18.1	19.8	21.3	15.5	14.1	9.3	7.3
Μηνιαία Βροχόπτωση(mm)	161.4	66.2	50.0	13.4	18.6	32.4	0.0	3.4	3.6	55.4	151.4	89.8
Μέση μηνιαία ταχύτητα ανέμου(km/h)	6.8	4.6	9.5	9.2	5.5	5.8	6.0	7.1	7.4	7.5	4.8	8.6

3.3 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στην περιοχή μελέτης το γεωμορφολογικό ανάγλυφο είναι ομαλό με μικρές κλίσεις. Η ύπαρξη υδρογραφικού δικτύου όπως αυτή εμφανίζεται κατά τη γεωμορφολογική αναγνώριση συνηγορεί ότι η απορροή γίνεται επιφανειακά και κυρίως μέσω των χειμάρρων, των υδατορεμάτων και των μισγαγγειών που διασχίζουν την περιοχή. Αξίζει να σημειωθεί ότι η περιοχή 'Λιμνοθάλασσα και Νήσος Σφακτηρία' περιλαμβάνονται στο δίκτυο Natura 2000 με κωδικό GR2550008 (Βλ. παράρτημα: χάρτης περιοχών Natura).

Ο σχεδόν κυκλικός κόλπος του Ναυαρίνου αποτελεί το 48% της συνολικής έκτασης της περιοχής. Στα δυτικά βρίσκεται το νησί Σφακτηρία, ένα λοφώδες νησί με ασβεστόλιθο υπόστρωμα και υψόμετρο 106m, που είναι παράλληλο με την απέναντι ακτή. Στα βορειοδυτικά βρίσκεται η λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας, πρόκειται για μια ρηχή, υφάλμυρη λίμνη που ξεραίνεται κατά τμήματα το καλοκαίρι, έχει έκταση 2600 στρέμματα, μέσο βάθος 2m και επικοινωνεί με τον όρμο του Ναυαρίνου μέσω ενός στενού πλάτους 0.7km και μήκος 4km οριοθετημένου από πλευρές η κατεύθυνση των οποίων συμφωνεί με τις τεκτονικές διευθύνσεις της περιοχής. Γύρω από την παραλία υπάρχουν αμμώδεις και λασπώδεις παραλίες, ανάμεικτες με υφάλμυρα έλη και δάση. Η λιμνοθάλασσα – Διβαρίου δημιουργήθηκε μετά από την αποξήρανση στη λίμνη – έλος στο Διβάρι Γιάλοβας. Μεταξύ της λιμνοθάλασσας και της ακτής υπάρχουν καλά σχηματισμένες αμμοθίνες. Η περιοχή του Διβαρίου αποτελεί υδροβιότοπο για πολλά αποδημητικά είδη πουλιών μερικά από τα οποία τείνουν να εκλείψουν από την Ελλάδα. Η παρουσία τέτοιας πλούσιας орνιθοπανίδας έχει οδηγήσει στο χαρακτηρισμό της περιοχής ως Σημαντική Περιοχής για τα Πουλιά της Ελλάδας με κωδικό 119 από το 1993.

Το φθινόπωρο τα μεταναστεύοντα πουλιά προς τις αφρικανικές χώρες βρίσκουν στη περιοχή το τελευταίο υγρότοπο, σταθμό πριν το μεγάλο τους ταξίδι. Μεγάλα πουλιά όπως ερωδιοί, κίρκοι και τουρλίδες φθάνουν στη λιμνοθάλασσα κατά κύματα, κατά τη διάρκεια της μέρας και παραμένουν μόνο λίγες ώρες για να ξεκουραστούν. Μικρότερα πουλιά όπως τα χαραδριόμορφα συνήθως φθάνουν βράδυ και παραμένουν περισσότερες ώρες για να τραφούν. Η λιμνοθάλασσα επομένως είναι ένας σημαντικός σταθμός κατά την εαρινή μετανάστευση, για όλα τα είδη που διασχίζουν τη Σαχάρα και τη Μεσόγειο βρίσκουν εκεί τόπο για ξεκούραση και τροφή. Η φθινοπωρινή μετανάστευση είναι λιγότερα σημαντική και περιλαμβάνει λιγότερα είδη. Είναι

εξαιρετικά σημαντική για σπάνια είδη όπως ο Αργυροτσικνιάς, ο Λευκοτσικνιάς και ο Ψαραετός. Επίσης, αφού οι χειμώνες στην περιοχή είναι γενικά ήπιοι αρκετά είδη βγάζουν το χειμώνα εκεί.

Οι παραλίες Βοϊδοκοιλιά, Ρωμανού και Μάτι αποτελούν βιότοπο αναπαραγωγής της θαλάσσιας χελώνας *Caretta-Caretta*. Η *C. Caretta*, που αποτελεί προστατευμένο είδος, είναι η δεύτερη μεγαλύτερη χελώνα παγκοσμίως με σκληρό κέλυφος. Αυτό το είδος σπάνια συναντάται στη ξηρά. Κάποιες φορές τα θηλυκά του είδους επισκέπτονται την ξηρά είτε για να κάνουν φωλιές είτε για να αποθέσουν τα αυγά τους (η γέννηση των αυγών γίνεται κάθε 12-17 ημέρες). Τα θηλυκά όταν έρθει η ώρα να γεννήσουν τα αυγά τους επισκέπτονται την παραλία για να σκάψουν την άμμο και στη συνέχεια με τη χρήση των οπίσθιων πτερυγίων τους δημιουργούν ένα θάλαμο όπου αποθέτουν τα αυγά τους. Στη συνέχεια, αφού πρώτα καλύψουν τον θάλαμο με άμμο και επιστρέφουν στη θάλασσα. Η διάρκεια της εν λόγω διαδικασίας κυμαίνεται μεταξύ μίας με δύο ώρες.

Ο αφρικανικός χαμαιλέοντας *Chameleo africanus* ζει και αναπαράγεται μόνο στην περιοχή της Λιμνοθάλασσας και του Διβαρίου. Η αναπαραγωγική περίοδος ξεκινάει μέσα Αυγούστου. Γεννά τα αυγά του μέχρι τον Οκτώβρη και η επώαση στην άμμο διαρκεί 11 μήνες. Το μέγεθος του είδους μπορεί να φτάσει τα 47.5cm. Οι αφρικανικοί χαμαιλέοντες ζουν σε δενδρώδη βλάστηση και είναι αυστηρά εδαφικά ερπετά που προσαρμόζονται σε ζεστά κλίματα. Είναι δραστήρια τους θερινούς μήνες ενώ τον υπόλοιπο χρόνο αποσύρονται σε θάμνους και είναι λιγότερο δραστήρια. Το χαρακτηριστικό του είναι η αλλαγή χρώματος που τα βοηθάει να καμουφλάρονται, να ρυθμίζουν τη θερμοκρασία αλλά και να επικοινωνούν μεταξύ τους.

Στη Σχινόλακκα, ένα χωριό μόλις 3 χιλιόμετρα από τη λιμνοθάλασσα, υπάρχει ένας μικρός καταρράκτης περίπου 20 μέτρα, ο καταρράκτης του Καλάμάρη. Η πρόσβαση γίνεται μέσα από ένα στενό μονοπάτι που στη διαδρομή του μπορεί να ανακαλύψει κανείς πολλά σημαντικά φυτά. Το τοπίο είναι ειδυλλιακό παρά το μικρό του μέγεθος.

Πίνακας 7.. Περιοχές Natura2000 του δήμου (Πηγή: Natura2000 Viewer, Ιδία επεξεργασία). Όπου PutHD : Protected under the Habitats Directive και PutBD : Protected under the Birds Directive

Κωδικός τόπου	Κατηγορία	Όνομασία τόπου	Έκταση (ha)
GR2550008	PutBD	Λιμνοθάλασσα Γιάλοβα και Νήσος Σφακτηρία	960.13
GR2550004	PutHD	Λιμνοθάλασσα Πύλου(Διβάρι), Νήσος Σφακτηρία, Άγιος Δημήτριος	3463.78
GR2550003	PutHD	Νήσοι Σαπιέντζα και Σχίζα, Ακρωτήριο Ακρίτας	11201.75
GR2550010	PutHD	Θαλάσσια περιοχή νότιας Μεσσηνίας	122930.24

Εικόνα 2. Φλαμίνγκο στη λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας, Πηγή: Naturagraeca.

Εικόνα 3. Παραλία Βοϊδοκοιλιάς και Λιμνοθάλασσα, Πηγή: allovergreece.

*Εικόνα 4. Παραλία Βοϊδοκοιλιάς, Λιμνοθάλασσα και παραλία Διβάρη,
Πηγή: [allaboutPeloponnisos](http://allaboutPeloponnisos.com).*

3.4 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η περιοχή μελέτης έχει μεγάλη αρχαιολογική και ιστορική σημασία. Σύμφωνα με τις αναφορές του Όμηρου και του Θουκυδίδη η παρουσίαση της Πύλου ιστορικά ανάγεται στους προϊστορικούς χρόνους. Οι Μεσσήνιοι (3.300-3.100 π.Χ.) ήταν ο πρώτος λαός που έμεινε στην περιοχή. Έπειτα και ιδιαίτερα κατά τα μυκηναϊκά χρόνια η περιοχή γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της ανάπτυξης αποτελούν τα ανάκτορα του Νέστορα στον Εγκλιανό. Η πόλη θεωρείται ότι ιδρύθηκε από τον Πύλο, γιο του Κλήσωνα και η αρχική της ονομασία ήταν Κορυφάσιο, από το ομώνυμο ακρωτήριο. Στα 425 π.Χ. κατελήφθη από τον Αθηναίο στρατηγό, Δημοσθένη, ενώ η αντεπίθεση που προέταξαν οι Σπαρτιάτες με τον Βρασίδα, δεν είχε επιτυχία, εξαιτίας της αποφασιστικής άμυνας που προέβαλαν οι Αθηναίοι. Με την Νικίειο Ειρήνη, η Πύλος περιήλθε στην ηγεμονία της Σπάρτης. Η ερειπωμένη πόλη ανοικοδομήθηκε το 369 π.Χ. και γνώρισε μεγάλη ακμή κατά τους ελληνοιστικούς χρόνους, οπότε και ήταν υπό αμφισβήτηση η ηγεμονία της ανάμεσα στους Μεσσήνιους και την Αχαική Συμπολιτεία. Η Πύλος διατήρησε τη σπουδαιότητά της κατά τους ρωμαϊκούς και βυζαντινούς χρόνους μέχρι τον 6ο μ.Χ. αιώνα, κατά τον οποίο περιέρχεται στους Αβάρους και μετονομάζεται Αβαρίνο (από όπου προήλθε και η ονομασία Ναυαρίνο). Κατά την περίοδο 1287-1308 μ.Χ. ο Νικόλαος Β' Σαιντομέρ (δυνάστης των Θηβών) οχύρωσε τη πόλη με κάστρο. Έπειτα έγινε η καταληψή της από την Εταιρεία των Ναβαρραίων (1385 μ.Χ.). στη συνέχεια ακολούθησε η κατάληψη από τους Ενετούς (1417 μ.Χ.) και από τους Τούρκους (1500 μ.Χ.). Η πόλη καταλήφθηκε για δεύτερη φορά από τους Ενετούς κατά το 1686 και από τους Τούρκους το 1715. Την περίοδο της ελληνικής επανάστασης η πόλη εξεγέρθηκε υπό την ηγεσία των Γεωργάκη και Νικολάου Οικονομίδη. Το φρούριο παραδόθηκε από τους Τούρκους στις Αυγούστου 1821. Τρία χρόνια αργότερα το φρούριο καταλήφθηκε από τον Ιμπραήμ μέχρι τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου (1827).

Η Πύλος είναι μια περιοχή με αξιόλογο αρχαιολογικό ενδιαφέρον καθότι κατά καιρούς έχουν βρεθεί σημαντικοί αρχαιολογικοί θησαυροί (π.χ. πέτρινοι τοίχοι, μυκηναϊκά αγγεία, πήλινες επιγραφές στον Επάνω Εγκλιανό). ΟΙ Καρλ Μπλέγκεν και Ο Κ. Κουρουνιώτης έκαναν τις πρώτες αρχαιολογικές έρευνες στην περιοχή. Ο πόλεμος οδήγησε σε διακοπή των ερευνών οι οποίες ξανάρχισαν το 1952 από τον Σ. Μαρινάτο. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι μέχρι το 1964 συνεχίστηκαν οι αρχαιολογικές εκσκαφές και τότε εντοπίστηκε το ανάκτορο του Νέστορα. Το ανάκτορο χρονολογικά

τοποθετείται γύρω στα 1300 και 1200π.Χ.. Με βάση ιστορικά δεδομένα καταστράφηκε με την κάθοδο των Δωριέων το 1100 π. Χ. Το βασιλικό μέγαρο βρισκόταν στο κεντρικό κτήριο. Στη χώρα υπάρχει το μυκηναϊκό παλάτι που είναι σε πολύ καλή κατάσταση. Σήμερα ο αρχαιολογικός χώρος του ανακτόρου έχει ανακαινιστεί και από το 2016, ο ανακτορικός χώρος του Ανακτόρου του Νέστορα βρίσκεται σε κατάσταση επαναλειτουργίας.

Ο κόλπος του Ναυαρίνου αποτέλεσε στρατηγικό σημείο και τοποθεσία ιστορικών γεγονότων. Η περιοχή ήταν κατοικημένη από την προϊστορική εποχή αλλά έγινε γνωστή κατά την Μυκηναϊκή περίοδο. Η Μυκηναϊκή Πύλος και η Βοϊδοκοιλιά, ως Βουφράδα, αναφέρονται και στην Οδύσσεια του Ομήρου.

Στη Βοϊδοκοιλιά, στη βόρεια πλευρά της παραλίας, βρίσκονται τα ερείπια θολωτού Μυκηναϊκού τάφου. Σύμφωνα με την περιγραφή του Πausανία άνηκε στον γιο του Νέστορα Θρασυμήδη και εντυπωσιακό εύρημα αποτέλεσε ο ακέραιος σκελετός βοδιού, πιθανότατα από θυσία προς τιμήν του νεκρού.

Στη παραλία Διβάρι, 3 χιλιόμετρα από τον οικισμό της Γιάλοβας, στη βόρεια πλευρά του κόλπου Ναυαρίνου, βρίσκεται το Παλιόκαστρο ή Κάστρο Ναυαρίνου, ένα αξιοσημείωτο αρχαιολογικό αξιοθέατο. Καταλαμβάνει μια κομβική θέση σε ένα λόφο και προσφέρει εκπληκτική θέα προς τη θάλασσα αλλά και τη γύρω περιοχή. Χρονολογείται από το 1278, κτισμένο από τους Φράγκους, έως το 1827. Οι εντυπωσιακοί πέτρινοι τοίχοι, οι πύργοι που το περιβάλλουν αλλά και όσα ανακαλύφθηκαν μέσα στα τείχη μαρτυρούν την αρχαία ιστορία της περιοχής. Για την πρόσβαση σε αυτό απαιτείται πεζοπορική ανάβαση 20 λεπτών, χωρίς ιδιαίτερη φύλαξη και με πυκνή βλάστηση στη διαδρομή.

Στον μεγάλο βράχο κάτω από τα Παλιόκαστρο, προς την Βοϊδοκοιλιά, βρίσκεται μια μεγάλη σπηλιά, η σπηλιά του Νέστορα. Έχει εντυπωσιακά σχηματισμένους σταλακτίτες και σταλαγμίτες, παρέχοντας μια μοναδική θέα για τους επισκέπτες.

Στη νότια πλευρά της Πύλου, στη νότια είσοδο του κόλπου Ναυαρίνου, βρίσκεται το Νιόκαστρο ή Νεόκαστρο Ναυαρίνου, ένα ιστορικό οθωμανικό κάστρο - φρούριο του 1573, κτισμένο από τους Οθωμανούς, σε υψόμετρο περίπου 20m. Χτίστηκε ως στρατηγικός οχυρός για την προστασία της νότιας εισόδου του κόλπου, ενώ η βόρεια φυλασσόταν από το Παλιόκαστρο. Περιλαμβάνει εντυπωσιακούς τοίχους, πύργους, πύλες και περίπλοκα συστήματα άμυνας αλλά και εντυπωσιακά αρχαιολογικά ευρήματα και δομές στο εσωτερικό του όπως αποθήκες, οικίες και εκκλησίες. Σήμερα στο κάστρο στεγάζονται μουσεία και γίνονται διάφορα πολιτιστικά δρώμενα τους

καλοκαιρινούς

μήνες.

Τα παραπάνω κάστρα είναι δημοφιλής τουριστικοί προορισμοί όπου οι τουρίστες μπορούν να περιηγηθούν, να απολαύσουν τη θέα και να ανακαλύψουν την αρχαία ιστορία της περιοχής.

Άλλα σημαντικά μνημεία της Πύλου είναι: το σπίτι του Ολυμπιονίκη Κωστή Τσικλιτήρα, στη Σφακτηρία το μνημείο για τους Έλληνες πεσόντες στη μάχη της Σφακτηρίας, το παλαιό Γυμνάσιο Πύλου που φιλοξενεί το Ινστιτούτο Τεχνολογιών και Ερευνών Βαθείας Θαλάσσης και Αστροσωματιδιακής φυσικής Νετρίνων NESTOR.

3.5 ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Οδικό δίκτυο: Ο δήμος Πύλου-Νέστορος διαθέτει ένα δίκτυο οδικών αρτηριών που εξυπηρετεί τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής. Αυτό περιλαμβάνει ένα τμήμα της εθνικής οδού μήκους 25χλμ, καθώς και την επαρχιακή οδό Καλαμάτας-Πύλου. Επιπλέον, υπάρχει ένα δημοτικό οδικό τμήμα μήκους 40χλμ και μια σειρά αγροτικών δρόμων συνολικού μήκους 301χλμ. Το κύριο οδικό δίκτυο (Βλ. Παράρτημα χάρτης οδικού δικτύου) βρίσκεται σε μέτρια κατάσταση και αντιμετωπίζει μεγάλη κίνηση κατά τους θερινούς μήνες, όταν ο τουρισμός είναι αυξημένος.

Λιμάνι : Η Πύλος διαθέτει λιμενικές εγκαταστάσεις που εξυπηρετούν τις τοπικές ανάγκες καθώς και μαρίνα σκαφών και αποβίβαση επισκεπτών. Σύμφωνα με το υπ' αριθμό 174/ΦΕΚ Α/ 149/5.7.2001 Π.Δ., έγινε μεταφορά αρμοδιοτήτων του Λιμενικού Ταμείου Ν. Μεσσηνίας στο Δήμο Πύλου. Επίσης, σύμφωνα με την απόφαση ΑΠΟΦ 3246/2001 «*Οριοθέτηση εξομοίωσης χώρου ζώνης λιμένα Πύλου-χερσαίας ζώνης λιμένα*» έχει γίνει ο καθορισμός των ορίων ζώνης λιμένα Πύλου, η οποία εξομοιώνεται με χερσαία ζώνη λιμένα.

Αεροδρόμιο: Το πλησιέστερο αεροδρόμιο είναι αυτό της Καλαμάτας 'Καπετάν Βασίλης Κωνσταντακόπουλος' και απέχει 45 χιλιόμετρα από την Πύλο, ενώ έχει ληφθεί σχετική απόφαση δημιουργίας αεροδρομίου επί υδάτινης επιφάνειας για την Πύλο.

Λοιπές υποδομές : Ο Δήμος Πύλου διαθέτει αστυνομικό τμήμα, λιμεναρχείο και τελωνείο, ΔΟΥ, λιμενικό ταμείο, μαρίνα 250 θέσεων, ταχυδρομείο και τράπεζες. Στις υποδομές της περιοχής μελέτης περιλαμβάνεται το δημοτικό στάδιο *Κ. Τσικλητήρας*.

Δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και τηλεπικοινωνιών : Η τροφοδοσία της περιοχής γίνεται από το σταθμό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της Μεγαλόπολης στο νομό Αρκαδίας, με την ύπαρξη ενός υποσταθμού στο Ασπρόχωμα Μεσσηνίας. Η παραγωγή ενέργειας διατίθεται χωρίς σοβαρά προβλήματα, εκτός από περιπτώσεις έντονων καιρικών φαινομένων.

Επιπλέον στην περιοχή Άγιος Νικόλας έχει εγκατασταθεί αιολικό πάρκο. Αποτελείται από 8 ανεμογεννήτριες με ύψος 55m.

Όσον αφορά την αποκομιδή, συλλογή και διαχείριση των απορριμμάτων του δήμου η υπηρεσία έχει αναληφθεί από τον ίδιο το δήμο. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από τον Δήμο, στον τομέα διαχείρισης αποβλήτων απασχολήθηκαν 64 άτομα το έτος 2020. Ο δήμος διαθέτει για τη συλλογή και μεταφορά 17 οχήματα, εκ των οποίων 14

απορριμματοφόρα και 3 σάρωθρα οχήματα που εξυπηρετούν τον οδοκαθαρισμό και τις λοιπές αρμοδιότητες της υπηρεσίας καθαριότητας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα των οχημάτων είναι παλαιωμένα, εμφανίζοντας αρκετά μηχανικά προβλήματα. Παρακάτω παρουσιάζονται τα δρομολόγια των απορριμματοφόρων του δήμου για κάθε δημοτική ενότητα.

Όπου Δρ.-Δρομολόγια, Α.Α-Αριθμός Απορριμματοφόρων, Δρ/Ε(θερ)-Δρομολόγια/Εβδομάδα(θερινό), Δρ/Ε(χειμ)- Δρομολόγια/Εβδομάδα(χειμερινό), Ποσ(tn)(θερ)- Ποσότητα(θερινό), Ποσ(tn)(χειμ)- Ποσότητα(χειμερινό), Α.Κ/Ε-Αριθμός κάδων/ Ενότητα, Σ.Π/Ε- Συνολική ποσότητα/ Ενότητα.

Πίνακας 8. Τα δρομολόγια των απορριμματοφόρων του δήμου για κάθε δημοτική ενότητα (Πηγή: ΦΟΔΣΑ δήμου Πύλου-Νέστορος, Ιδία επεξεργασία).

Δρ	Α. Α	Χ. Α (km)	Δρ / Ε (θερ)	Δρ / Ε (χειμ)	Ποσ(tn) (θερ)	Ποσ(tn) (χειμ)	Α.Κ / Ε	Σ.Π/Ε (tn)
Νέστορος	2	100/60	10	6	50	30	250	2.080
Παπαφλέσσα/Χιλιχωριών	1	110	8	5	40	25	100/220	1.690
Πύλου	2	80/40	12	8	60	40	300	2.600
Μεθώνης	1	115	8	5	45	25	220	1.820
Κορώνης	2	120/100	14	10	50	35	230	2.210
Σύνολο	8				245	155	750	10.400

Μέχρι τα τέλη του 2012, η διαχείριση των αποβλήτων στο Δήμο Πύλου - Νέστορος στηριζόταν στην απόθεση των παραγόμενων αποβλήτων στους τρεις Χ.Α.Δ.Α. του Δήμου Πύλου - Νέστορος, οι οποίοι βρίσκονταν στις θέσεις Λειβαδάκια, Τ.Κ. Βασιλιτισίου Δ.Ε. Κορώνης, Γέφυρα Μανούσου, Δ.Κ. Χώρας Δ.Ε. Νέστορος, και Άγιος Νικόλαος Δ.Κ. Πύλου Δ.Ε. Πύλου, καθώς δεν υπήρχε περεταίρω τρόπος επεξεργασίας - διαχείρισής τους.

Οι Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων οπού ακόμα παρουσιάζονται προβλήματα παρά το ότι έχει καταστεί ανενεργός με την Απόφαση υπ' αριθμ. 238/2008 του Δ.Σ Πύλου. Η παρουσία του ΧΑΔΑ στην περιοχή είχε ως συνέπεια τη συχνή διέλευση απορριμματοφόρων γεγονός που έχει επηρεάσει την πανίδα που

αναπτυσσόταν και δημιουργώντας μια νέα ισορροπία, παρ' όλα αυτά ο ΧΑΔΑ δεν έχει επηρεάσει την περιοχή της λιμνοθάλασσας καθώς απέχει από την βασική περιοχή μελέτης.

Εκτός από την αποκατάσταση των ανωτέρω Χ.Α.Δ.Α., υλοποιείται το έργο «Εγκατάσταση συστήματος δεματοποίησης, μηχανικής διαλογής και κομποστοποίησης μη επικίνδυνων Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ), με προσωρινή αποθήκευση και μεταφόρτωση», του Δήμου Πύλου - Νέστορος Π.Ε. Μεσσηνίας, στη θέση Άγιος Νικόλαος, το οποίο αποτέλεσε επέκταση του υφιστάμενου έργου «Δεματοποίηση / προσωρινή αποθήκευση, μετά τη συλλογή και μεταφορά αστικών σύμμεικτων απορριμμάτων (Α.Σ.Α.) στο Δ. Πύλου Ν. Μεσσηνίας» και για το οποίο έχει ολοκληρωθεί η περιβαλλοντική του αδειοδότηση με τη με Αρ.Πρ. 243919/04-11-2019.

3.6 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Η Γιάλοβα, η Πύλος, η Κορώνη και η Μεθώνη αποτελούν δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς λόγω της φυσικής ομορφιάς, του πολιτισμού και της ιστορίας. Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον με τους καταρράκτες και τα κρυστάλλινα νερά στις παραλίες που τις κάνουν ιδανικές για χαλάρωση και ξεκούραση εκπλήσσει τους επισκέπτες με αποτέλεσμα οι Δήμοι Κορώνης, Μεθώνης, Νέστορος και Πύλου να εμφανίζουν κατά τη θερινή περίοδο αξιοσημείωτη τουριστική κίνηση (στοιχεία ΕΣΥΕ 2005-6). Αυτό δεν ισχύει για τους «μη τουριστικούς» Δήμους Παπαφλέσσα, Βουφράδων και Χιλιοχωρίων.

Η Πύλος και η Γιάλοβα διαθέτουν πολλά μαγαζιά εστίασης αλλά και ξενοδοχεία, τουριστικά καταλύματα σύντομης διαμονής και κάμπινγκ. Αξίζει να σημειωθεί ότι εντός της Περιφερειακής Ενότητας Μεσσηνίας εντοπίζεται Περιοχή Ολοκληρωμένης Τουριστικής ανάπτυξης, που ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Μάιο του 2010. Χαρακτηρίζεται ως μία από τις μεγαλύτερες τουριστικές επενδύσεις στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου και εντός των ορίων της περιοχής μελέτης της παρούσας εργασίας χωροθετούνται οι : Π.Ο.Τ.Α. Μεσσηνίας Τμήμα Κυνηγού ή Navarino Hills, Π.Ο.Τ.Α. Μεσσηνίας Τμήμα Πύλου ή Navarino Bay.

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί αύξηση του τουρισμού, ειδικά μετά τη δημιουργία της παραπάνω πολυτελούς ξενοδοχειακής μονάδας.

Παρακάτω παρουσιάζονται στοιχεία για το ξενοδοχειακό δυναμικό της περιοχής.

Πίνακας 9. Αφίξεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου δήμου Πύλου 2021. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Δήμος	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ
Αφίξεις ημεδαπών	39.964
Αφίξεις αλλοδαπών	31.867
Αφίξεις Σύνολο	71.831

Πίνακας 10. Αφίξεις στα camping και στα καταλύματα σύντομης διαμονής του δήμου Πύλου 2021. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).

Δήμος	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ
Αφίξεις camping	5.210
Αφίξεις σύντομης διαμονής	21.331
Αφίξεις Σύνολο	26.541

Επιπλέον σύμφωνα με την Ένωση Λιμένων Ελλάδος και την INSETE Intelligence στο λιμάνι της Πύλου το 2021 αγκυροβόλησαν 3 κρουαζιερόπλοια με 80 αφίξεις. Συνεπώς οι αφίξεις στο σύνολο για το 2021 ήταν 98452.

Πίνακας 11.. Ξενοδοχειακό δυναμικό Γιάλοβας. Ιδία επεξεργασία (Πηγή:. ΞΕΕ).

Ξενοδοχειακό δυναμικό Γιάλοβας-Πετροχώρι				
	5*	4*	3*	2*
Δωμάτια	355	44	196	74
Κλίνες	1200	101	328	113

Πίνακας 12.. Ξενοδοχειακό δυναμικό Πύλου. Ιδία επεξεργασία (Πηγή:. ΞΕΕ)

Ξενοδοχειακό δυναμικό Πύλου				
	5*	4*	3*	2*
Δωμάτια	-	-	73	95
Κλίνες	-	-	141	180

Πίνακας 13.. Ξενοδοχειακό δυναμικό Μεθώνης-Φοινικούντας. Ιδία επεξεργασία (Πηγή:. ΞΕΕ)

Ξενοδοχειακό δυναμικό Μεθώνης-Φοινικούντας					
	5*	4*	3*	2*	1*
Δωμάτια	-	104	209	445	48
Κλίνες	-	186	376	743	95

Άρα συνολικά ο δήμος Πύλου διαθέτει 1643 δωμάτια και 3463 κλίνες. Το κάμπινγκ Ερωδιός διαθέτει επιπλέον 98 θέσεις οχημάτων και 8 οικίσκους. Το κάμπινγκ Ναυαρίνο διαθέτει επιπλέον 70 θέσεις οχημάτων και 4 οικίσκους. Το κάμπινγκ Άμμος διαθέτει επιπλέον 81 θέσεις οχημάτων. Το κάμπινγκ Θίνες διαθέτει επιπλέον 50 θέσεις οχημάτων. Το κάμπινγκ Φοίνικες διαθέτει επιπλέον 81 θέσεις οχημάτων και 12 οικίσκους. Το κάμπινγκ ανεμόμυλος διαθέτει 75 θέσεις οχημάτων και 5 οικίσκους. Το κάμπινγκ Λούτσα διαθέτει επιπλέον 59 θέσεις οχημάτων. Το κάμπινγκ Τσαπί διαθέτει επιπλέον 45 θέσεις οχημάτων.

Για τους υπολογισμούς της φέρουσας ικανότητας σε παρακάτω κεφάλαιο οι θέσεις οχημάτων και οι οικίσκοι θα υπολογιστούν *2.

Εκτός από τα παραπάνω, δωμάτια και χώρους κάμπινγκ, η περιοχή διαθέτει αρκετές βίλες και ενοικιαζόμενα δωμάτια για τα οποία τα στοιχεία δεν είναι ακριβής. Εκτός από τον δήμο επηρεάζονται και γειτονικοί οικισμοί όπως Μάραθος και Φιλιατρά.

Πίνακας 14.. Ξενοδοχειακό δυναμικό Χώρας-Ρωμανού-Μαραθόπολης. Ιδία επεξεργασία (Πηγή: ΞΕΕ)

Ξενοδοχειακό δυναμικό Χώρας-Ρωμανού-Μαραθόπολη				
	5*	4*	3*	2*
Δωμάτια	770	-	57	88
Κλίνες	1890	-	103	144

Το κάμπινγκ Πρώτη διαθέτει επιπλέον 59 θέσεις οχημάτων. Άρα συνολικά ο δήμος διαθέτει 2558 δωμάτια και 5600 κλίνες.

Αν συνυπολογιστούν οι θέσεις οχημάτων και οι οικίσκοι οι συνολικές κλίνες, που θα χρησιμοποιηθούν στους υπολογισμούς ανέρχονται στις 6894.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η περίοδος λειτουργίας της πλειοψηφίας των παραπάνω καταλυμάτων είναι Μάιος-Οκτώβριος.

Πίνακας 15.. Διανυκτερεύσεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου 2021 (πλην κάμπινγκ και καταλυμάτων σύντομης διαμονής), κατά Δήμο στην Περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).

Περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας / Δήμος	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	Διανυκτερεύσεις Σύνολο	Ποσοστό (%) συνολικών διαθέσιμων κλινών όπου αναφέρονται τα στοιχεία
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	393.775	305.700	699.475	100,0
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	160.258	38.062	198.320	100,0
ΔΗΜΟΣ ΛΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	32.757	27.111	59.868	100,0
ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	47.989	39.359	87.348	100,0

ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ	113.695	185.435	299.130	100,0
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ	39.076	15.733	54.809	100,0

Πίνακας 16. Διανυκτερεύσεις σε camping και σύντομης διαμονής καταλύματα 2021. (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ). Ιδία επεξεργασία

Περιφερειακή ενότητα / Δήμος	Διανυκτερεύσεις σε camping	Διανυκτερεύσεις σε σύντομης διαμονής καταλύματα
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	89.337	164.835
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	20.771	38.324
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	19.878	36.675
ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	23.450	43.269
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ	25.238	46.567

Πίνακας 17.. Πληρότητα κλινών στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου 2021 (πλην κάμπινγκ και καταλυμάτων σύντομης διαμονής), κατά Δήμο στην περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Περιφερειακή ενότητα / Δήμος	Ποσοστό πληρότητας κλινών	Ποσοστό (%) συνολικών διαθέσιμων κλινών όπου αναφέρονται τα στοιχεία
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	33,8	100,0
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	32,8	100,0
ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	30,2	100,0
ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	36,4	100,0
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ	38,1	100,0

Πίνακας 18. Πληρότητα κλινών της χώρας κατά μήνα το έτος 2021 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Μήνας	Πληρότητα Κλινών
Ιανουάριος	8,6
Φεβρουάριος	10,5
Μάρτιος	10,5
Απρίλιος	8,3
Μάιος	14,4
Ιούνιος	32,9
Ιούλιος	63,4
Αύγουστος	72,7
Σεπτέμβριος	61
Οκτώβριος	39,5
Νοέμβριος	23,1
Δεκέμβριος	18,9

Πίνακας 19. Ποσοστά αφίξεων στο αεροδρόμιο Καλαμάτας το 2021 (Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ). Ιδία επεξεργασία.

Μήνας	Αφίξεις Αεροδρόμιο Καλαμάτας
Ιανουάριος	-
Φεβρουάριος	-
Μάρτιος	-
Απρίλιος	-
Μάιος	3%
Ιούνιος	8%
Ιούλιος	23%
Αύγουστος	28%
Σεπτέμβριος	22%
Οκτώβριος	15%
Νοέμβριος	1%
Δεκέμβριος	-

Τα ποσοστά αφίξεων στο αεροδρόμιο μπορούν να θεωρηθούν παρόμοια με τα ποσοστά αφίξεων των τουριστών στην περιοχή.

Άρα ο αριθμός τουριστών ανά μήνα, βάση των στοιχείων, μπορεί να θεωρηθεί:

Πίνακας 20. Εκτίμηση του αριθμού τουριστών για τους μήνες Μάιο - Οκτώβριο για το έτος 2021. Ιδία επεξεργασία

Μήνας	Αριθμός τουριστών
Μάιος	3115
Ιούνιος	8034
Ιούλιος	22790
Αύγουστος	27708
Σεπτέμβριος	21806
Οκτώβριος	14919

Η απλούστερα να θεωρηθεί : σύνολο τουριστών / μήνες λειτουργίας : 16395 τουρίστες/μήνα. Ωστόσο, αυτό δεν είναι ρεαλιστικό αφού τους καλοκαιρινούς μήνες οι τουρίστες είναι περισσότεροι στην περιοχή.

Ο τουρισμός και η αναψυχή μπορούν να έχουν θετικές επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές, παρέχοντας επιπλέον εισοδήματα και συνδράμοντας στην ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών. Ωστόσο, η αύξηση του αριθμού των επισκεπτών μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα, όπως περιβαλλοντική υπερφόρτωση, κοινωνικές αντιξοότητες και οικονομικές ανισότητες. Η ευαίσθητη φύση των προστατευόμενων περιοχών απαιτεί προσεκτική διαχείριση και προσαρμογή του τουρισμού για να διατηρηθεί η ακεραιότητα του περιβάλλοντος και να προληφθούν αρνητικές επιπτώσεις. Αυτό συμπεριλαμβάνει την παρακολούθηση των επιπτώσεων του τουρισμού, την εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης, τη θέσπιση περιοριστικών μέτρων και την ενημέρωση και εκπαίδευση των επισκεπτών. Ο προσδιορισμός της ικανότητας των περιοχών αυτών να υποστηρίξουν τον τουρισμό είναι ζωτικής σημασίας. Απαιτείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψη τους περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες. Μόνο με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να εξασφαλίσουμε την αειφορία του τουρισμού στις προστατευόμενες περιοχές και τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς που φιλοξενούν.

3.7 ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΗ 2000

Η Ζώνη Α, διακρίνεται σε δυο περιοχές λόγω των ιδιαίτερων φυσικών χαρακτηριστικών τους και των χρήσεων γης.

Ορίζεται η Υποζώνη Α1 η οποία περιλαμβάνει τη λιμνοθάλασσα Γιάλοβας και την περιβάλλουσα υγροτοπική περιοχή, την παράκτια ζώνη αμμοθινών έως την περιοχή της Αγ. Σωτήρας, τους βραχώδεις όγκους του Πετροχωρίου και Προφήτη Ηλία Κούκουρα και τον οικότοπο «Μεσογειακή αλίπεδα της *Juncetalia maritim* με θερμομεσογειακά παρόχθια δάση-στοές» επί της παράκτιας ζώνης μεταξύ Γιάλοβας-Πύλου.

Ορίζεται η Υποζώνη Α2 η οποία περιλαμβάνει τον όρμο του Ναυαρίνου και τη νήσο Σφακτηρία. Ορίζεται ολόκληρη η περιοχή του όρμου, έως την γραμμή αιγιαλού όπου αυτή έχει καθοριστεί ή βρίσκεται υπό καθορισμό. Ορίζεται ολόκληρη η περιοχή της νήσου, στα δυτικά, εκτός του όρμου του Ναυαρίνου, έως της ισοβαθή των 20 μέτρων που είναι και όριο της περιοχής Natura 2000.

Η Ζώνη Β, (ρυθμιστική), περιλαμβάνει το υπόλοιπο της αρχικής οριοθέτησης Natura 2000.

Η Ζώνη Γ, (περιφερειακή ζώνη), περιλαμβάνει την ευρύτερη περιοχή μελέτης, η οποία είναι όπως έχει προαναφερθεί η λεκάνη απορροής της περιοχής Natura 2000. Στη ζώνη αυτή ρυθμίζονται θέματα υδρολογίας και υδατικού δυναμικού. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στη ζώνη αυτή πρέπει να υπόκεινται σε ειδικό καθεστώς λειτουργίας ή επέκτασης, βάσει συγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων. Στόχος είναι η δραστική μείωση (αν όχι εξάλειψη) των πηγών ρύπανσης στην ευρύτερη περιοχή, ώστε να ελαχιστοποιείται η μεταφορά ρύπων (μέσω υδρογραφικού δικτύου) και κατά συνέπεια οι αρνητικές επιδράσεις εντός των ζωνών Α και Β.

3.8 ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΗ 2022

Οι Ζώνες που περιλαμβάνουν τις περιοχές προστασίας βιοποικιλότητας λιμνοθάλασσας Πύλου(Διβάρι), νήσου Σφακτηρίας, ακρωτηρίου Ακρίτας, θαλάσσιας περιοχής νότιας Μεσσηνίας και Οινουσσών νήσων (ELBA 25510).

Ορίζονται οι Ζώνες Προστασίας της Φύσης (ΖΠΦ):

ΖΠΦ_09- Ζώνη προστασίας της φύσης νήσων Σφακτηρία, Φανάρι και Χελωνάκι.

ΖΠΦ_10- Ζώνη προστασίας της φύσης παραλιακής ζώνης Ρωμανού- Πετροχωρίου και ρέματος Σέλας.

ΖΠΦ_11- Ζώνη προστασίας της φύσης υγροτόπου Πύλου- Λουρνησίδας Διβαρίου- Παλαιόκαστρου- Παραλιακής ζώνης από βοϊδοκοιλιά έως Πετροχώρι.

Ορίζονται οι Ζώνες Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών:

ΖΔΟΕ_02- Ζώνη διατήρησης οικοτόπων και ειδών όρμου Ναυαρίνου.

Ορίζονται οι Ζώνες Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων (ΖΒΔΠ):

ΖΒΔΠ_13- Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων περιοχής οικισμών Πύλου- Γιανουλαϊκών.

ΖΒΔΠ_14- Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων περιοχής βόρεια της Γιάλοβας. Τμήμα Α

ΖΒΔΠ_15- Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων περιοχής βόρεια της Γιάλοβας- Τμήμα Β.

ΖΒΔΠ_16- Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων περιοχής βόρεια της Γιάλοβας- Τμήμα Γ.

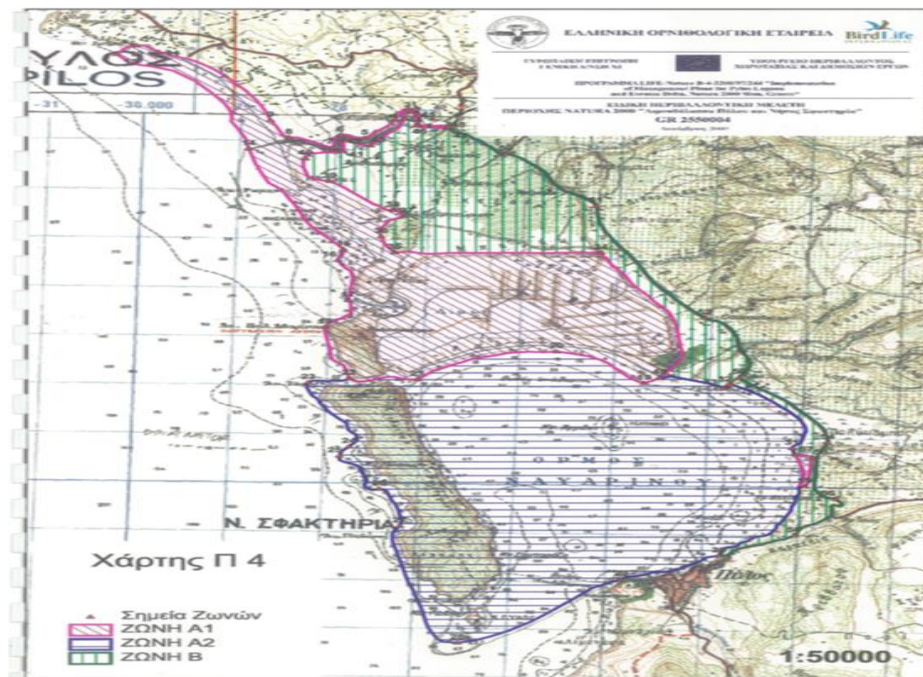
ΖΒΔΠ_17- Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων περιοχής βόρεια της Γιάλοβας- Τμήμα Δ.

ΖΒΔΠ_18- Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων περιοχής βόρεια της Γιάλοβας- Τμήμα Ε.

ΖΒΔΠ_19- Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων αγροτικής ζώνης περιμετρικά της λιμνοθάλασσας Γιάλοβας.

Εικόνα 5. Ζωνοποίηση περιοχής μελέτης 2022 (Πηγή : ΕΙΠΜ, 2022)

Εικόνα 6. Ζωνοποίηση περιοχής μελέτης 2000 (Πηγή: ΕΙΠΜ, 2000).

3.8.1 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Πρακτικά αυτό που μπορούμε να πούμε για τις διαφορές των δύο ζωνοποιήσεων, είναι ότι αυτή του 2022 χωρίζει σε περισσότερα τμήματα την περιοχή, προφανώς για να εξειδικεύει στα ιδιαίτερα ζητήματα που την αφορούν. Το γενικό πλαίσιο δίνεται στην ζωνοποίηση 2000, που βασίζεται στη νομοθεσία σε σχέση με το Natura 2000. Τα διάφορα τμήματα στις ζώνες βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων, αποδεικνύουν την αναγκαιότητα εξειδικευμένων μελετών και παρακολούθησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, για να γίνει εφικτή η διαχείρισή τους με βιώσιμη προοπτική.

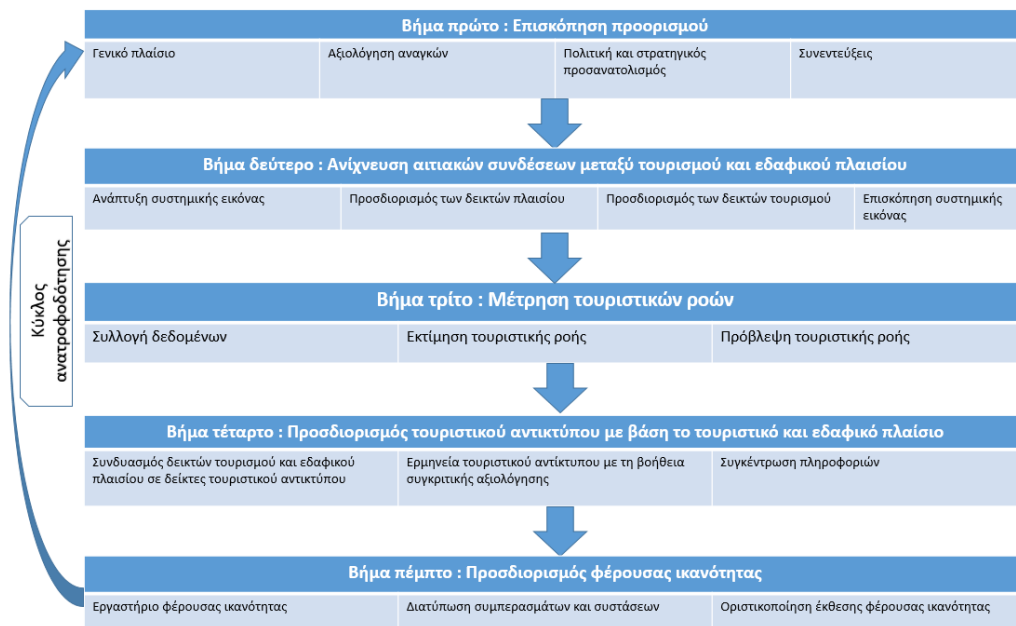
Πρακτικά η ζωνοποίηση του 2000, δίνει το γενικό πλαίσιο της προστατευόμενης περιοχής, θέτει τους περιβαλλοντικούς όρους και τα επιτρεπόμενα όρια των διαφόρων δραστηριοτήτων και στη συνέχεια η ζωνοποίηση 2022 έρχεται να δώσει τη λύση, τα βιώσιμα χαρακτηριστικά που πρέπει να τηρούνται στην περιοχή για να διατηρηθεί και να μην αλλοιωθεί η βιοποικιλότητά της από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται προφανώς στη μείωση έως και εξάλειψη της ρύπανσης.

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Αρχικά αξίζει να σημειωθεί ότι οι πληροφορίες που παρατίθενται αναφέρονται σε μια συγκεκριμένη μεθοδολογία και πρόγραμμα ερευνών και μπορεί να μην ισχύουν γενικά για κάθε προσέγγιση στον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητας ενός προορισμού. Υπάρχουν διάφορες μεθοδολογίες και προσεγγίσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητας, ανάλογα με το πλαίσιο και τον σκοπό της ανάλυσης. Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκε μια μεθοδολογία που βασίστηκε στην υιοθέτηση μιας ρεαλιστικής διαδικασίας, στην οποία δεν βασιζόταν μόνο σε βιβλιογραφικές προσεγγίσεις, αλλά και στην εφαρμοσμένη γνώση. Έτσι, η έρευνα υιοθέτησε δύο διαφορετικές προσεγγίσεις: μια εννοιολογική και μια εφαρμοσμένη έρευνα.

Σε ένα πρώτο στάδιο έγινε η βιβλιογραφική επισκόπηση που φάνηκε χρήσιμη ώστε να καταστεί σαφής η έννοια της τουριστικής φέρουσας ικανότητας. Σε ένα δεύτερο στάδιο έγινε η επιλογή των αρχικών δεικτών με απώτερο στόχο την αξιολόγηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας. Για τη συλλογή δεδομένων όσον αφορά στην φέρουσα τουριστική ικανότητα της επιλεγθείσας περιοχής χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν σε κατοίκους, στοιχεία από δημόσιες υπηρεσίες και εξειδικευμένες συνεντεύξεις.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα ESPON 2020, ένα ερευνητικό πρόγραμμα που εξετάζει τα εδαφικά προβλήματα και της προκλήσεις στην Ευρώπη, η μεθοδολογία που ακολουθείται για τον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητας αποτελείται από τα παρακάτω βήματα:

Εικόνα 7. Μεθοδολογία ESPON με βήματα. Πηγή : Consortium, 2020, ίδια επεξεργασία

Στο Βήμα 1 της μεθοδολογίας, ο συντονιστής συνεργάζεται με τους ενδιαφερόμενους φορείς για να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με το συνολικό πλαίσιο του προορισμού, τις ανάγκες του και τον πολιτικό και στρατηγικό του προσανατολισμό. Η αξιολόγηση αυτή γίνεται μέσω συνεντεύξεων με ενδιαφερόμενα μέλη, είτε τηλεφωνικά είτε από κοντά. Ο αριθμός των ερωτηθέντων εξαρτάται από το μέγεθος του προορισμού.

Οι φορείς που συμμετέχουν συνήθως περιλαμβάνουν εκπροσώπους από τον δήμο, τον τοπικό οργανισμό οικονομικής ανάπτυξης και τον περιφερειακό οργανισμό οικονομικής ανάπτυξης. Σε αυτή τη φάση μέσα από την ανάλυση γίνεται εφικτή η κατανόηση του εδαφικού πλαισίου του προορισμού, των πολιτικών και στρατηγικών του στόχων. Όλα αυτά σε συνάρτηση με τον τουρισμό και την αντιληπτή και επιδιωκόμενη ανάπτυξη του προορισμού.

Στο βήμα 2 της μεθοδολογίας, ο στόχος είναι ο προσδιορισμός των αιτιακών συνδέσεων μεταξύ των πτυχών της περιφερειακής ανάπτυξης και της τουριστικής κατάστασης του προορισμού. Μέσω μιας συστημικής εικόνας (βήμα 2.1), γίνεται προσπάθεια να οπτικοποιηθούν οι αιτιακές συνδέσεις ανάμεσα στην έκθεση στον τουρισμό και το εδαφικό πλαίσιο. Κατά τη σχεδίαση αυτών των συνδέσεων, προκύπτει επίσης η ανάγκη για "πληροφορίες" που περιγράφουν αυτούς τους αιτιακούς κύκλους. Συγκεκριμένα, στο βήμα 2.2 επιλέγονται οι δείκτες του εδαφικού πλαισίου, ενώ στο βήμα 2.3 επιλέγονται οι δείκτες τουρισμού. Η επιλογή αυτών των δεικτών γίνεται με

βάση τη συστημική εικόνα που έχει δημιουργηθεί. Έπειτα, στο βήμα 2.4, γίνεται η επικύρωση της συστημικής εικόνας και η επιλογή των δεικτών μέσω ενός εργαστηρίου συστημικής εικόνας. Αυτό το βήμα απαιτεί προετοιμασία από τον συντονιστή και συμβολή ενδιαφερομένων φορέων.

Το βήμα 3 της μεθοδολογίας επικεντρώνεται στη μέτρηση των τουριστικών ροών. Αφού ολοκληρωθούν τα Βήματα 1 και 2, η μέτρηση αυτή βασίζεται σε προσδιορισμένους δείκτες και ξεκινά με τη συλλογή δεδομένων για τον αναλυτικό προορισμό του τουρισμού και το εδαφικό πλαίσιο. Για τους τύπους δεικτών, χρησιμοποιούνται διαφορετικά δεδομένα.

Συνήθως, τα στατιστικά δεδομένα είναι διαθέσιμα από δημόσιους ή ιδιωτικούς στατιστικούς οργανισμούς. Οι δείκτες που καταγράφουν τις σχετικές εδαφικές και τουριστικές πτυχές πρέπει να συλλέγονται από αυτές τις πηγές, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα δεδομένων.

Στο βήμα 4 της μεθοδολογίας, πραγματοποιείται ο προσδιορισμός του τουριστικού αντίκτυπου με βάση την εξέταση των τουριστικών επιπτώσεων στο εδαφικό πλαίσιο. Αυτό περιλαμβάνει το συνδυασμό ζεύγος δεικτών που αναπαριστούν τόσο το εδαφικό όσο και το τουριστικό πλαίσιο των προορισμών. Η επιλογή των ζευγών δεικτών βασίζεται στις προσδιορισμένες ανάγκες από τα προηγούμενα βήματα. Ο συντονιστής προτείνει ζεύγη δεικτών για τις ανάγκες αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα. Τα επιλεγμένα ζεύγη δεικτών απεικονίζονται σε γραφήματα και το αποτέλεσμα των δεικτών σύζευξης συγκρίνεται με τη χρήση τεταρτημορίων που εξετάζουν γειτονικές περιοχές για καλύτερη κατανόηση του αντίκτυπου. Ο πίνακας οργάνων επιτρέπει διάφορους τύπους συγκρίσεων δεικτών ανά ζεύγη.

Στο επόμενο βήμα 5, οι συμμετέχοντες μπορούν να πειραματιστούν με άλλους σημαντικούς συνδυασμούς για να δουν πώς συμπεριφέρονται οι δείκτες τουριστικής απόδοσης και εδαφικού πλαισίου με την πάροδο του χρόνου και να κατανοήσουν τις αλληλεξαρτήσεις τους. Το βήμα 5 αποτελεί μια κρίσιμη φάση της μεθοδολογίας και επικεντρώνεται στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων και στη διατύπωση συγκεκριμένων δηλώσεων και συστάσεων πολιτικής για τους ενδιαφερόμενους. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω ενός κοινού εργαστηρίου επικύρωσης, όπου παρουσιάζονται, συζητούνται και επικυρώνονται τα αποτελέσματα της μεθοδολογίας. Συνολικά, το βήμα 5 και το κοινό εργαστήριο συνδράμουν στην ενίσχυση της συνεργασίας, της κατανόησης και της αποδοχής των αποτελεσμάτων της μεθοδολογίας, ενισχύοντας έτσι την ικανότητα των ενδιαφερομένων να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις προκλήσεις της τουριστικής

ανάπτυξης και να λαμβάνουν πολιτικές αποφάσεις που θα οδηγήσουν σε βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη των προορισμών.

Η διαδικασία αναγνώρισης δεικτών για τη μέτρηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας περιλαμβάνει τα εξής βήματα:

- Σύνταξη λίστας υποδειγματικών δεικτών: Συντάσσεται μια λίστα με υποδειγματικούς δείκτες περιβάλλοντος και τουρισμού που απορρέουν από υπάρχουσες μεθοδολογίες στη βιβλιογραφία. Ο πίνακας που αναφέρθηκε περιλαμβάνει μια λίστα με τους πιο συνηθισμένους δείκτες που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της φέρουσας ικανότητας στον τουρισμό.
- Προσαρμογή της λίστας δεικτών για συγκεκριμένους προορισμούς: Στη συνέχεια, η λίστα δεικτών προσαρμόζεται στις ανάγκες και τους στόχους πολιτικής για τον συγκεκριμένο προορισμό. Αυτό συνεπάγεται την εξέταση των αναγκών και των προκλήσεων του προορισμού και την ανάπτυξη μιας λεπτομερούς συστημικής εικόνας των επιπτώσεων του τουρισμού. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ταξινομήσουν τη συνάφεια των δεικτών κατά τη διάρκεια ή μετά το εργαστήριο συστημικής εικόνας.
- Ολοκλήρωση των καταλόγων δεικτών: Στο επόμενο βήμα, πραγματοποιείται η οριστικοποίηση των λιστών δεικτών. Εδώ επικεντρώνεται στην κατανομή των δεικτών στις τρεις διαστάσεις της βιωσιμότητας (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική) και στην επαρκή κατανομή των δεικτών του πλαισίου και των τουριστικών επιδόσεων.
- Προσδιορισμός πηγών δεδομένων: Αφού ολοκληρωθούν οι κατάλογοι δεικτών, πρέπει να προσδιοριστούν οι πηγές δεδομένων για κάθε δείκτη. Αυτό γίνεται σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους στον προορισμό.

Μόλις προσδιοριστούν οι πηγές δεδομένων, μπορούν να διεξαχθούν οι απαραίτητες διαδικασίες συλλογής στατιστικών στοιχείων και μεγάλων δεδομένων για την αξιολόγηση των δεικτών στα επόμενα βήματα της μεθοδολογίας. Πιο συγκεκριμένα αυτό που έγινε για την περιοχή μελέτης είναι η εύρεση στοιχείων τόσο από δημόσιες υπηρεσίες όσο και από συζητήσεις που έγιναν με κατοίκους. Σε αυτή την κατεύθυνση βοήθησε και το ερωτηματολόγιο.

4.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Για την καλύτερη επισκόπηση την περιοχής έγινε έρευνα με ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνονταν σε 33 μόνιμους κατοίκους, ο αριθμός των ερωτηματολογίων θεωρείται αρκετός. Επιπλέον έγιναν συνεντεύξεις για την επιβεβαίωση των αποτελεσμάτων. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που διακινήθηκε επισυνάπτονται σε παράρτημα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Με βάση τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από την βιβλιογραφία από την οποία συντάχθηκε το ερωτηματολόγιο, παρουσιάζονται τα παρακάτω ποσοστά. Στη δημογραφική ερώτηση 1, το 48,5% που είναι και η πλειοψηφία, απάντησε ότι εργάζεται σε κλάδο άσχετο με την τοπική διοίκηση, την εστίαση και τα ξενοδοχειακά. Από αυτό συμπεραίνεται ότι δεν προσφέρει σιγουριά και μονιμότητα η εποχικότητα που χαρακτηρίζει τα ξενοδοχειακά επαγγέλματα και επομένως, το εισόδημα των μόνιμων κατοίκων καλύπτεται από άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες, αν και συγκεντρωτικά όσοι ασχολούνται με την εστίαση και τα ξενοδοχεία αποτελούν το 30,4%, ένα διόλου αμελητέο ποσοστό. Η συντριπτική πλειοψηφία, το 81,80% θεωρεί ότι είναι θετική η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής τα τελευταία χρόνια, ενώ το 42,4% θεωρεί ότι ο τρόπος ζωής του έχει επηρεαστεί από τον τουρισμό.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα από τον τουρισμό κατά τους θερινούς μήνες είναι η κίνηση (42,4%) αλλά και η έλλειψη νερού (21,2%), ενώ για υποβάθμιση του περιβάλλοντος/βιοτόπων απάντησε το 12,1%. Αν και στην ερώτηση κατά πόσο έχει υποβαθμιστεί η Βοϊδοκοιλιά περιβαλλοντικά κ.τ.λ., απαντάει αρκετά, το 42,4% που είναι και η πλειοψηφία. Για τη Χρυσή Ακτή αυτό το ποσοστό αφορά το 36,4%, προφανώς γιατί έχει μεγαλύτερη έκταση και άρα δεν επιβαρύνεται τόσο από τους τουρίστες όπως η Βοϊδοκοιλιά, που είναι μικρότερη περιοχή με περισσότερους τουρίστες.

Οι τουρίστες κατά τη θερινή περίοδο, με απαντήσεις στο 51,5% είναι πολλοί. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον και πιο ασφαλή συμπεράσματα προκύπτουν από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις ανάπτυξης. Έτσι, όσοι απάντησαν στην ερώτηση 3 ότι έχει επηρεαστεί ο τρόπος ζωής τους από τον τουρισμό, στην ερώτηση 4 που ζητείται να αναφέρουν τον τρόπο, έδωσαν πλήθος διαφορετικών απαντήσεων με θετικό και με αρνητικό πρόσημο. Ομαδοποιώντας τις με βάση το περιεχόμενο, διαπιστώνεται ότι οι τρόποι που επηρέασαν τη ζωή των κατοίκων αφορούν οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και

κοινωνικούς/πολιτιστικούς παράγοντες. Έτσι, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι ο τουρισμός επέφερε αλλαγές σε οικονομικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, οι αλλαγές αφορούν την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής με ενίσχυση της τοπικής οικονομίας που έφερε η αυξημένη πελατεία κυρίως στα καταλύματα αλλά και στα καταστήματα εστίασης, η αύξηση του εισοδήματος ως επακόλουθο όλων αυτών αλλά και η ύπαρξη/εύρεση νέων θέσεων εργασίας. Σε αυτές τις απαντήσεις, όμως, υπάρχει και μια αντίφαση. Από τη μία, χαρακτηρίζεται ως θετική η οικονομική ανάπτυξη λόγω του τουρισμού, από την άλλη όμως τονίζεται και η αρνητική επίδραση που επέφερε μέσω της εντατικοποίησης της εργασίας ιδιαίτερα κατά τη θερινή περίοδο, γεγονός που επιφέρει χάσμα μεταξύ των δύο περιόδων. Δηλαδή, από τη μία, κατά τη θερινή περίοδο αυξάνεται η ένταση της εργασίας, ενώ κατά τους χειμερινούς μήνες είναι ελάχιστη. Αυτό επιβαρύνει την καθημερινότητα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων. Παράλληλα, είναι σημαντικό ότι αναφέρεται πως η αύξηση του τουρισμού επέφερε μαζί με την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και ακρίβεια για τους μόνιμους κατοίκους. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι η μεγαλύτερη προσέλκυση τουριστών αύξησε την αξία της γης και προφανώς και την αξία άλλων αγαθών. Κάτι παρόμοιο παρατηρείται και σε περιοχές που έχουν ιδιαιτέρως ανεπτυγμένο τον τομέα της βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων. Ενώ κανείς θα περίμενε να μειωθούν, για παράδειγμα τα ενοίκια, στις συγκεκριμένες περιοχές, αυξάνονται συμπαρασύροντας την αύξηση των τιμών συνολικότερα. Αυτό αποτελεί επίπτωση για τον τοπικό πληθυσμό. Παράλληλα με τις παραπάνω αρνητικές επενέργειες, τονίζεται και η επίδραση στα κοινωνικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής, στην εμπορευματοποίηση ηθών, εθίμων και παραδόσεων, διαφόρων δραστηριοτήτων, του τοπικού πολιτισμού.

Για τις επιπτώσεις από τον τουρισμό, στις απαντήσεις στην ερώτηση 9, η οποία ζητάει να αναφερθούν οι λόγοι υποβάθμισης των παραλιών της Βοϊδοκοιλιάς και της Χρυσής Ακτής. Όλες οι απαντήσεις περιλαμβάνουν την αύξηση της κίνησης, τον συνωστισμό, τον υπερπληθυσμό ειδικά κατά τη θερινή περίοδο. Αυτό παράλληλα με την αναντίστοιχη ύπαρξη υποδομών για να τον υποστηρίξουν και για να μειώσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Τονίζεται, επίσης, σε όλες τις απαντήσεις, το πρόβλημα συγκομιδής και διαχείρισης των απορριμμάτων, πρόβλημα που παρατηρείται γενικότερα σε τουριστικές περιοχές και ειδικότερα σε αυτές που βρίσκονται παραθαλάσσια και στα νησιά. Είναι γεγονός ότι η ποσότητα και η ένταση του πληθυσμού δεν μπορεί να υποστηριχτεί στην πλειοψηφία αυτών των περιοχών κατά την τουριστική περίοδο που στην Ελλάδα αποτελεί το καλοκαίρι. Οι όποιες

προσπάθειες επιχειρούνται, συνήθως βρίσκουν κώλυμα στην έλλειψη οικονομικών πόρων από τους δήμους ή την έλλειψη προσωπικού εργασίας. Πολλές είναι οι περιπτώσεις βεβαίως που “βρίσκουν τοίχο” και στην αντίληψη του τοπικού πληθυσμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί σε άλλο νομό και γεωγραφικό διαμέρισμα, η περιοχή των παραλίων του νομού Λάρισας. Μια περιοχή με ακτογραμμή 50 χιλιομέτρων ξεκινώντας από τον νότο στα όρια του νομού Μαγνησίας και καταλήγοντας στο βορρά, στα όρια του νομού Πιερίας. Όλη αυτή η περιοχή παρουσιάζει έντονη ανομοιογένεια στις υποδομές λόγω των τουριστικών εισροών. Θα περίμενε κανείς ότι σε μια περιοχή με έντονο τουρισμό κατά την τουριστική περίοδο Μαΐου – Οκτωβρίου και ιδιαίτερα και ντόπιο τουρισμό κυρίως από τις μεγάλες πόλεις του νομού εδώ και πολλές δεκαετίες, θα είχε βελτιωθεί η κατάσταση με το ζήτημα της συγκομιδής και διαχείρισης απορριμμάτων και αποβλήτων. Και αυτό γιατί προφανώς μπορεί να υπάρξει πρόβλεψη. Δεν αποτελούν οι τουριστικές εισροές συγκυριακό γεγονός των τελευταίων ετών. Αντ’ αυτού, σε μεγάλο μήκος της ακτογραμμής (πάνω από 10 χιλιόμετρα), που καλύπτει δεκάδες παραθαλάσσια χωριά και όχι μόνο, υπάρχει ακόμη το πρόβλημα των απορριμμάτων αλλά και της διαχείρισης των λυμάτων από τους κατοίκους και τα τοπικά καταστήματα που δουλεύουν σε εντατικούς ρυθμούς κατά τους θερινούς μήνες. Ενώ έχουν γίνει προσπάθειες και ενημέρωση, για παράδειγμα για σύνδεση των κατοικιών και των καταστημάτων στον κεντρικό αγωγό αποβλήτων βιολογικού καθαρισμού που υπάρχει και καλύπτει μεγάλο μέρος συγκεκριμένου σημείου της ακτογραμμής, οι κάτοικοι το αντιλαμβάνονται μόνο ως κόστος και συνεχίζουν να είναι συνδεδεμένοι με τους αγωγούς αποχέτευσης που είχαν κατασκευαστεί πριν χρόνια και καλύπτουν το κάθε συγκρότημα οικιών μεμονωμένα και όχι με την κεντρική αποχέτευση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μακροχρόνιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις κυρίως από την μόλυνση του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα της περιοχής. Βεβαίως, το πρόβλημα δεν μπορεί να λυθεί μόνο με την επιβολή κυρώσεων αλλά απαιτείται συνολικότερη ενημέρωση για τις επιπτώσεις.

Σημαντικές είναι οι απαντήσεις που αφορούν τη βελτίωση των υποδομών, παράλληλα με τον σεβασμό στο περιβάλλον. Αυτό τονίζεται από την αρνητική του πλευρά, διότι υπάρχει ένταση της ανοικοδόμησης ή κατασκευή υποδομών χωρίς πρόβλεψη για προστασία του περιβάλλοντος, όπως φαίνεται καλύτερα στις απαντήσεις της ερώτησης 10, στην οποία ζητούνται προτάσεις για τη βελτίωση της σχέσης της περιοχής με τον τουρισμό, αλλά και στις επιπλέον παρατηρήσεις της ερώτησης 11.

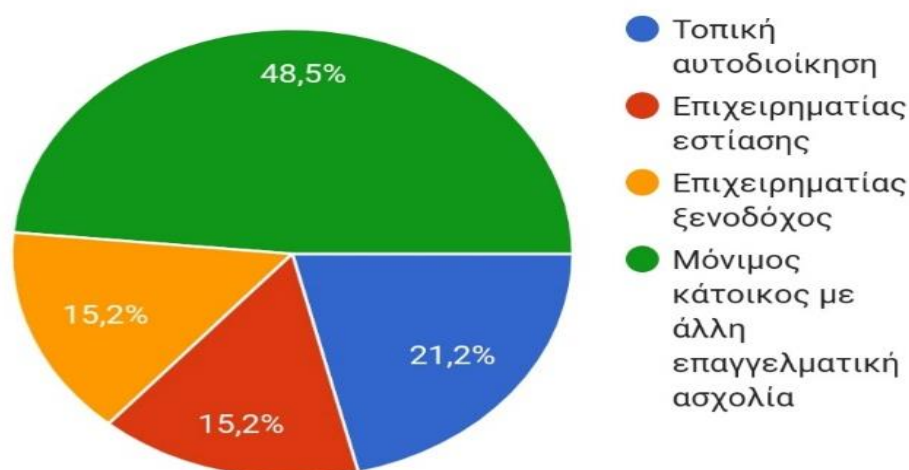
Όλες οι προτάσεις που γίνονται, αφορούν την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής μέσω της κατασκευής νέων και την βελτίωση των υπαρχόντων υποδομών, με σεβασμό στο περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Τονίζεται μια βασική έλλειψη υποδομής, όπως είναι το οδικό δίκτυο που είναι περιορισμένο, παράλληλα με το πρόβλημα θέσεων στάθμευσης και την προσβασιμότητα σε συγκεκριμένα σημεία της περιοχής. Η ενίσχυση των υποδομών που αφορούν καταστήματα εστίασης, καταλύματα, δίνεται συνδυαστικά με την προστασία για αποφυγή της υποβάθμισης των παραλιών.

Σημαντικός αριθμός απαντήσεων, αφορά την ενίσχυση του τουρισμού μέσω της οργάνωσης εναλλακτικών και μη, δραστηριοτήτων για τους επισκέπτες. Εδώ, προτείνεται να υπάρξουν δράσεις και ενίσχυση του τουρισμού συνδυαστικά με την ενημέρωση και διαπαιδαγώγηση για τον αρχαίο πολιτισμό, την ανάδειξή του, την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της περιοχής για να μπορούν να συνυπάρχουν όλα τα δεδομένα μαζί και όχι το ένα να αναπτύσσεται εις βάρος του άλλου. Πολλοί αναφέρονται στην αναγκαιότητα σύστασης ενός συγκεκριμένου σχεδίου που θα συνδυάζει την τουριστική ανάπτυξη και τη διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, των περιοχών Natura, και παράλληλα την ανάδειξη, διατήρηση και προστασία της τοπικής κουλτούρας.

4.2 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

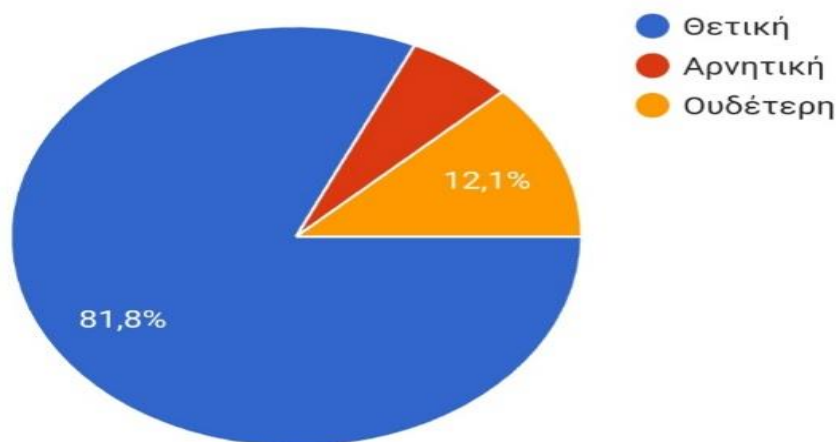
Παρακάτω παρουσιάζονται σε μορφή εικόνας διαγραμμάτων τα ποσοστά κάποιων εκ των απαντήσεων του ερωτηματολογίου. Οι σχολιασμοί έγιναν με βάση τις απαντήσεις που φαίνονται αλλά και τις απαντήσεις στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου και τις συνεντεύξεις.

Γράφημα 4. Τι από τα παρακάτω χαρακτηρίζει την επαγγελματική σας ασχολία στην περιοχή;

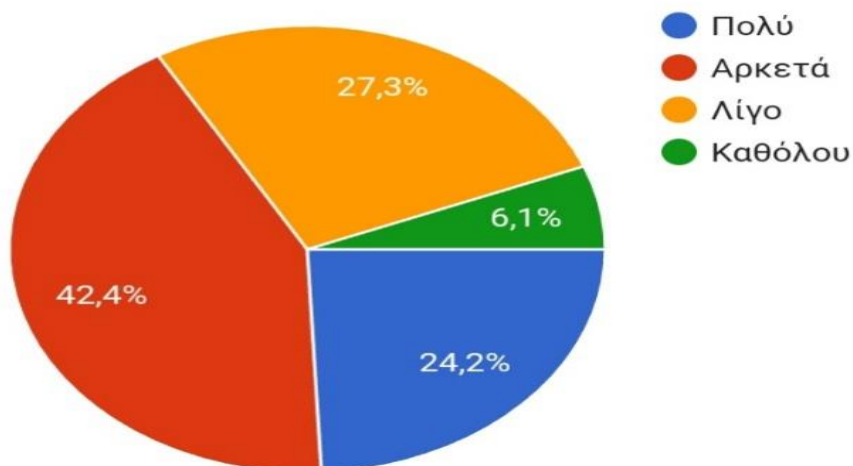
Από τους ερωτηθέντες το 48,5% έχει άλλη κύρια επαγγελματική ασχολία, το 21,2% εργάζεται στην τοπική αυτοδιοίκηση και το 30,4% είναι ιδιοκτήτες εστίασης ή ξενοδοχείων στον τομέα του τουρισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο 48,5% υπάρχουν κάτοικοι που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό, σε καταστήματα τουριστικών ειδών, ενοικιαζόμενα δωμάτια, καταστήματα εστίασης, ενοικίασης αυτοκινήτων και τουριστικών υποδομών.

Γράφημα 5. Πώς θα χαρακτηρίζατε την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής τα τελευταία χρόνια;

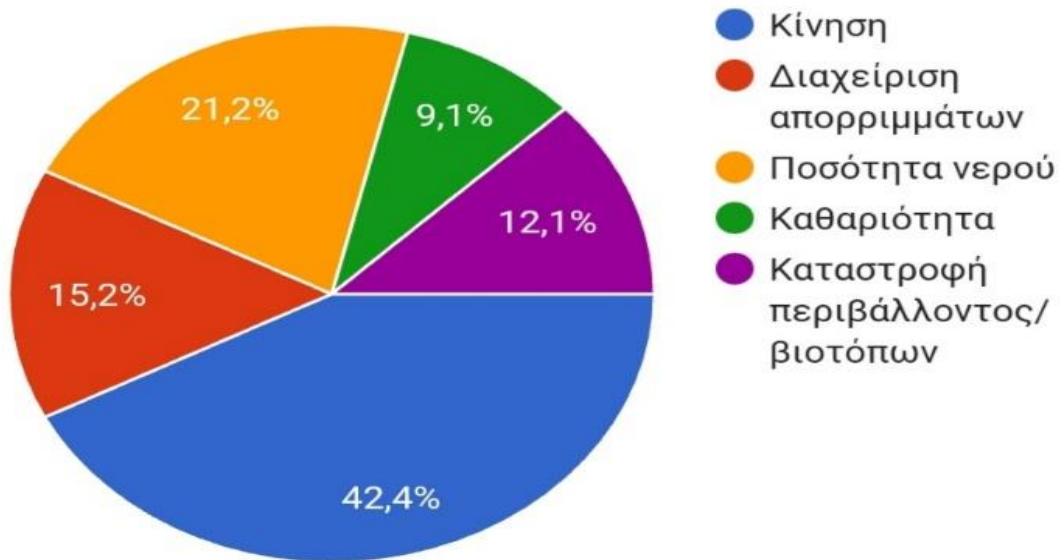
Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες (81,8%) θεωρούν ότι η τουριστική ανάπτυξη είναι θετική.

Γράφημα 6. Έχει επηρεαστεί ο τρόπος ζωής σας λόγω του τουρισμού;

Το 66% των κατοίκων δηλώνει ότι ο τρόπος έχει επηρεαστεί από τον τουρισμό ενώ το 33% δηλώνει ότι ο τρόπος ζωής τους έχει επηρεαστεί λίγο έως καθόλου.

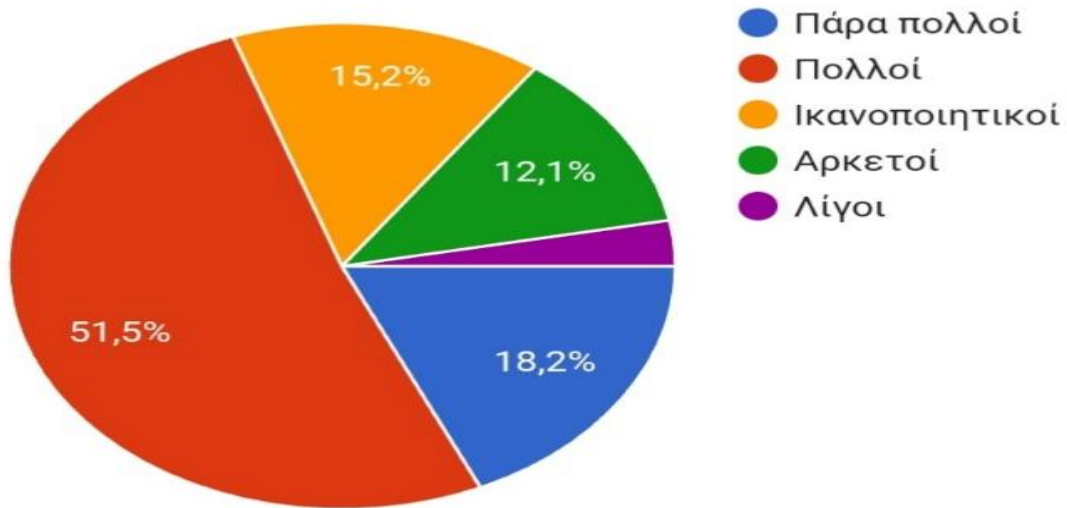
Γράφημα 7. Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα τους θερινούς μήνες;

Διαπιστώθηκε ότι η περιοχή έχει προβλήματα κυρίως με την παροχή νερού και για αυτό το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστών είναι δυσαρεστημένο. Το 21,2% δηλώνει ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένο από το δίκτυο ύδρευσης, την ποσότητα και ποιότητα του νερού και από τις συνεχείς διακοπές υδροδότησης ιδιαίτερα τους μήνες αιχμής του τουρισμού.

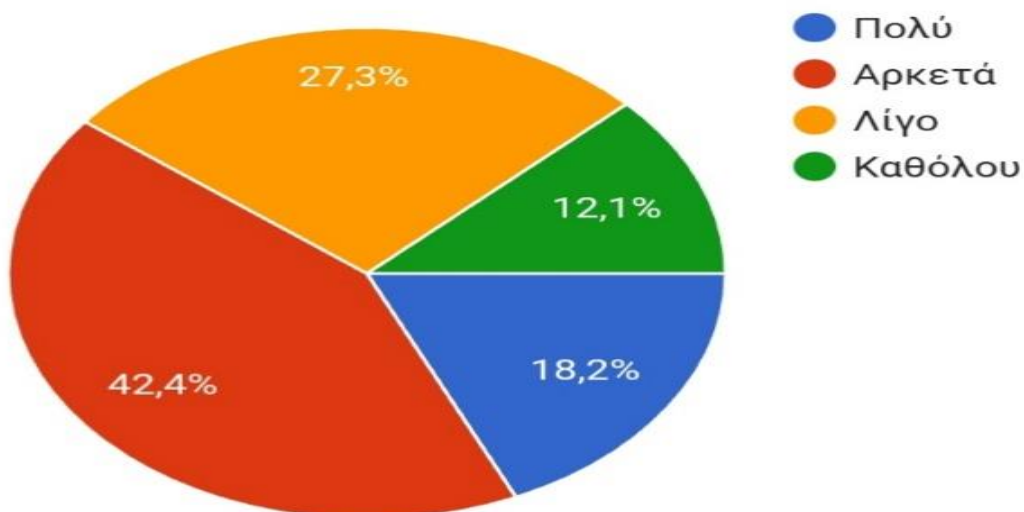
Επίσης, μεγάλο ποσοστό των κατοίκων που ανέρχεται στο 42,2% θεωρούν ότι τα μεγαλύτερα προβλήματα της περιοχής είναι η κίνηση και την ποιότητα και τα φώτα στους δρόμους. Οι κάτοικοι αποδίδουν σε αυτές τους παράγοντες τα ατυχήματα που γίνονται κατά τους θερινούς μήνες. Επίσης, οι κάτοικοι θεωρούν ότι θα πρέπει να βελτιωθούν η συγκοινωνία, αλλά και το οδικό δίκτυο.

Γράφημα 8. Θεωρείτε ότι τους θερινούς μήνες οι τουρίστες είναι:

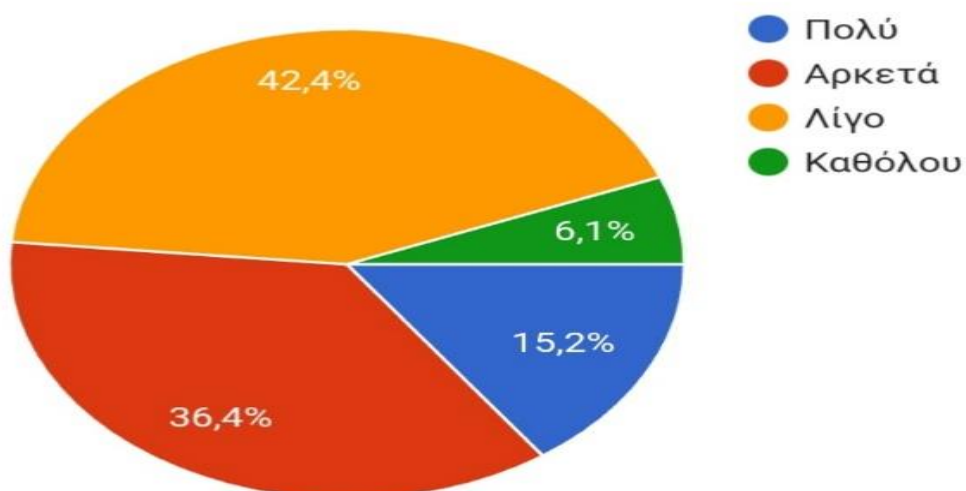

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των κατοίκων για το πλήθος των τουριστών κατά τους θερινούς μήνες, το μεγαλύτερο ποσοστό (51,5%) θεωρεί ότι είναι πολλοί, το 18,2% πάρα πολλοί και σε μικρότερα ποσοστά ότι είναι ικανοποιητικοί ή αρκετοί. Σχετικά με τους χειμερινούς μήνες, οι περισσότεροι συμφωνούν πως είναι λίγοι, γεγονός που δείχνει ότι υπάρχει μαζικός τουρισμός τους θερινούς μήνες.

Γράφημα 9. Η ποιότητα της Βοϊδοκοιλιάς θεωρείτε ότι έχει υποβαθμιστεί (περιβάλλον, προσβασιμότητα, κίνηση, συνωστισμός);

Γράφημα 10. Η ποιότητα της Χρυσής Ακτής- Διβάρι, θεωρείτε ότι έχει υποβαθμιστεί (περιβάλλον, προσβασιμότητα, κίνηση, συνωστισμός);

Οι απόψεις των κατοίκων φαίνεται να είναι μοιρασμένες αναφορικά με την άποψή τους αν ο τουρισμός έχει οδηγήσει στην υποβάθμιση της ποιότητας των παραλιών.

Πάνω από τους μισούς ερωτηθέντες θεωρούν ότι υποβαθμίζονται πολύ ή αρκετά, ενώ το 40% λίγο ή καθόλου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι κάτοικοι που θεωρούν ότι υποβαθμίζεται η παραλία της Βοΐδοκοιλιάς ανέρχονται σε ποσοστό 60%, γεγονός που δείχνει την πίεση που βλέπουν να ασκείται στην συγκεκριμένη παραλία τους θερινούς μήνες.

5. ΔΕΙΚΤΕΣ

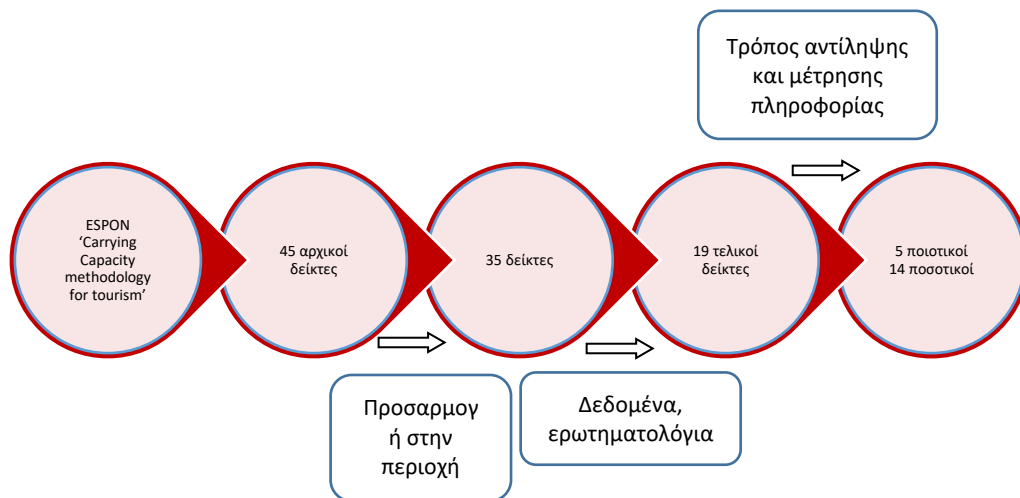
Οι δείκτες της τουριστικής φέρουσας ικανότητας αξιολογούν την ικανότητα ενός προορισμού να υποστηρίξει και να ανταποκριθεί στην τουριστική δραστηριότητα. Αυτοί οι δείκτες μπορούν να καλύπτουν πολλές πτυχές του τουριστικού προορισμού, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών, των υπηρεσιών, της αειφορίας κ.α. Λαμβάνουν υπόψη τους αριθμητικούς παράγοντες, τις ροές των επισκεπτών και τις χωρικές συνθήκες για την αξιολόγηση των επιπτώσεων του τουρισμού στο περιβάλλον και τα οικοσυστήματα, καθώς και για την αξιολόγηση της ποιότητας της εμπειρίας των επισκεπτών. Δημιουργούν ένα πλαίσιο για τη μέτρηση της επίδρασης του τουρισμού στην περιοχή. Επίσης συνεισφέρουν στον προσδιορισμό της πορείας της ανάπτυξης του τουρισμού και δίνουν τις απαραίτητες κατευθύνσεις για τις απαιτούμενες προσαρμογές. Οι δείκτες προσφέρουν συγκεντρωτικές πληροφορίες, βοηθώντας τους φορείς λήψης αποφάσεων να κατανοήσουν την κατάσταση και τις τάσεις σε σύνθετα συστήματα και να διαμορφώσουν αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης.

Οι δείκτες φέρουσας ικανότητας τουρισμού μας βοηθούν να αντιληφθούμε την τρέχουσα κατάσταση, την κατεύθυνση και την απόσταση που μας χωρίζει από τους στόχους που θέλουμε να επιτύχουμε. Μέσω της ανάλυσης πρωτογενών δεδομένων και άλλων πληροφοριών, οι δείκτες μας παρέχουν μια αντιπροσωπευτική εικόνα της κατάστασης των συστημάτων, συμπυκνώνοντας τις πληροφορίες σε ένα διαχειρίσιμο και κατανοητό μήνυμα.

Οι δείκτες είναι χρήσιμοι για την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του τουρισμού. Επίσης χρησιμεύουν για την παρακολούθηση των επιπτώσεων του τουρισμού και τη λήψη αποφάσεων με απώτερο στόχο την αποτελεσματική διαχείριση του τουριστικού ανάπτυξης σε προστατευόμενες περιοχές. Με τη χρήση των δεικτών, μπορούμε να προσεγγίσουμε τον τουρισμό με έναν ολοκληρωμένο και βιώσιμο τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της τουριστικής περιοχής ανάπτυξης και της προστασίας της φύσης και των οικοσυστημάτων.

Κάποια κριτήρια για την επιλογή των δεικτών περιγράφονται παρακάτω. Το πρώτο κριτήριο αφορά στην ύπαρξη συμβατότητας με τους στόχους βιώσιμου τουρισμού. Το δεύτερο κριτήριο σχετίζεται με την παρακολούθηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον ενώ το τρίτο κριτήριο έχει σα στόχο να κάνει κατανοητές τις επιπτώσεις στα τοπικά ενδιαφερόμενα μέρη. Το τελευταίο κριτήριο σχετίζεται με τη διαθεσιμότητα δεδομένων. Όλα τα προαναφερθέντα κριτήρια βοηθούν στη δημιουργία δεικτών που

βοηθούν στη λήψη αποφάσεων σχετικών με τον βιώσιμο τουριστικό σχεδιασμό. Σε αυτή τη διαδικασία περιλαμβάνεται η αξιολόγηση του επιστημονικού υποβάθρου και την επιλογή αρχικού συστήματος δεικτών με βάση την επιστημονική εγκυρότητα. Σημαντική απόφαση της έρευνας ήταν η επιλογή των τομέων που μπορούν να καλύψουν οι δείκτες. Τέλος λάβαμε υπόψιν τους φυσικούς-οικολογικούς, κοινωνικούς-δημογραφικούς και πολιτικο-οικονομικούς παράγοντες, καθώς και τους τρεις πυλώνες του βιώσιμου σχεδιασμού.

Εικόνα 8. Επιλογή τελικού συστήματος δεικτών σύμφωνα και με τη μεθοδολογία.

Πίνακας 21. Πίνακας τελικών δεικτών

Δείκτης	Παράμετροι	Που χρησιμοποιούνται	Min-Max	Πηγή
1. Φυσικο-οικολογικοί δείκτες				
1.1 Οικολογική καταστροφή, υποβάθμιση των παραλιών	Έκταση βασικών οικοσυστημάτων (υγροτόπων, δασών κ.λπ.) /συνολική έκταση	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Βαγιωνά, 2015 Visvaldis, 2013
1.2 Υπερπληθυσμός	Αριθμός τουριστών ανά χιλιόμετρο (προσβάσιμης) ακτογραμμής, τετραγωνικά μέτρα (προσβάσιμης) ακτής τετραγωνικά χιλιόμετρα φυσικής περιοχής	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Coccossis et al., 2002 Li, 2004
1.3 Προστασία	Αριθμός τουριστών/ επιφάνεια προστατευόμενων περιοχών	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Coccossis et al., 2002
1.4 Τουριστικές υποδομές	Τουριστικές κλίνες/ μόνιμος πληθυσμός	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές, αγροτικές περιοχές	4-10 Μικρή ανάπτυξη 11-40 Ένας από τους σημαντικότερους κλάδους ανάπτυξης 41-100 Ο σημαντικότερος κλάδος ανάπτυξης 101-500 Μεγάλη ανάπτυξη >501 Έντονη ανάπτυξη	Severiades, 2000
1.5 Ένταση (χρήση γης)	Αστικοποιημένη γη για τον τουρισμό (δευτερες κατοικίες, ξενοδοχεία, κέντρα αναψυχής κ.λπ.) / συνολική αστικοποιημένη γη	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές		Βαγιωνά, 2015 Coccossis et al., 2002
1.6 Ένταση (χρήση γης)	Πυκνότητα τουριστικής ανάπτυξης (αριθμός κλινών/ τουριστική αστικοποιημένη γη)	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές		Coccossis et al., 2002
1.7 Διάβρωση εδάφους	Ρυθμός διάβρωσης των ακτών	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές		Coccossis et al., 2002 Blancas et al., 2009
1.8 Απορρίμματα	Όγκος απορριμμάτων			Κουρεντής & Ζιάνκας, 2010 Blancas et al., 2010
2. Κοινωνικο-δημογραφικοί δείκτες				
2.1 Τουριστική ροή	Αριθμός κλινών ανά 1000 κατοίκους	Παράκτιες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Σερράος, 2013 Λάγος & Διακομιχάλης, 2011 Σπιλάνης et al., 2015
2.2 Τουριστική ροή	Αριθμός διανυκτερεύσεων ανά 100 κατοίκους	Παράκτιες περιοχές, αγροτικές περιοχές		
2.3 Τουριστική ροή	Αριθμός τουριστών ανά τετραγωνικό μέτρο χώρου/βασικής περιοχής (π.χ. παραλία, πλατεία, φυσικός/πολιτιστικός χώρος κ.λπ.): Μέγιστη τιμή (περίοδος αιχμής) Ελάχιστη-Μέση τιμή	Παράκτιες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Κουρεντής & Ζιάνκας, 2010
2.4 Τουριστική ροή	Τουρίστες/ μήνα (κατανομή κατά τη διάρκεια του έτους)	Παράκτιες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Βαγιωνά, 2015 Coccossis et al., 2002
2.5 Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	Αριθμός παραπόνων κατοίκων (π.χ. από την κυκλοφορία)	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές, αγροτικές περιοχές	1-5	Simón et al., 2004 Βαγιωνά, 2015
2.6 Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	Ποσοστό κατοίκων που επωφελούνται από τον τουρισμό (τοπικοί εργοδότες + τοπικοί εργαζόμενοι /συνολικός πληθυσμός)	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές, αγροτικές περιοχές	1-5	Vagiona & Latinopoulos, 2012
3. Πολιτικο-οικονομικοί δείκτες				
3.1 Έσοδα από τον τουρισμό και επενδύσεις	Μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα στον τομέα της εστίασης και του τουρισμού	Παράκτιες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Simon et al., 2004
3.2 Απασχόληση	Ποσοστό του εποχικού εργατικού δυναμικού επί του συνολικού αριθμού των εργαζομένων που απασχολούνται στον τουρισμό	Παράκτιες περιοχές, αγροτικές περιοχές		
3.3 Δημόσιες δαπάνες και έσοδα	Διαφορές στις τιμές γης σε σύγκριση με τις μη τουριστικές περιοχές	Παράκτιες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Coccossis et al., 2002
3.4 Δημόσιες δαπάνες και έσοδα	Συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ (σε %) της περιοχής	Παράκτιες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Coccossis et al., 2002 Κουρεντής & Ζιάνκας, 2010 Blancas et al., 2015
3.5 Οργανωτικές πτυχές	Επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό της τοπικής κοινότητας ικανό να διαχειριστεί τα προβλήματα που οφείλονται στην τουριστική ανάπτυξη	Παράκτιες περιοχές, προστατευόμενες περιοχές, αγροτικές περιοχές		Βαγιωνά, 2015 Coccossis et al., 2002

Η πρώτη κατηγοριοποίηση αφορά το διαχωρισμό των παραπάνω δεικτών σε ποσοτικούς και ποιοτικούς (Βλ. πίνακα 21) . Οι διαφορές μεταξύ ποσοτικού και ποιοτικού δείκτη αναφέρονται στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται και μετρούνται οι δεδομένες πληροφορίες. Ο ποσοτικός δείκτης αποτελείται από ποσοτικά μεγέθη, τα οποία είναι μετρήσιμα και αριθμητικά. Παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ποσότητα ή το μέγεθος μιας μεταβλητής και μπορούν να αναλυθούν με τη χρήση αριθμητικών μεθόδων.

Από την άλλη πλευρά, ο ποιοτικός δείκτης αναφέρεται σε ποιοτικά χαρακτηριστικά ή ιδιότητες που δεν είναι αριθμητικά μετρήσιμες. Αντί να μετρούν την ποσότητα, οι ποιοτικοί δείκτες παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις ιδιότητες, τις παρατηρήσεις ή την ποιότητα ενός φαινομένου.

Πίνακας 22. Κατηγοριοποίηση δεικτών

Δείκτης	Ποιοτικός ή Ποσοτικός
1.1 Οικολογική καταστροφή, υποβάθμιση των παραλιών	Ποιοτικός
1.2 Υπερπληθυσμός	Ποσοτικός
1.3 Προστασία	Ποσοτικός
1.4 Τουριστικές υποδομές	Ποσοτικός
1.5 Ένταση (χρήση γης)	Ποσοτικός
1.6 Ένταση (χρήση γης)	Ποσοτικός
1.7 Διάβρωση εδάφους	Ποιοτικός
1.8 Απορρίμματα	Ποσοτικός
2.1 Τουριστική ροή	Ποσοτικός
2.2 Τουριστική ροή	Ποσοτικός
2.3 Τουριστική ροή	Ποσοτικός
2.4 Τουριστική ροή	Ποσοτικός
2.5 Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	Ποιοτικός
2.6 Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	Ποιοτικός
3.1 Έσοδα από τον τουρισμό και επενδύσεις	Ποσοτικός
3.2 Απασχόληση	Ποσοτικός
3.3 Δημόσιες δαπάνες και έσοδα	Ποσοτικός
3.4 Δημόσιες δαπάνες και έσοδα	Ποσοτικός
3.5 Οργανωτικές πτυχές	Ποιοτικός

Πίνακας 22. Ανάλυση δεικτών

Δείκτης	Ερμηνεία / Ανάλυση	Τρόπος Υπολογισμού
1.1 Οικολογική καταστροφή, υποβάθμιση των παραλιών	Αναφέρεται στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και την υποβάθμιση των παραλιών λόγω ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως η ανέγερση κτιρίων, η ρύπανση και η απώλεια βιοποικιλότητας.	Ο υπολογισμός θα γίνει από μετρήσεις στο google earthPro/SentinelHub και βιβλιογραφία.
1.2 Υπερπληθυσμός	Αναφέρεται στην κατάσταση που ο πληθυσμός σε έναν συγκεκριμένο τουριστικό προορισμό υπερβαίνει την ικανότητα υποδοχής του, οδηγώντας σε προβλήματα όπως οι περιορισμένοι πόροι, η υπερβολική καταπόνηση του περιβάλλοντος και η επιδείνωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.	Αριθμός τουριστών / χιλιόμετρο προσβάσιμης ακτογραμμής
1.3 Προστασία	Αναφέρεται στον αριθμό των επισκεπτών/ επιφάνεια προστατευόμενων περιοχών ώστε να ελεγχθεί η ανθρώπινη δραστηριότητα στις περιοχές Natura.	Ο αριθμός των τουριστών από δεδομένα ΕΛΣΤΑΤ και η έκταση των προστατευόμενων περιοχών θα υπολογιστεί από μετρήσεις στο google earthPro.
1.4 Τουριστικές υποδομές	Αναφέρεται στις υπάρχουσες υποδομές και τις εγκαταστάσεις που διατίθενται για τουριστικούς σκοπούς.	Ο υπολογισμός θα γίνει : για τις τουριστικές κλίνες από δεδομένα από ΙΝΣΕΤΕ και ο μόνιμος πληθυσμός από ΕΛΣΤΑΤ.
1.5 Ένταση (χρήση γης)	Αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο η γη αξιοποιείται για τουριστικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης της ανέγερσης κτιρίων, των τουριστικών εγκαταστάσεων και των χώρων αναψυχής σε σχέση με τη συνολική αστικοποιημένη γη.	Ο υπολογισμός θα γίνει από μετρήσεις στο google earthPro, κτηματολόγιο.
1.6 Ένταση (χρήση γης)	Μετρά τον αριθμό των κλινών που διατίθενται για τη φιλοξενία των τουριστών σε σχέση με την εκτεταμένη περιοχή της γης που έχει αναπτυχθεί για τουριστικούς σκοπούς. Μια υψηλή τιμή του δείκτη υποδηλώνει ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός τουριστικών κλινών σε σχέση με την τουριστική αστικοποιημένη γη, πιθανώς υποδηλώνοντας μια πιο έντονη τουριστική ανάπτυξη και πιέσεις στο περιβάλλον και την υποδομή. Από την άλλη πλευρά, μια χαμηλή τιμή του δείκτη υποδηλώνει ότι η τουριστική ανάπτυξη είναι λιγότερο πυκνή και πιθανώς πιο βιώσιμη από περιβαλλοντικής και υποδομής άποψης.	Ο υπολογισμός θα γίνει από δεδομένα από ΙΝΣΕΤΕ και μετρήσεις στο google earthPro, κτηματολόγιο.
1.7 Διάβρωση εδάφους	Αναφέρεται στη φθορά και την απώλεια του εδάφους, συγκεκριμένα των ακτών, λόγω φυσικών φαινομένων ή ανθρώπινων δραστηριοτήτων, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα του εδάφους και να προκαλέσουν περιβαλλοντικά προβλήματα.	Η εκτίμηση θα γίνει από σύγκριση αεροφωτογραφιών από Sentinel Hub EO Browser.
1.8 Απορρίμματα	Αναφέρεται στον όγκο των απορριμμάτων που προκύπτουν από την τουριστική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης, της συλλογής, της ανακύκλωσης και της επεξεργασίας των αποβλήτων.	Ο υπολογισμός θα γίνει από δεδομένα του δήμου (ΦΟΔΣΑ).
2.1 Τουριστική ροή	Αναφέρεται στον αριθμό κλινών ανά 1000 κατοίκους.	Αριθμός κλινών – δεδομένα ΙΝΣΕΤΕ
2.2 Τουριστική ροή	Αναφέρεται στον αριθμό διανυκτερεύσεων ανά 100 κατοίκους.	Αριθμός διανυκτερεύσεων – δεδομένα ΕΛΣΤΑΤ
2.3 Τουριστική ροή	Αναφέρεται στον αριθμό των τουριστών ανά τετραγωνικό μέτρο χώρου	Αριθμός τουριστών – δεδομένα ΕΛΣΤΑΤ
2.4 Τουριστική ροή	Αναφέρεται στον αριθμό των τουριστών που επισκέπτονται έναν συγκεκριμένο προορισμό κατά μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.	Αριθμός τουριστών/μήνα – δεδομένα ΕΛΣΤΑΤ

2.5 Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	Αναφέρεται στην αντίληψη και την ικανοποίηση των κατοίκων ενός τουριστικού προορισμού σχετικά με τις επιπτώσεις του τουρισμού στην περιοχή τους.	Δεδομένα από ερωτηματολόγια
2.6 Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	Αναφέρεται στη μέτρηση του ποσοστού των κατοίκων μιας περιοχής που εργάζεται στον τομέα του τουρισμού, είτε ως τοπικοί εργοδότες είτε ως τοπικοί εργαζόμενοι σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό. Με αυτόν τον τρόπο, μπορούμε να κατανοήσουμε το ποσοστό του πληθυσμού που εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα από τον τουρισμό για την απασχόλησή τους και το εισόδημά τους. Όσο υψηλότερο είναι το ποσοστό, τόσο περισσότεροι κάτοικοι επωφελούνται από τον τουρισμό στην περιοχή.	Δεδομένα από ΕΛΣΤΑΤ
3.1 Έσοδα από τον τουρισμό και επενδύσεις	Αναφέρεται στο μέσο εισόδημα που αποκτά κάθε άτομο σε μια περιοχή από την εργασία του στον τομέα της εστίασης και του τουρισμού.	Δεδομένα από ΕΛΣΤΑΤ
3.2 Απασχόληση	Αναφέρεται στην απασχόληση που παρέχεται από τον τουρισμό, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας σε ξενοδοχεία, εστιατόρια, ταξιδιωτικά γραφεία και άλλες τουριστικές επιχειρήσεις.	Δεδομένα από ΕΛΣΤΑΤ
3.3 Δημόσιες δαπάνες και έσοδα	Αναφέρεται στις διαφορές των τιμών της γης σε τουριστικές περιοχές σε σύγκριση με τις μη τουριστικές.	Δεδομένα από ΕΛΣΤΑΤ ή ίδια έρευνα
3.4 Δημόσιες δαπάνες και έσοδα	Αναφέρεται στο ποσοστό της συνολικής συμβολής του τουρισμού στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) μιας περιοχής. Αποτελεί έναν τρόπο μέτρησης της οικονομικής σημασίας του τουρισμού. Όσο μεγαλύτερη είναι η συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ, τόσο πιο σημαντικός είναι ο τουρισμός ως τομέας για την οικονομία της περιοχής.	Δεδομένα από ΕΛΣΤΑΤ
3.5 Οργανωτικές πτυχές	Αναφέρεται στις διοικητικές και οργανωτικές πτυχές που σχετίζονται με τον τουρισμό αλλά και στο επιστημονικό δυναμικό που θα μπορούσε να διαχειριστεί τα όποια προβλήματα.	Δεδομένα από δήμο και panorama

Δ1.1 : Η συνολική έκταση του δήμου Πύλου είναι 554,3 τ.χλμ ενώ η έκταση της περιοχής Natura του δήμου είναι 112.0175 τ.χλμ , άρα : $\frac{\text{έκταση περιοχής natura}}{\text{συνολική έκταση του δήμου}}$

20% του δήμου αποτελεί περιοχή Natura.

Για τη δημοτική ενότητα Πύλου η συνολική έκταση είναι 143,911 τ.χλμ ενώ η έκταση της περιοχής Natura είναι 34,6378 τ.χλμ. άρα 24% της δημοτικής ενότητας Πύλου αποτελεί προστατευόμενη περιοχή Natura. Συνεπώς η ανάπτυξη του δήμου αλλά και ειδικότερα της δημοτικής ενότητας Πύλου πρέπει να είναι σύμφωνη με το καθεστώς προστασίας των περιοχών για να μην ασκούνται πιέσεις στον περιβάλλον.

Δ1.2 : Η προσβάσιμη ακτογραμμή είναι (Χρυσή Ακτή, Βοϊδοκοιλιά, Γιάλοβα) 42000τ.μ. Ο αριθμός των τουριστών για κάθε μήνα εκτιμήθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο άρα : $\frac{\text{αριθμός τουριστών}}{\text{τ.μ ακτογραμμής}}$ για τους μήνες Μάιο και Ιούνιο :

Για τον Μάιο : 0,1 τουρίστες ανά τ.μέτρο.

Για τον Ιούνιο : 0,2 τουρίστες ανά τ.μέτρο.

Για τον Ιούλιο : 0,5 τουρίστες ανά τ.μέτρο.

Για τον Αύγουστο : 0,8 τουρίστες ανά τ.μέτρο.

Για τον Σεπτέμβριο : 0,5 τουρίστες ανά τ.μέτρο.

Από τους παραπάνω αριθμούς και τις τιμές στον πίνακα 22 διαπιστώνεται ότι οι ακτές έχουν ελεύθερη με μέτρια χρήση.

Σύμφωνα με το ΤΕΕ σε σχέση με την σταθερότητα αντοχής των ακτών, η χωρητικότητα των ζωνών β' κατοικίας, ορίζεται βάσει του σταθερότυπου "λουόμενου ανά μέτρο μήκους ακτής". Οι τιμές αυτού του σταθερότυπου δίνονται στον ακόλουθο πίνακα, διαφοροποιημένες ανάλογα με τα φυσικά χαρακτηριστικά και το βαθμό χρήσης των ακτών.

Πίνακας 23. Πίνακας ορίων λουόμενων ανά μέτρο μήκους ακτής, Πηγή : Προδιαγραφές εκπόνησης μελετών γενικών κατευθύνσεων της παρ.3 άρθρου 24 του Ν.2508/97

Ακτές	Αμμώδεις	Ημιβραχώδεις	Βραχώδεις
Κορεσμένες	2,0	1,4	0,5
Μέτριας χρήσης	1,0	0,7	0,25
Ελεύθερες	0,6	0,4	0,15

Διευκρινίζεται ότι: Στις κορεσμένες ακτές περιλαμβάνονται οι ακτές που βρίσκονται κοντά σε αστικά κέντρα ή σε μεγάλες οικιστικές συγκεντρώσεις ή σε μεγάλα τουριστικά συγκροτήματα. Στις ακτές μέτριας χρήσης περιλαμβάνονται οι ακτές κοντά σε αραιοδομημένες περιοχές ή μικρούς οικισμούς. Στις ελεύθερες ακτές περιλαμβάνονται οι ακτές σε αδόμητες περιοχές ή περιοχές με φυσική δυσκολία προσπέλασης.

Δ1.3: Ο αριθμός των τουριστών είναι 16395 τουρίστες /μήνα και η επιφάνεια προσβάσιμων περιοχών Natura είναι (παραλίες Ρωμανού, Πετροχώρι, Χρυσή Ακτή, Βοϊδοκοιλιά, Γιάλοβα) 56000 τ.μ. και (Μεθώνη, Φοινικούντα) 93100 τ.μ. άρα :

$\frac{\text{αριθμός τουριστών}}{\text{τ.μ επιφάνειας natura}} = 0,1$ τουρίστες ανά τ.μ, άρα 10 τ.μ./τουρίστα. (για αμμώδεις ακτές

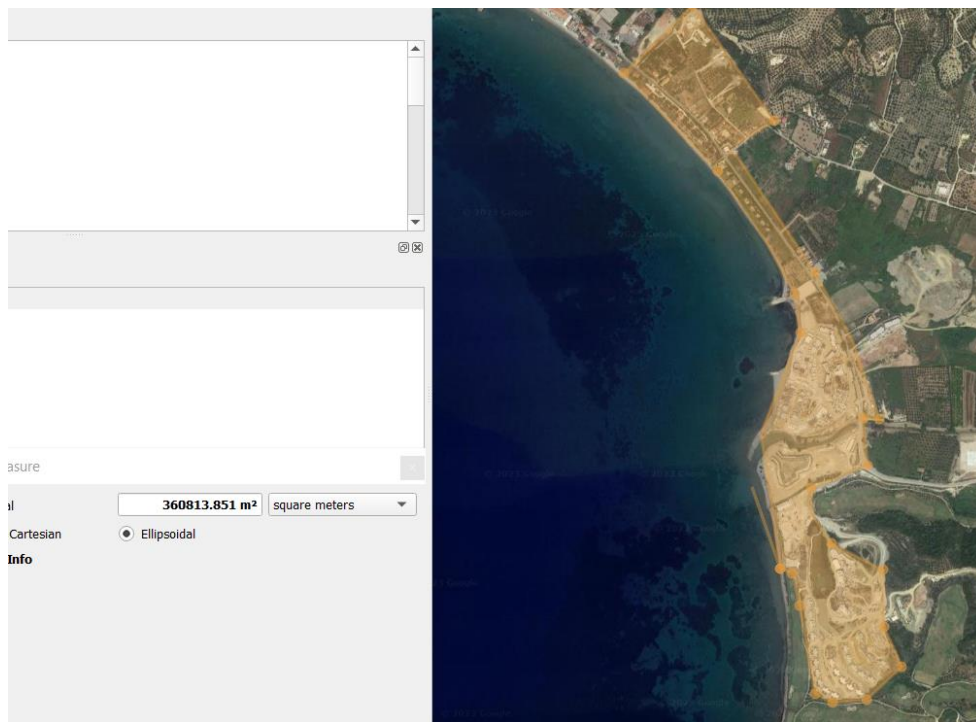
στην ύπαιθρο ή σε μικρούς οικισμούς τα όρια είναι 6-11τ.μ/άτομο, Σερράος(2013))

Δ1.4 : Οι τουριστικές κλίνες της περιοχής μαζί με τους χώρους στα κάμπινγκ και τους οικίσκους είναι 6894 και ο μόνιμος πληθυσμός του δήμου είναι 17.179 (2011) άρα

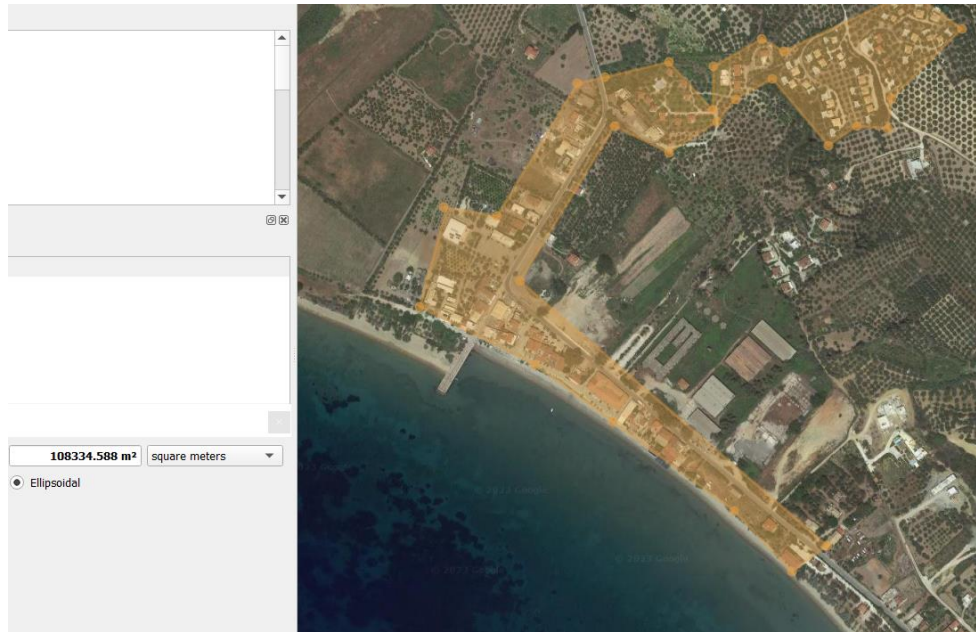
$\frac{\text{αριθμός τουριστών}}{\text{προσβάσιμη ακτογραμμή}} = 40\%$ όπου σύμφωνα και με τα όρια (Βλ. πίνακα 20, Δ1.4)

αποτελεί το σημαντικότερο κλάδο ανάπτυξης της περιοχής. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν έχουν υπολογιστεί τα ενοικιαζόμενα και οι βίλες της περιοχής καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία. Κάτι που υποδηλώνει ότι ο πραγματικός αριθμός είναι μεγαλύτερος.

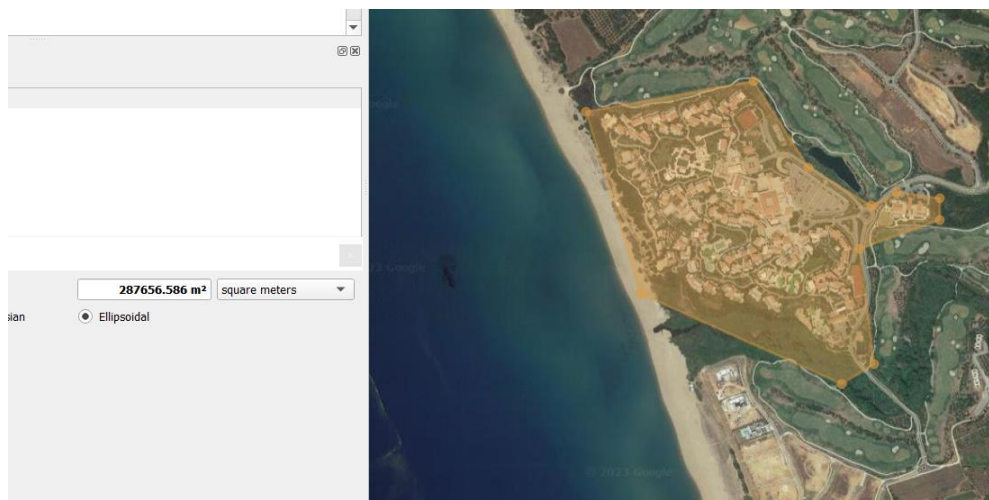
Δ1.5 : Αστικοποιημένη γη θεωρήθηκαν οι : Πύλος (2345 κάτοικοι), Γιαργαλιάνοι (5007 κάτοικοι) και Μεθώνη (1103 κάτοικοι) ενώ αστικοποιημένη γη για τον τουρισμό η Γιάλοβα (275 κάτοικοι) , Φοινικούντα (592 κάτοικοι) και Ρωμανού (290 κάτοικοι) που το καλοκαίρι παρουσιάζουν αύξηση του εποχικού πληθυσμού τους. Στις παρακάτω εικόνες (16-22) φαίνεται η επεξεργασία σε περιβάλλον QGIS για τη μέτρηση των αστικών περιοχών.

Εικόνα 9. Αστικοποιημένη γη (Γιάλοβα). Ιδία επεξεργασία

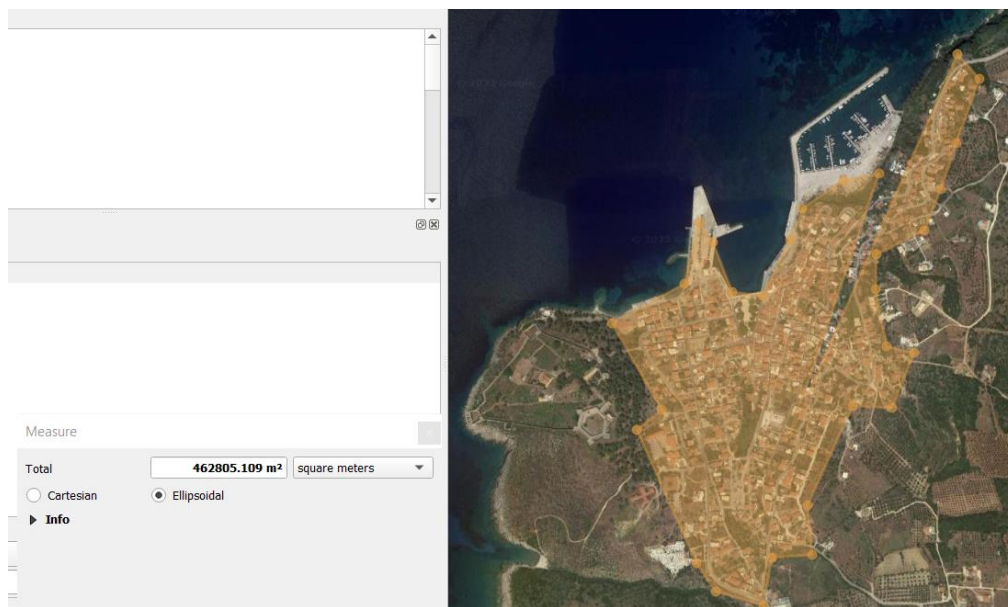
Εικόνα 10. Αστικοποιημένη γη για τον τουρισμό (Γιάλοβα). Ιδία επεξεργασία

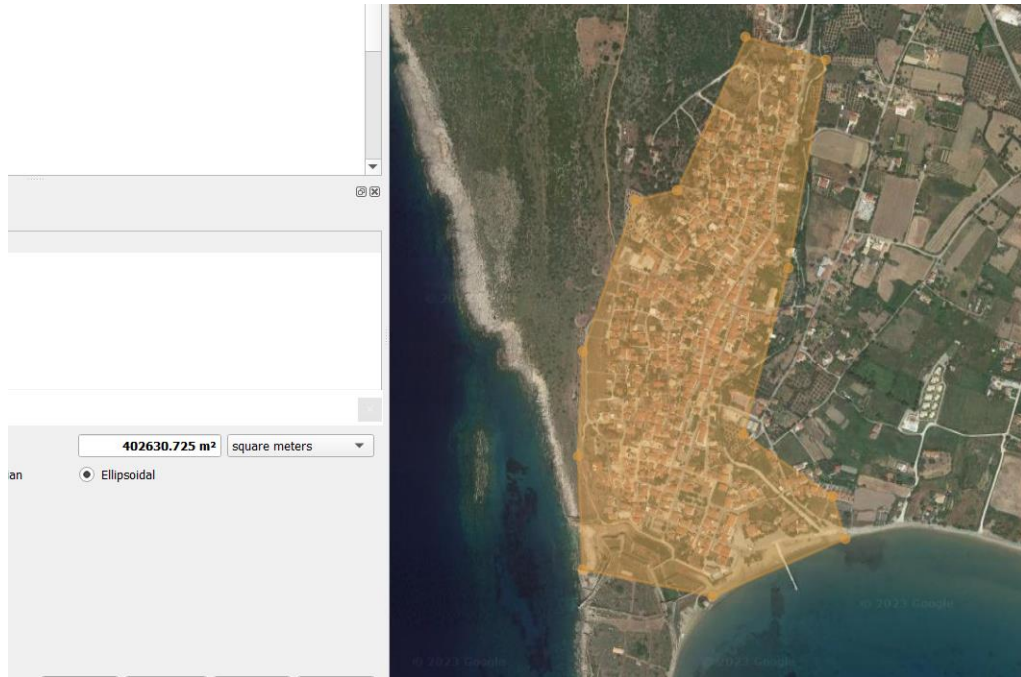
*Εικόνα 11. Αστικοποιημένη γη για τον τουρισμό (Costa navarino , Ρωμανού) .
Ιδία επεξεργασία*

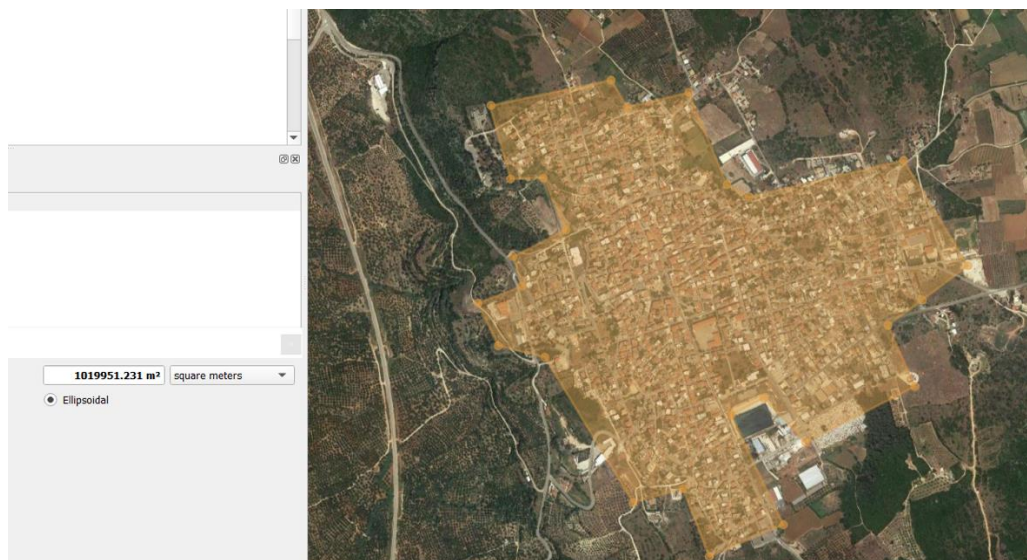
Εικόνα 12. Αστικοποιημένη γη για τον τουρισμό (Φοινικούντα). Ιδία επεξεργασία

Εικόνα 13. Αστικοποιημένη γη (Πύλος) . Ιδία επεξεργασία

Εικόνα 14. Αστικοποιημένη γη (Μεθώνη). Ιδία επεξεργασία.

Εικόνα 15. Αστικοποιημένη γη (Γαργαλιάνοι). Ιδία επεξεργασία.

Δ1.6 : $\frac{\text{αριθμός κλινών}}{\text{τουριστική αστικοποιημένη γη}} = \frac{6894}{942} = 8 \text{ κλίνες/τ.χλμ.}$ Προκύπτει ότι το ξενοδοχειακό δυναμικό του δήμου είναι μικρός αριθμός σε σχέση με άλλους καλοκαιρινούς προορισμούς που έχουν τουριστική κίνηση όπως: Ρόδος 71,05, Πάτμος 85,99.

Δ1.7 : Για τη διάβρωση του εδάφους η σύγκριση έγινε με υπέρθεση και παράθεση των αεροφωτογραφιών 2007-2009 και 2015-2016 στο site του Κτηματολογίου (Βλ. εικόνες 23-28). Παρατηρήθηκε ότι το έδαφος σε κάποια σημεία έχει αφαιρεθεί ή καταστραφεί λόγω φυσικών ή και ανθρωπογενών παραγόντων. Κάποιοι από τους παράγοντες που υποδεικνύουν την διάβρωση του εδάφους είναι : Μείωση παχύτητας του εδάφους, απώλεια του οργανικού υλικού, εμφάνιση σκαλοπατιών, μεταβολή στο χρώμα του εδάφους. Για την αντιμετώπιση της διάβρωσης μπορούν να ληφθούν μέτρα, όπως η καλλιέργεια κατακράτησης του εδάφους, η δημιουργία ανθεκτικών συστημάτων αποστράγγισης, η εφαρμογή κατάλληλων πρακτικών γεωργίας και η φύτευση δέντρων για τη σταθεροποίηση του εδάφους.

Συνολικά, η διάβρωση του εδάφους είναι ένα σημαντικό πρόβλημα που απαιτεί προσοχή και δράση για τη διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους και την προστασία του περιβάλλοντος.

Εικόνα 16. Βοϊδοκοιλιά στο υπόβαθρο 2007-2009 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο

Εικόνα 17.. Βοϊδοκοιλιά στο υπόβαθρο 2015-2016 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο

Εικόνα 18. Παραλία Διβάρι στο υπόβαθρο 2007-2009 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο

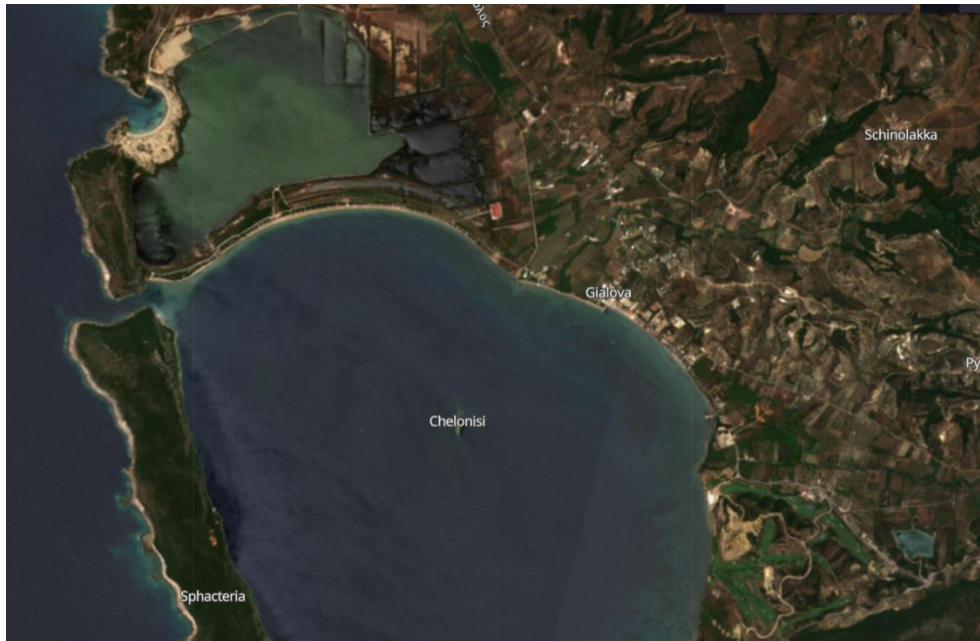
Εικόνα 19. Εικόνα 22. Παραλία Διβάρι στο υπόβαθρο 2015-2016 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο

Εικόνα 20. Εικόνα 23. Παραλία Μπούκα-Διβάρι στο υπόβαθρο 2007-2009 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο.

Εικόνα 21.. Παραλία Μπούκα-Διβάρι στο υπόβαθρο 2015-2016 του κτηματολογίου, Πηγή: Ελληνικό Κτηματολόγιο.

Εικόνα 22. Περιοχή μελέτης Ιούλιος 2018, Πηγή: Sentinel Hub EO Browser

Εικόνα 23. Περιοχής μελέτης Ιούλιος 2019, Πηγή: Sentinel Hub EO Browser

Εικόνα 24.. Περιοχής μελέτης Ιούνιος 2023, Πηγή: Sentinel Hub EO Browser.

Δ1.8: Γνωρίζουμε ότι για τους χειμερινούς μήνες, που είναι και οι μήνες όπου ζουν κυρίως οι μόνιμοι κάτοικοι στην περιοχή ο όγκος είναι $(40(\text{tn}) * 4(\text{εβδομάδες}))160\text{kg} * 7(\text{μήνες})$ είναι 1120tn απορριμμάτων.

Για τους καλοκαιρινούς τουριστικούς μήνες, ο όγκος είναι $(60(\text{tn}) * 4(\text{εβδομάδες}))240\text{kg} * 5$ είναι 1200tn απορριμμάτων.

Σημειώνεται ότι τους χειμερινούς μήνες ο όγκος των απορριμμάτων είναι το 52% του συνολικού ενώ τους καλοκαιρινούς είναι το 48% του συνολικού. Παρατηρείται λοιπόν αύξηση του όγκου απορριμμάτων το καλοκαίρι που είναι λογικό λόγω των παραθεριστών στην περιοχή αλλά και επικίνδυνο για το περιβάλλον.

Δ2.1 : Ο δείκτης εκφράζει την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα σε σχέση με τις υπάρχουσες κλίνες ανά 100 κάτοικους. $\frac{\text{αριθμός κλινών}}{100 \text{ κάτοικοι}} = \frac{6894}{100} = 68,94$ κλίνες.

Το αποτέλεσμα δείχνει ότι η περιοχή δεν δέχεται φόρτιση από το διαθέσιμο ξενοδοχειακό δυναμικό.

Δ2.2 : Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων για ξενοδοχεία, camping και σύντομης διαμονής καταλύματα είναι 370935 άρα $\frac{\text{αριθμός διανυκτερεύσεων}}{100 \text{ κάτοικοι}} = \frac{370935}{100 \text{ κάτοικοι}} = 3709,35$ διανυκτερεύσεις.

Δ2.3 : Ο αριθμός τουριστών στα ξενοδοχεία, στα camping και στα σύντομης διαμονής καταλύματα ανά τετραγωνικό μέτρο παραλιών (Βλ. δείκτη 1.3) θα είναι :

Για τον Ιούλιο : $\frac{\text{τουρίστες}}{\text{τ.μ παραλιών}} = \frac{22790}{149000} = 0,15$ τουρίστες ανά τ.μ. παραλιών, άρα 6τ.μ/τουρίστα.

Για τον Αύγουστο : $\frac{\text{τουρίστες}}{\text{τ.μ παραλιών}} = \frac{27708}{149000} = 0,2$ τουρίστες ανά τ.μ. παραλιών, άρα 5τ.μ/τουρίστα.

Για τον Σεπτέμβριο : $\frac{\text{τουρίστες}}{\text{τ.μ παραλιών}} = \frac{21806}{149000} = 0,14$ τουρίστες ανά τ.μ. παραλιών, άρα 6τ.μ/τουρίστα.

Δ2.4 : Το σύνολο των τουριστών για το έτος 2021 ήταν 98372 και η πλειοψηφία των ξενοδοχείων, camping και καταλυμάτων είναι ανοιχτά Μάιο-Οκτώβριο , άρα $\frac{\text{τουρίστες}}{\text{μήνα}}$

$$= \frac{98452}{6} = 16409 \text{ τουρίστες / μήνα.}$$

Δ2.5 : Για τα παράπονα των κατοίκων, διαπιστώθηκε από τα ερωτηματολόγια ότι οι κάτοικοι θεωρούν ως μεγαλύτερο πρόβλημα τους θερινούς μήνες τη κίνηση στην περιοχή, την ποσότητα του νερού και την διαχείριση των απορριμμάτων.

Δ2.6 : Σύμφωνα με τα δεδομένα στο κεφάλαιο 2.1 ο συνολικός ενεργά οικονομικός πληθυσμός είναι 7925, οι εργοδότες (ή εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό) στον τομέα εστίασης και παροχής καταλύματος είναι 167, ενώ εργαζόμενοι είναι 450, άρα $\frac{\text{εργοδότες+εργαζόμενοι}}{\text{συνολικός ενεργά οικονομικός πληθυσμός}} = \frac{617}{7925} = 7,8\%$ του συνολικού οικονομικώς ενεργού πληθυσμού απασχολείται στους παραπάνω τομείς.

Δ3.1 : Το μέσο κατά κεφαλήν εισόδημα στο τομέα τουρισμού και της εστίασης για το έτος 2021 ήταν περίπου 19000€.

Δ3.2 : Το εποχικού εργατικού δυναμικού το Β τρίμηνο του 2021 έναντι του συνολικού εργατικού δυναμικού στον τουρισμό παρουσιάζει αύξηση 12% (δεδομένα, ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ: Γ' τρίμηνο 2021, ΕΛΣΤΑΤ). Αυτό δείχνει ότι είναι πολλοί οι εργαζόμενοι που δουλεύουν το καλοκαίρι σε επιχειρήσεις εστίασης και ξενοδοχείων ενώ τον υπόλοιπο χρόνο μπορεί να είναι άνεργοι ή να απασχολούνται σε άλλους τομείς.

Δ3.3 : Οι τιμές οικοπέδων στις τουριστικές περιοχές του δήμου κυμαίνονται από 35€/τετραγωνικό για αγροτεμάχια ενώ μπορεί να φτάσουν και τα 1100€/τετραγωνικό

μέτρο για οικοπέδα με ακίνητα ενώ στις μη τουριστικές 10-20€ το τετραγωνικό μέτρο (στοιχεία από site αγοραπωλησίας).

Δ3.4 : Ο τουρισμός συμβάλλει περίπου στο 20% στο ΑΕΠ της περιοχής.

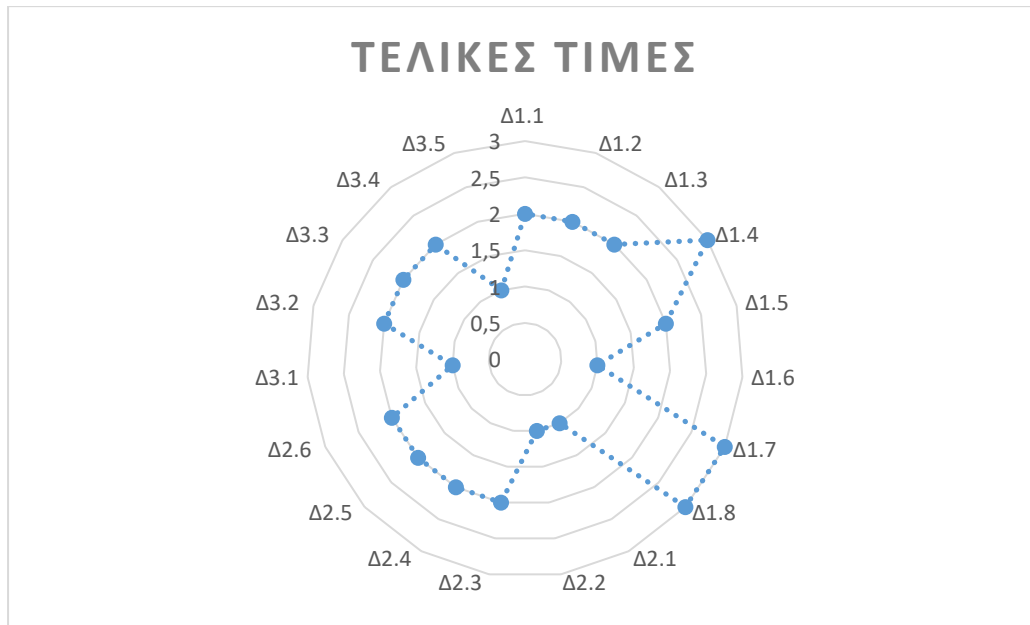
Δ3.5 : Παρατηρείται ότι οι κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού της τοπικής κοινότητας ανέρχονται στο 13% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και οι πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο 34%. Στους οικονομικά μη ενεργούς τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 4% και 14%.

Παρακάτω παρουσιάζονται οι τελικές τιμές των δεικτών σε κλίμακα 1-3, όπου 1 δεν ασκείται πολύ πίεση ,2 ασκείται μέτρια πίεση, χρειάζεται προσοχή και 3 ασκείται παραπάνω πίεση-απαιτείται προσοχή.

Πίνακας 24. Τελικές τιμές δεικτών.

Δείκτης	Τελικές τιμές
Δ1.1 Οικολογική καταστροφή, υποβάθμιση των παραλιών	2
Δ1.2 Υπερπληθυσμός	2
Δ1.3 Προστασία	2
Δ1.4 Τουριστικές υποδομές	3
Δ1.5 Ένταση (χρήση γης)	2
Δ1.6 Ένταση (χρήση γης)	1
Δ1.7 Διάβρωση εδάφους	3
1.8 Απορρίμματα	3
2.1 Τουριστική ροή	1
2.2 Τουριστική ροή	1
2.3 Τουριστική ροή	2
2.4 Τουριστική ροή	2
2.5 Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	2
2.6 Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	2
3.1 Έσοδα από τον τουρισμό και επενδύσεις	1
3.2 Απασχόληση	2
3.3 Δημόσιες δαπάνες και έσοδα	2
3.4 Δημόσιες δαπάνες και έσοδα	2
3.5 Οργανωτικές πτυχές	1

Για την οπτικοποίηση του αποτελέσματος επιλέχθηκε το αραχνοειδές διάγραμμα, καθώς μπορούν να παρουσιαστούν και να συγκριθούν όλοι οι δείκτες με ευκολία. Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται οι τελικές τιμές, με αυτές που έχουν τη τιμή 1 να είναι οι δείκτες που ασκούν λιγότερη πίεση στην περιοχή ενώ αυτοί που έχουν τιμή 3 ασκούν μεγαλύτερη πίεση στην περιοχή.

Εικόνα 25.. Αραχνοειδές διάγραμμα τελικών τιμών.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, μπορούμε να πούμε τα παρακάτω.

Η τουριστική φέρουσα ικανότητα περιλαμβάνει: την ύπαρξη επαρκών υποδομών όπως για παράδειγμα είναι τα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια και τα μεταφορικά μέσα, την παροχή ποιοτικών τουριστικών υπηρεσιών, την προστασία και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής καθώς και την ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής προώθησης και προβολής του προορισμού για να προσελκύσει τουρίστες.

Έτσι, η παραπάνω μελέτη εξετάζει την περιοχή της λιμνοθάλασσας, τη Βοϊδοκοιλιά και τη παραλία Διβάρι στη Γιάλοβα Μεσσηνίας. Η περιοχή έχει με μεγάλη τουριστική ζήτηση γι' αυτό πρέπει να υπάρχει μεγάλη προσοχή.

Σύμφωνα με το ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο Natura 2000 η περιοχή της λιμνοθάλασσας Γιάλοβας και η Νήσος Σφακτηρία χαρακτηρίστηκαν ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης.

Για διευκόλυνση της μελέτης, αξιοποιήθηκε σχετικό ερωτηματολόγιο που διακινήθηκε στους κατοίκους των περιοχών που μελετώνται, καθώς και οι διάφοροι δείκτες φέρουσας ικανότητας για να υπολογιστούν τα δεδομένα της περιοχής. Αυτοί οι δείκτες μπορούν να καλύπτουν πολλές πτυχές του τουριστικού προορισμού, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών, των υπηρεσιών, της αειφορίας κ.ά. Λαμβάνουν υπόψη τους αριθμητικούς παράγοντες, τις ροές των επισκεπτών και τις χωρικές συνθήκες για την αξιολόγηση των επιπτώσεων του τουρισμού στο περιβάλλον και τα οικοσυστήματα. Οι δείκτες προσφέρουν συγκεντρωτικές πληροφορίες, βοηθώντας τους φορείς λήψης αποφάσεων να κατανοήσουν την κατάσταση και τις τάσεις σε σύνθετα συστήματα και να διαμορφώσουν αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης. Με τη χρήση τους μπορούμε να προσεγγίσουμε τον τουρισμό με έναν ολοκληρωμένο και βιώσιμο τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της τουριστικής περιοχής ανάπτυξης και της προστασίας της φύσης και των οικοσυστημάτων.

Πιο συγκεκριμένα σε ότι αφορά την περιοχή συμπεραίνονται τα παρακάτω με βάση την αξιολόγηση κάποιων εκ των δεικτών.

Το 24% της δημοτικής ενότητας Πύλου αποτελεί προστατευόμενη περιοχή Natura. Συνεπώς, η ανάπτυξη του δήμου αλλά και ειδικότερα της δημοτικής ενότητας Πύλου πρέπει να είναι σύμφωνη με το καθεστώς προστασίας των περιοχών για να μην

ασκούνται πιέσεις στον περιβάλλον. Με βάση την ανάλυση του δείκτη υπερπληθυσμού, που αναφέρεται στην κατάσταση που ο πληθυσμός σε έναν συγκεκριμένο τουριστικό προορισμό υπερβαίνει την ικανότητα υποδοχής του, οδηγώντας σε προβλήματα όπως οι περιορισμένοι πόροι, η υπερβολική καταπόνηση του περιβάλλοντος και η επιδείνωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και μετράται με τον αριθμό τουριστών ανά χιλιόμετρο προσβάσιμης ακτογραμμής, κατά τη θερινή περίοδο παρατηρείται σταδιακή αύξηση με αποκορύφωμα τον μήνα Αύγουστο όπου αναλογούν 4,6 τουρίστες ανά μέτρο ακτογραμμής η οποία στο σύνολό της είναι 6χλμ. Από αυτόν τον αριθμό καταλαβαίνουμε ότι η ακτογραμμή της περιοχής Χρυσή Ακτή-Βοϊδοκοιλιά, επιβαρύνεται ιδιαίτερος κατά την τουριστική περίοδο Μαΐου - Οκτωβρίου και ιδιαίτερος κατά τον μήνα Αύγουστο. Προφανώς, το αποτέλεσμα του δείκτη υπερπληθυσμού, συμπαρασύρει αρνητικά και άλλους δείκτες, σχετικά με την φέρουσα τουριστική ικανότητα της περιοχής. Από αυτό και από την ανάλυση του δείκτη που αναφέρεται στις υπάρχουσες υποδομές και τις εγκαταστάσεις που διατίθενται για τουριστικούς σκοπούς, προκύπτει ότι ο τουρισμός αποτελεί το σημαντικότερο κλάδο ανάπτυξης της περιοχής.

Προχωρώντας και στους υπόλοιπους δείκτες που σχετίζονται με τη διάβρωση του εδάφους και τη σταθερότητα αντοχής των ακτών, προκύπτει ότι το έδαφος σε κάποια σημεία έχει αφαιρεθεί ή καταστραφεί, λόγω φυσικών ή και ανθρωπογενών παραγόντων. Κάποιοι από τους παράγοντες που υποδεικνύουν την διάβρωση του εδάφους είναι η μείωση παχύτητάς του, η απώλεια οργανικού υλικού, η εμφάνιση σκαλοπατιών, η μεταβολή στο χρώμα του.

Η διάβρωση του εδάφους είναι ένα σημαντικό πρόβλημα που απαιτεί προσοχή και δράση για τη διατήρηση της γονιμότητάς του και την προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι, πρέπει να ληφθούν τα αντίστοιχα μέτρα όπως, η καλλιέργεια κατακράτησής του, η δημιουργία ανθεκτικών συστημάτων αποστράγγισης, η εφαρμογή κατάλληλων πρακτικών γεωργίας και η φύτευση δέντρων για τη σταθεροποίησή του.

Όσον αφορά τις ακτές και την αντοχή τους, η χωρητικότητα των ζωνών β' κατοικίας, ορίζεται βάσει του σταθερότυπου “λουόμενος ανά μέτρο μήκους ακτής”, του οποίου οι τιμές διαφέρουν ανάλογα με τον βαθμό χρήσης των ακτών. Ο βαθμός χρήσης των ακτών, επηρεάζεται και μεγαλώνει όσο διευκολύνεται η προσβασιμότητα των ακτών και όσο βρίσκονται πλησιέστερα σε δομημένες και πιο έντονα κατοικημένες περιοχές. Αυτό είναι απολύτως λογικό, άρα ο συγκεκριμένος δείκτης δίνει προφανείς τιμές. Η αντοχή των ακτών ίσως θα έπρεπε να ορίζεται με βάση πιο ασφαλείς δείκτες που θα

αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και όλων των χαρακτηριστικών που σχετίζονται με αυτό, καθώς και τα επιπλέον μέτρα προστασίας που θα έπρεπε να λαμβάνονται για την αποτροπή της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος από την ανθρώπινη δραστηριότητα.

Ακόμη ένας δείκτης που αξίζει να αναφερθεί, μιας και επιβεβαιώνει και πολλές από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, είναι ο δείκτης που αναφέρεται στον όγκο των απορριμμάτων που προκύπτουν από την τουριστική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης, της συλλογής, της ανακύκλωσης και της επεξεργασίας των αποβλήτων. Αποτελεί πολύ σημαντικό δείκτη μέτρησης της φέρουσας τουριστικής ικανότητας, γιατί τα αποτελέσματά του επιφέρουν και περιβαλλοντικές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις σε μια περιοχή. Έτσι, με βάση τα στοιχεία του δήμου, σημειώνεται ότι τους χειμερινούς μήνες ο όγκος των απορριμμάτων είναι το 52% του συνολικού ενώ τους καλοκαιρινούς είναι το 48% του συνολικού. Παρατηρείται, λοιπόν, αύξηση του όγκου απορριμμάτων το καλοκαίρι, το οποίο είναι λογικό λόγω των παραθεριστών στην περιοχή αλλά και επικίνδυνο για το περιβάλλον. Η αύξηση του όγκου των απορριμμάτων είναι λογική και για να αντιμετωπιστεί, κάποια από τα μέτρα που θα έπρεπε να ληφθούν είναι για παράδειγμα, να πυκνώσουν τα δρομολόγια των απορριμματοφόρων κατά την τουριστική περίοδο, να υπάρχουν διαθέσιμοι κάδοι απορριμμάτων σε περισσότερα και κοντινότερα μεταξύ τους σημεία, η αποβολή τους να γίνεται σε κατάλληλα σημεία με την αντίστοιχη ενίσχυση του εδάφους για αποφυγή της μόλυνσης του υπεδάφους, να απαγορεύεται αυστηρά η καύση τους. Επειδή τονίζεται έντονα στις απαντήσεις του ερωτηματολογίου από τους κατοίκους, θα πρέπει να υπάρχει παράλληλα μέριμνα για επιπλέον καθαριότητα και των σημείων συλλογής αλλά και συνολικότερα των περιοχών που επιβαρύνονται.

Εν κατακλείδι, μελετώντας τα αποτελέσματα τόσο των ερωτηματολογίων όσο και των δεικτών της περιοχής, διαπιστώνεται ότι απαιτείται η οργάνωση συγκεκριμένου σχεδίου από την τοπική διοίκηση και με ευθύνη ελέγχου και υλοποίησης από το κεντρικό κράτος. Αυτό το σχέδιο απαιτεί την επιστημονική σύμπραξη πολλών κλάδων (οικονομικών, περιβαλλοντικών, πολεοδομικών κ.ά.), και παράλληλα την τεχνική υποστήριξη πολλών επαγγελματιών. Ένα σχέδιο μακρόπνοο που όμως τα αποτελέσματά του θα φαίνονται καθημερινά για να βελτιώνουν την περιοχή σε όλους τους τομείς που αφορούν την βιωσιμότητα του τουρισμού. Σημαντική παράμετρο θα αποτελεί η οργάνωση των τρόπων και μεθόδων προώθησης και προβολής της τοπικής

κουλτούρας και του πολιτισμού, δεμένη με όλες τις παραμέτρους που αφορούν την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των οικοσυστημάτων.

7.ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Επιλέχθηκε ένα σύστημα αντιπροσωπευτικών δεικτών με σκοπό τη διερεύνηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας της περιοχής μελέτης. Παρόλα αυτά ως αδυναμία είναι σημαντικό να αναφερθεί η ύπαρξη μη επαρκών διαθέσιμων στοιχείων για όλους τους δείκτες. Μέσα από την ανάλυση φάνηκαν οι ελλείψεις της περιοχής σε βασικές υποδομές. Αυτό έχει σαν φυσικό επακόλουθο τόσο η ποιότητα ζωής των κατοίκων όσο και η ποιότητα διαμονής των τουριστών στην περιοχή να επηρεάζονται αρνητικά. Όμως, μέσα από την ανάλυση βρέθηκε ότι η περιοχή δεν υφίσταται μεγάλες πιέσεις από την τουριστική δραστηριότητα. Επίσης, η ανάλυση έδειξε ότι η τουριστική φέρουσα ικανότητα δεν υπερβαίνει τα όρια. Με βάση τους δείκτες φάνηκε ότι η περιοχή μπορεί να αναπτυχθεί περαιτέρω μέσω του βιώσιμου τουρισμού.

Η έρευνα βοήθησε στον εντοπισμό των προβλημάτων που σχετίζονται με την υποδομή και τις παρεχόμενες υπηρεσίες στην περιοχή. Όλα τα προβλήματα θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με βάση τις αρχές του βιώσιμου τουρισμού για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της περιοχής. Για την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος κρίνεται απαραίτητο να γίνουν αλλαγές με σκοπό τη βελτίωση διάφορων τομέων. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην αναβάθμιση των υπαρχουσών υποδομών. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στην παροχή πιο σύγχρονων υπηρεσιών. Οι ανεπάρκειες, που εντοπίστηκαν σε βασικές υποδομές, όπως ύδρευση, αποχέτευση, διαχείριση απορριμμάτων και μεταφορές, υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων και, ως αποτέλεσμα, των τουριστών. Σε αυτό το πλαίσιο, απαιτείται η δημιουργία συστημάτων αφαλάτωσης για την αύξηση της υδατικής προσφοράς και η εφαρμογή άλλων τεχνικών, όπως η συλλογή βρόχινων υδάτων σε δεξαμενές. Επιπλέον, απαιτείται η αποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων επεξεργασίας αποβλήτων και η επέκταση των δικτύων αποχέτευσης σε όλες τις κοινότητες. Προτείνεται να εξεταστεί η εφαρμογή του προγράμματος κατασκευής ΧΥΤΑ με απώτερο στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και των υδάτινων πόρων. Σημαντική και απαραίτητη επίσης κρίνεται η συχνότερη συλλογή των απορριμμάτων, ιδίως κατά τους περιόδους υψηλής τουριστικής άφιξης. Τέλος είναι σημαντικό να βελτιωθεί ο χάρτης δρομολογίων για τις μεταφορές και να δοθεί έμφαση σε περιόδους αυξημένης τουριστικής επισκεψιμότητας. Αν δημιουργηθούν υποδομές αναψυχής τότε υπάρχουν αυξημένες πιθανότητες η περιοχή να προσελκύσει νεότερες γενιές που αναζητούν να κάνουν σπορ.

Εξέχουσα βαρύτητα πρέπει να δοθεί και στο οδικό δίκτυο το οποίο θα πρέπει να καταστεί ασφαλές καθότι μέχρι στιγμής σε μεγάλο μέρος του είναι στενό και αυτό δημιουργεί προβλήματα. Σε κάποιες παραλίες επίσης λόγω ανεπαρκειών του οδικού συστήματος οι χωματόδρομοι παρεμποδίζουν την πρόσβαση. Επιπλέον συνίσταται η εκπόνηση ενός σχεδίου ανάπλασης για το λιμάνι. Η βελτίωση των υποδομών είναι απαραίτητη για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε κατοίκους και επισκέπτες.

Το φυσικό περιβάλλον έχει μεγάλη σημασία για την περιοχή, και για αυτόν τον λόγο, η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να αναλάβει την εφαρμογή μέτρων προστασίας για να το διατηρήσει, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι κάτοικοι και τουρίστες θα έρχονται σε επαφή με τη φύση με φιλικό τρόπο. Το σπάνιο οικοσύστημα και η βιοποικιλότητα πρέπει να προστατευθούν και να αναπτυχθούν μέσω αειφορικών προγραμμάτων διαχείρισης. Επιπλέον, η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία του περιβάλλοντος.

Τέλος η ανάδειξη και χρήση των πολιτιστικών στοιχείων μέσω κατάλληλης προώθησης μπορεί να προσελκύσει περισσότερους ξένους επισκέπτες, καθιστώντας τον πολιτισμό μας ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Επιπλέον, η ενίσχυση των εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων θα συμβάλλει στην αύξηση του τουρισμού, προωθώντας την οικονομική ανάπτυξη και επεκτείνοντας την τουριστική περίοδο. Με την ολοκλήρωση είναι σημαντικό να γίνει αναφορά στην αναγκαιότητα δημιουργίας ενός πλήρους στρατηγικού σχεδίου που θα προωθηθεί στις τουριστικές αγορές, τόσο του εξωτερικού όσο και του εσωτερικού. Κρίσιμος κρίνεται ο ρόλος των τοπικών αρχών που θα πρέπει να επιδιώξουν την προβολή και την ανάδειξη της ταυτότητας της περιοχής. Όλα τα παραπάνω θα πρέπει να σέβονται τις αρχές του βιώσιμου τουρισμού με απώτερο στόχο την προστασία και την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Μέσα από το στρατηγικό σχέδιο αναμένεται να αναδειχθούν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής όπως η τοπική πολιτιστική κληρονομιά, τα τοπικά προϊόντα, η γαστρονομία, τα αξιοθέατα, οι θαλάσσιες δραστηριότητες και άλλα.

8.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

8.1Χάρτες

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

Σχολή Αγρονόμων & Τοπογράφων
Μηχανικών - Μηχανικών
Γεωπληροφορικής

Διπλωματική εργασία
Χάρτης περιοχών Natura 2000

Υπόμνημα

■ Περιοχές Natura 2000
Google Satellite

Συντάκτρια : Άννα Διονυσοπούλου
Κλίμακα : 1/60000

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ**

Σχολή Αγρονόμων & Τοπογράφων
Μηχανικών - Μηχανικών
Γεωπληροφορικής

Διπλωματική Εργασία
Χάρτης περιοχής

Υπόμνημα

▨ περιοχές natura 2000

— παραλίες περιοχής
ενδιαφέροντος

■ λιμνοθαλασσα

● αρχαιολογικοί χώροι

Google Satellite

Συντάκτρια : Άννα Διονυσοπούλου

Κλίμακα : 1/40000

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ**

Σχολή Αγρονόμων & Τοπογράφων
Μηχανικών - Μηχανικών
Γεωπληροφορικής

Διπλωματική εργασία
Χάρτης οδικού δικτύου και
τουριστικών υποδομών

Υπόμνημα

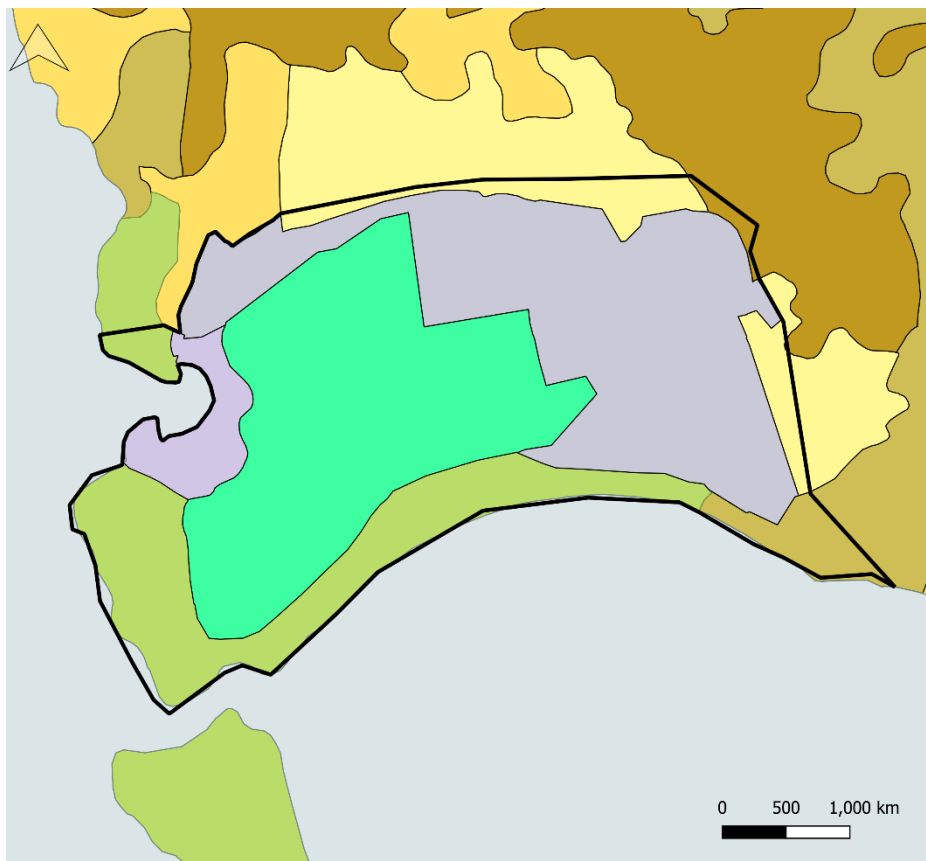
- Κτίριο πληροφοριών
- ▨ Camping
- Ξενοδοχείο
- Τριτογενής αυτοκινητόδρομοι
- Οικιστικός αυτοκινητόδρομος
- Δευτερεύων αυτοκινητόδρομος
- Πεζόδρομος
- Μονοπάτι
- - - Πρωταρχικός αυτοκινητόδρομος

Google Maps

Συντάκτρια : Άννα Διονυσιοπούλου

Κλίμακα : 1/25000

0 1,000 2,000 km

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ**

Σχολή Αγρονόμων & Τοπογράφων
Μηχανικών-Μηχανικών Γεωπληροφορικής

Διπλωματική Εργασία
Χάρτης χρήσεων γης

Υπόμνημα

- ▭ Όρια περιοχής μελέτης
- Corine 2018
- 2.1.1 Μη αρδύσιμη-αρδύσιμη γη
- 2.2.3 Ελαιώνες
- 2.4.2 Σύνθετα συστήματα καλλιέργειας
- 2.4.3 Γη που καλύπτεται κυρίως από γεωργία με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης
- 3.2.3 Σκληροφυλλική βλάστηση
- 3.3.1 Παραλίες, αμμόλοφοι, αμμουδιές
- 4.2.1 Παραθαλάσσιοι βάλτοι
- 5.2.1 Παρακτίες λιμνοθάλασσες
- 5.2.3 Θάλασσα και ωκεανός

Συντάκτρια : Άννα Διονυσιοπούλου
Κλίμακα : 1/20000

0 500 1,000 km

8.2 Στοιχεία δήμου

	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ
Σύνολο	6.981
Α. ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	3.140
ΣΤ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	592
Ζ. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	712
Η. ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	183
Θ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	636
Ν. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	68
Ξ. ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ - ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	344
Ο. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	225
Π. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	153
ΛΟΙΠΟΙ ΚΛΑΔΟΙ	928

Πίνακας 25. Απογραφή Πληθυσμού 2011. Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Ιδία επεξεργασία (Πηγή.: ΕΛΣΤΑΤ)

Περιγραφή τύπου μόνιμης διαμονής	Σύνολο μόνιμου πληθυσμού	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός					Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός				
		Σύνολο	Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας	Απόφοιτοι τριταξίου Γυμνασίου	Άλλη περίπτωση ⁽¹⁾	Σύνολο	Κάτοχοι διδακτορικού	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας	Απόφοιτοι τριταξίου Γυμνασίου	Άλλη περίπτωση ⁽¹⁾
ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ	21.077	7.925	1.024	2.694	1.873	2.334	13.152	567	1.827	1.877	8.881

Πίνακας 26. Οικονομικά ενεργός & μη ενεργός πληθυσμός κατά επίπεδο εκπαίδευσης, 2011 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Δήμος Πύλου- Νέστορος	Σύνολο	Επάγγελμα								
		1. Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	2. Επαγγελματίες	3. Τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	4. Υπάλληλοι γραφείου	5. Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές	6. Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	7. Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	8. Χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και	9. Ανεπίκρουτοι εργάτες, χειφωνάτες και μικροεπαγγελματίες
Πληθυσμός	6.981	321	496	265	219	947	2.540	828	228	1.137

Πίνακας 27. Απασχολούμενοι κατά επάγγελμα, 2011 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).

8.3 Ερωτηματολόγιο

Σκοπός του παρόντος ερωτηματολογίου είναι η συλλογή στοιχείων από μόνιμους κατοίκους της περιοχής της Γιάλοβας-Πύλου, αλλά και από εργαζόμενους στη τοπική αυτοδιοίκηση, από επιχειρηματίες εστίασης ή ξενοδόχους, στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα " Τουριστική φέρουσα ικανότητα της Λιμνοθάλασσας και της Βοϊδοκοιλιάς στη Γιάλοβα-Μεσσηνίας."

Ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και τη βοήθειά σας στην ολοκλήρωση της εργασίας μου.

- 1) Τι από τα παρακάτω χαρακτηρίζει την επαγγελματική σας ασχολία στην περιοχή;
 - Τοπική αυτοδιοίκηση
 - Επιχειρηματίας εστίασης
 - Επιχειρηματίας ξενοδόχος
 - Μόνιμος κάτοικος με άλλη επαγγελματική ασχολία
- 2) Πως θα χαρακτηρίζατε την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής τα τελευταία χρόνια;
 - Θετική
 - Αρνητική
 - Ουδέτερη
- 3) Έχει επηρεαστεί ο τρόπος ζωής σας λόγω του τουρισμού;
 - Πολύ
 - Αρκετά
 - Λίγο
 - Καθόλου
- 4) Αν απαντήσατε θετικά στην παραπάνω ερώτηση, πως έχει επηρεαστεί;
- 5) Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα τους θερινούς μήνες;
 - Κίνηση
 - Διαχείριση απορριμμάτων
 - Ποσότητα νερού
 - Καθαριότητα
 - Καταστροφή περιβάλλοντος/βιοτόπων
- 6) Θεωρείτε ότι τους θερινούς μήνες οι τουρίστες είναι :
 - Πάρα Πολλοί
 - Πολλοί
 - Αρκετοί
 - Ικανοποιητικοί
 - Λίγοι
- 7) Η ποιότητα της Βοϊδοκοιλιάς θεωρείτε ότι έχει υποβαθμιστεί (περιβάλλον, προσβασιμότητα, κίνηση, συνωστισμός) ;
 - Πολύ
 - Αρκετά
 - Λίγο
 - Καθόλου
- 8) Η ποιότητα της Χρυσής Ακτής-Διβάρι θεωρείτε ότι έχει υποβαθμιστεί (περιβάλλον, προσβασιμότητα, κίνηση, συνωστισμός) ;
 - Πολύ

- Αρκετά
- Λίγο
- Καθόλου

- 9) Αν απαντήσατε στις 2 παραπάνω ερωτήσεις, Πολύ ή Αρκετά, τι είναι αυτό που θεωρείται υποβάθμιση τις παραλίες;
- 10) Τι θα προτείνατε ώστε να βελτιωθεί η σχέση της περιοχής με τον τουρισμό;
- 11) Επιπλέον παρατηρήσεις

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Βύζη, Μ., Τσιτουρίδου, Μ. (2018). Συμμετοχική Οικονομία και Τουρισμός στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα. Μελέτη Περίπτωσης:Εταιρεία Airbnb. Διπλωματική εργασία του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, ΑΕΙ Πειραιά.

Δήμος Πύλου Νέστορος. Τοπικό σχέδιο διαχείρισης Αποβλήτων Δήμου Πύλου-Νέστορος (2021-2025).

Δήμος Πύλου Νέστορος. Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Εγκατάστασης Εξοπλισμού Δεματοποίησης ΑΣΑ Δ.Ε. Πύλου - Τεύχος Τεχνικής Έκθεσης

«Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων για τα έργα και τις δραστηριότητες του Τμήματος Πύλου, της Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α) Μεσσηνίας στα διοικητικά όρια του Δήμου Πύλου, με φορέα ίδρυσης και εκμετάλλευσης: “ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ, ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ή “Τ.Ε.ΜΕΣ Α.Ε». (2015)

Ζαχαράτος, Γ., Γκούφα, Π., Λαγουδάκη Α., Μπαουράκης, Γ., Κολετζάκης, Μ., Παυλάκης, Γ., Μαυρόκωστα, Χ., Δρακωνάκης, Ν., Τσαντάκης, Μ. & Πετράκης, Γ.(2006) Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης της περιφέρειας Κρήτης. Ελληνικός οργανισμός τουρισμού

Ζιάνκας Γ., Κουρέντης Χ., Λάσδα Α. (2009) Μελέτη Χωροθέτησης Τουριστικών Υποδομών στη Βάση της Φέρουσας Ικανότητας των Οικισμών και των Ευαίσθητων Οικολογικά Περιοχών, Τοπικό Πρόγραμμα Προσέγγισης Leader στο Νομό. Θεσσαλονίκη: Αναπτυξιακή Νομού Θεσσαλονίκης Α.Ε, Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρία Ο.Τ.Α.

Ι.Τ.Ε.Π. Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (2008)Η εικόνα του ξενοδοχειακού δυναμικού της Ελλάδας: Ανάγκη αλλαγής της πολιτικής των επενδυτικών κινήτρων. Αθήνα

Κοκκώσης Χ. & Τσάρτας Π (2001) Τουρισμός και αναψυχή : βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον, Αθήνα : Κριτική

Κοτζαμπόπουλος, Α. & Παυλάκης Γ. (2003) Μελέτη Τουριστικής ανάπτυξης περιφέρειας Πελοποννήσου, β' φάση: προτάσεις για τη στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης. Αθήνα : Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού.

Μαρκάκη, Μ., Πανούση, Σ., Σώκλης, Γ., Χριστίδου, Α. «Η Εποχικότητα του Τουρισμού στην Ελλάδα», Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων

Παπαγεωργίου-Τορτοπίδη, Ν., Καλοκάρδου, Ρ., Κλουτσινώτη, Ο., Καβάλη, Δ., Τορτοπίδης, Α. & Γραμματικός, Γ. (2003) Μελέτη τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Αττικής, α' φάση. Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού.

ΣΕΤΕ – Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων.

Τσάρτας Π. υπεύθυνος έργου κ.α. Η σημασία του τουρισμού για την ελληνική οικονομία / κοινωνία & προτάσεις πολιτικής για την τουριστική ανάπτυξη. (2010) Μελέτη εκπονηθείσα για λογαριασμό του συνδέσμου ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) , Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Leonard J.Lickorish – Carson L. Jenkins Μια εισαγωγή στον Τουρισμό. Εκδόσεις Κριτική (2004)

Ξενογλώσση

Canteiro, M., Córdova-Tapia, F. and Brazeiro, A. (2018) 'Tourism impact assessment: A tool to evaluate the environmental impacts of touristic activities in Natural Protected Areas', *Tourism Management Perspectives*, 28, pp. 220–227. doi:10.1016/j.tmp.2018.09.007.

Coccosis, H., Mexa, A. & Collovini, A. (2002) 'Defining measuring, and evaluating carrying capacity in European tourism destinations'. University of the Aegean, Laboratory of Environmental Planning.

ESPON – Carrying capacity methodology for tourism.

KOSTOPOULOU, S. and KYRITSIS, I. (2006) 'A tourism carrying capacity indicator for protected areas', *Anatolia*, 17(1), pp. 5–24. doi:10.1080/13032917.2006.9687024.

Latinopoulos, D. & Vagiona, D. (2013) 'Measuring the sustainability of tourism development in protected areas: an indicator- based approach'. *Int. J. Innovation and Sustainable Development*, 7 (3), pp.233-251

Navarro Jurado, E. *et al.* (2012) 'Carrying capacity assessment for tourist destinations. methodology for the creation of synthetic indicators applied in a coastal area', *Tourism Management*, 33(6), pp. 1337–1346. doi:10.1016/j.tourman.2011.12.017.

Salerno, F. *et al.* (2013) 'Multiple carrying capacities from a management-oriented perspective to operationalize sustainable tourism in Protected Areas', *Journal of Environmental Management*, 128, pp. 116–125. doi:10.1016/j.jenvman.2013.04.043.

Schuh, B. *et al.* (2019) *Carrying capacity methodology for tourism: Inception report*. Luxembourg: ESPON.

Viñals, M.J. *et al.* (2016) 'Recreational carrying capacity on small Mediterranean islands', *Cuadernos de Turismo*, (37), p. 437. doi:10.6018/turismo.37.256341.

Zelenka, Josef; Kacetl, Jaroslav (2014) : The Concept of Carrying Capacity in Tourism, Amfiteatru Economic Journal, ISSN 2247-9104, The Bucharest University of Economic Studies, Bucharest, Vol. 16, Iss. 36, pp. 641-654.

Διαδικτυακή

<https://eclass.upatras.gr/courses/BMA547/>. Κούτουλας, Δ. (2015). Εισαγωγή στον Τουρισμό και την Τουριστική Οικονομία. Σημειώσεις μαθήματος. Πανεπιστήμιο Πατρών.

www.kallipos.gr. Λαλούμης, Δ. (2015). Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, σελ. 17, 31, 46, 70.

<https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/3214/Pattas%25202.pdf>.

Πάττας, Σ. (2009). Τουρισμός. Γενικά χαρακτηριστικά και διαστάσεις.

<http://panoramaps.statistics.gr/panorama/>

[Κεντρική Σελίδα ΕΛΣΤΑΤ - ELSTAT \(statistics.gr\)](#)

<https://ypen.gov.gr/diavouleusi/forums/forum/dimosia-diavoyleysi-toy-ergoy-ekponisi-eidikon-perivallontikon-meleton-syntaxi-proedrikon-diatagmaton-prostasias-kai-schedion-diacheirisis-gia-tis-perioches-toy-diktyoy-Natura-2000/epm-10a-perifereiakes-enotites-lakonias-meroys-messinias/>

<https://www.elinyae.gr/ethniki-nomothesia/n-46852020-fek-92a-752020>

<https://ypen.gov.gr/perivallon/viopoikilotita/diktyo-Natura-2000/>

<https://www.grhotels.gr/>

[Αρχική - Hellenic Ornithological Society \(ornithologiki.gr\)](#)

[Natura 2000 Viewer \(europa.eu\)](#)

[GEODATA.gov.gr](#)

<http://portal.tee.gr/portal/page/portal/TEE/MyTEE>

Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη περιοχής NATURA 2000- GR2550004 :
Λιμνοθάλασσα της Πύλου και νήσος Σφακτηρία (2000).
Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη 10α: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών
Ενοτήτων Λακωνίας (μέρους) και Μεσσηνίας.